

T.C
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM DALI

İSTANBUL İLİ BAŞAKŞEHİR İLÇESİNDE SOSYAL VE DİNİ HAYAT

AYSUN ÇELİK
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
DOÇ. DR. BÜNYAMİN SOLMAZ

KONYA 2010

Bilimsel Etik Sayfası

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı
(İmza)

AYSUN ÇELİK

ÖNSÖZ

Din, tarihinin hiçbir döneminde insanlığın gündeminden düşmemiş, modern veya geleneksel her toplumda bir şekilde hayatın bir parçası olmuştur. Teknoloji ne kadar ilerlerse ilerlesin, manevi değerlere olan ihtiyacı ortadan kaldıramayacaktır. Kültür de geçmişten geleceğe nakledilen bir hazine olarak mili kimliğimizi oluşturan manevi değerlerden birisidir.

Gelişmekte olan ülkelerden biri olan Türkiye’de de geleneksel yapıdan modern yapıya doğru bir değişim yaşanmaktadır. Bu değişim ve gelişim sürecinden dini ve kültürel değerlerin ne kadar etkilendiğini ortaya koymak amacı ile deneysel din sosyolojisi araştırmaları, ülkemizin karşı karşıya bulunduğu gerçekleri anlamak ve bilim dünyasına katkıda bulunmak bakımından yararlı olacaktır.

Biz de bu amaca hizmet etmek için, gelişmiş sanayi ve modern çehresi ile, kültürü ile yaşam tarzı ile, yaşadığımız çevre olması nedeniyle yabancı olmadığımız İstanbul ili Başakşehir ilçesinde ki dini ve sosyal yaşayışı inceleme konusu yaptık.

Araştırmamız iki bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın konusu, amacı, varsayım ve yöntemlerinin ele alındığı giriş bölümünde araştırma alanına ait tarihi, coğrafi, ekonomik ve demografik bilgilere de yer verilmiştir. Birinci bölümde teorik yönü ile sosyal yaşam ve dini yaşam ele alınmıştır. İkinci bölümünde sosyal ve dini yaşamla ilgili bulgular yer almaktadır. Sonuç olarak araştırmamızın genel bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Deneysel din sosyolojisi araştırmalarına küçük bir katkı sağlamak ümidi ile yaptığımız bu çalışmada maddi ve manevi desteğini gördüğümüz herkese, bilhassa değerli bilgileri ile yol gösteren, araştırmanın her aşamasında ilgi ve alakasını esirgemeyen kıymetli hocam Doç. Dr. Bünyamin Solmaz Bey’e teşekkürlerimi arz ederim.

AYSUN ÇELİK

KONYA 2010

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Aysun Çelik	Numarası 004245041002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Din Sosyolojisi Bilim dalı	
	Danışmanı	Doç. Dr. Bünyamin Solmaz	
Tezin Adı		İstanbul İli Başakşehir İlçesinde Sosyal ve Dini Hayat	

ÖZET

İSTANBUL İLİ BAŞAKŞEHİR İLÇESİNDE SOSYAL VE DİNİ HAYAT

Bu çalışma Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Çalışma iki bölümden oluşmaktadır.

Araştırmamızın giriş bölümünde, araştırma metodu ve teknikleri vardır. Ayrıca Başakşehir ilçesinin tarihi, coğrafi, ekonomik ve demografik özellikleri üzerinde durulmuştur.

Birinci bölümde, teorik yönüyle sosyal hayat ve dini hayat yer almaktadır. İkinci bölümde ise araştırma alanımızda uyguladığımız anket sonucunda elde ettiğimiz bulgular ve bu sonuçların değerlendirmeleri yer almaktadır.

Son olarak araştırmamızın genel bir değerlendirilmesini yapıp çalışmamızı sona erdirdik.

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Aysun Çelik	Numarası004245041002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Religious Philosophy of the Sciences Major Fields of Religion sociology of science	
	Danışmanı	Associate professor Doctor Bünyamin Solmaz	
Tezin İngilizce Adı		Social and Religious Life in Başakşehir, İstanbul	

SUMMARY

This study has been prepared as a high degree master at Selçuk Universty Social Science Enstitue

In the introductory section research methods and techigues. In addition that, historical economid, geogerophical and demographical properties of Başakşehir, were examined in all defails

In the first part, with theoretical aspects of social life, theoretical aspects of religious life are. The second section includes findings about search.

Finally, general evalution of that research has been made in the introductory section.

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası.....	I
Tez Kabul Formu.....	II
Önsöz.....	III
Türkçe Özet.....	IV
İngilizce Özet.....	V
Kısaltmalar.....	X
Tablolar Listesi.....	XI
Giriş.....	1
A. Araştırmanın Metodolojisi.....	1
1.Araştırmanın Konusu.....	1
2.Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	1
3.Araştırmanın Sınırları.....	2
4.Araştırmanın Evreni,Örnekleme ve Uygulaması.....	2
5.Araştırmanın Yöntem ve Teknikleri.....	4
6.Araştırmanın Varsayımları.....	5
B. Araştırma Alanının Genel Özellikleri.....	6
1.Başakşehir İlçesinin Konumu.....	7
2.Başakşehir İlçesinin Tarihçesi.....	7
3.Başakşehir İlçesinin İdari Yapısı.....	7
a. Altınşehir Mahallesi.....	8
b.Bahçeşehir 1.Kısım Mahallesi.....	8
c.Bahçeşehir 2. Kısım Mahallesi.....	8

d.Başak Mahallesi.....	8
e.Kayabaşı Mahallesi.....	8
f.Şahintepe Mahallesi.....	8
g.Ziya Gökalp Mahallesi.....	9
h.Başakşehir Mahallesi.....	9
ı.Şamlar Köyü.....	9
4. Ulaşım.....	9

1.BÖLÜM

SOSYAL VE DİNİ HAYAT

A.Aile Hayatı

1.1. Ailenin Kuruluşu.....	10
1.1.1. Kız İsteme ve Nişan.....	10
1.1.2. Evlenme ve Düğün.....	11
1.2. Aile Yapısı.....	12
1.3. Ailede Karşılıklı İlişkiler.....	15
1.3.1. Anne Baba ve Çocuklar Arasındaki İlişkiler.....	16
1.3.2. Kardeşler Arasındaki İlişkiler.....	17
1.4. Bazı Sosyal Gruplar ve Karşılıklı İlişkiler.....	18
1.4.1. Tabii Sosyal Gruplar ve Karşılıklı İlişkiler.....	19
1.4.2. Akrabalık İlişkileri.....	19
1.4.3. Tabii Olmayan Sosyal Gruplar ve Karşılıklı İlişkiler.....	20
1.4.4. Siyasi Gruplar.....	21

1.5. Ailevi anlaşmazlıklar.....	22
1.5.1.Boşanma.....	22
1.6. Boş zamanlar değerlendirme.....	23
 B.Dini Hayat	
1.1. Din-Toplum İlişkileri.....	24
1.2. Dinin Sosyal Kurumlarla İlişkisi.....	30
1.3. Dini Tecrübenin Teorik Yönü: İnançlar.....	31
1.3.1. İman ve İnanç Kavramı.....	32
1.3.2. İslam'ın İnanç Esasları.....	33
1.4. Dini Tecrübenin Teorik Yönü: İbadetler.....	34
1.5. Dini Tecrübenin Sosyolojik Yönü: Cemaatleşme.....	35
1.6. Dini Hayata Etki Eden Sosyo-Kültürel Faaliyetler.....	36
1.6.1. Din ve Eğitim.....	36
1.6.2. Din ve Gelenek.....	37
1.6.3. Din ve Ekonomi.....	38
1.6.4. Din ve siyaset.....	38
1.7. Günlük Hayatta Dini Yaşantı.....	39

2. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

2.. 1. Kişisel Bilgi Anketi ile ilgili Bulgular.....	41
2.1.1. Deneklerin Cinsiyet, Yaş, Oturulan Yer ve Medeni Durumlara Göre Dağılımı.....	41
2.1.2. Eğitim Durumlarına Göre Dağılım.....	42
2. 1. 3. Mesleki Statülere Göre Dağılımı.....	43
2. 1. 4. Deneklerin Ekonomik Özellikleri.....	43
2. 1. 4. 1. Aylık Gelir Durumuna Göre Dağılım.....	44
2. 1.4. 2. Bireyin Ailesini Hangi Ekonomik Seviyede Gördüğüne Dair Dağılım.....	44
2.1.5. İlçede Oturma Sürelerine Göre Dağılım.....	44
2. 2. Sosyal Hayat ile İlgili Bulgular.....	45
2.3.Dini Hayatla İlgili Bulgular.....	67
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	110
BİBLİYOGRAFYA.....	111
EK.....	115
ÖZGEÇMİŞ.....	121

KISALTMALAR

a.y. : Aynı Yer

bkz.:Bakınız

C. : Cilt

Çev: Çeviren

İst. : İstanbul

s. :Sayfa

S. :Sayı

t.y. :Tarih Yok

Yay. : Yayınları

Ha. :Hektar Alan

vb. :ve benzerleri

vd. : ve diğerleri

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Cinsiyet Dağılım.....	41
Tablo 2: Yaş guruplarına göre dağılım.....	41
Tablo 3: Oturulan Yer.....	42
Tablo 4: Medeni Durum.....	42
Tablo 5: Eğitim Durumu.....	42
Tablo 6: Mesleki Statüler.....	43
Tablo 7: Aylık Gelir Durumu.....	43
Tablo 8: Bireyin Ailesini Hangi Ekonomik Seviyede Gördüğü.....	44
Tablo 9: İlçede Oturma Süreleri	44
Tablo 10: Beraber Oturulan Kişiler	45
Tablo 11: Evliliğin En Çok Hangi Açıdan Önemli Olduğu	45
Tablo 12: Aile Mutluluğunun Sağlanması En Önemli Şartı	46
Tablo 13: Eşlerin Kiminle Evleneceğine Kimlerin Karar Vermesi Gerektiği..	46
Tablo 14: Yakın Akraba Evliliği Hakkındaki Düşünceler.....	47
Tablo 15: Çok Eşlilik Konusundaki Düşünceler.....	47
Tablo:16 Cinsiyet / Çok Eşlilik (Çok karılık) Arasındaki İlişki.....	47
Tablo:17 Ailenin Dindarlık Durumu/ Çok Eşlilik (Çok Karılılık) Konusundaki Düşünce.....	48
Tablo:18 Bireyin Dindarlık Durumu / Çok Eşlilik (Çok Karılılık) Konusundaki Düşünce.....	48
Tablo:19 Cinsiyet/ Kadının Ev Dışı Ortamlarda Çalışması ile İlgili düşünce.....	49
Tablo:20 Eş ve Çocukların Nasıl Giyinmeleri Gerektiği konusundaki Düşünceler.....	50

Tablo 21: Kadının Ev Dışı Ortamlarda Çalışması Konusundaki Düşünceler..	50
Tablo 22: Aile İçi Problemlerin Çözümünde Başvurulabilecek Yollar.....	51
Tablo 23: Ailede Önemli Kararları Kimler Veriyor.....	51
Tablo 24: Dini Nikah İle İlgili Tutumlar.....	51
Tablo 25: Deneklere Göre En Önemli Boşanma Nedeni.....	52
Tablo 26: Flört Hakkındaki Düşünceler.....	52
Tablo 27: Kız ve Erkeğin Özel Yaşamlarında Serbestçe Hareket Edebilmeleri (Flört) / Dini Yaşayış Durumu.....	53
Tablo28: Evli Olmayan Kız ve Erkeklerin Özel Yaşamlarında Serbestçe Hareket Edebilmeleri (Flört) / Katılımcıların Ailelerinin Dini Düzeyi	53
Tablo 29: Fast-food Ürünlerinin Hangi Sıklıkla Kullanıldığı.....	54
Tablo30: Cinsiyet/ Fast-food Ürünlerinin Hangi Sıklıkla Tüketildiği.....	54
Tablo 31: Yaş/ Fast-Food Ürünlerini Kullanma Sıklığı.....	55
Tablo:32 Gelir Düzeyi/ Fast- food Ürünlerinin Kullanılma Sıklığı.....	55
Tablo 33: Eş, çocuk ve misafirlerle Dışarıda Yemek Yeme Sıklığı.....	56
Tablo34: Öğrenim Durumu/ Eş, Çocuk ve Misafirlerle Dışarıda Yemek Yeme sıklığı.....	56
Tablo35: Gelir Düzeyi/ Eş, Çocuk ve Misafirlerle Dışarıda Yemek Yeme Sıklığı.	57
Tablo 36: Aylık Ayni ve Nakdi Gelir Düzeyi/ Eş, Çocuk ve Misafirlerle Dışarıda Yemek Yeme Sıklığı.....	57
Tablo 37: Aynı Fonksiyonlara Sahip, Daha Hesaplı Markalar Yerine Lüks ve Pahalı Arabalara Binilmesinin Nasıl Değerlendirildiği.....	58
Tablo 38: Saç Bakım ve Güzellik Merkezlerine Hangi Sıklıkla Gidildiği.....	58
Tablo 39: Giyimde Modayı Takip Etme Sıklığı.....	59

Tablo 40: Özel Günlerde Hediye Alma Durumu.....	59
Tablo 41: Özel Günlerde Hediye Alma /Bireyin Dini Yaşayış Durumu.....	60
Tablo 42: Özel Günlerde Hediye Alma / Ailenin Dindarlık Düzeyi.....	61
Tablo 43: Uzun Süreli Tatillerin Nasıl Değerlendirildiği.....	61
Tablo 44: Uzun Süreli Tatiller /Ailenin Ekonomik Düzeyi.....	62
Tablo 45: Uzun Süreli Tatiller / Ailenin Aylık Ayni ve Nakdi Geliri	63
Tablo 46: Uzun Süreli Tatilleri Geçirme Durumu / Bireyin Dini Yaşayışı.....	64
Tablo 47: Uzun Süreli Tatilleri Geçirme Durumu / Ailesinin Dindarlık Düzeyi.....	65
Tablo 48: Komşularla Ev Oturması, Birlikte Markete Gitme vb. Şekillerdeki Görüşmelerin Sıklığı.....	65
Tablo 49: Jeepini Yolun Ortasında Sürerek Diğer Sürücülere Yol vermeyen Bir Kişinin Davranışının Nasıl Değerlendirildiği.....	66
Tablo 50: Çocuğun Eğitimi ile İlgili Yanlış Davranışların Nasıl Değerlendirildiği.....	66
Tablo 51 : Çocukların Yeterli Dini Bilgiye Sahip Olması Konusundaki Düşünceler.....	67
Tablo 52: Dini Bilgilerin Çocuklara En Çok Nerede Verilmesi gerektiği.....	67
Tablo 53: Çocuklarının Evleneceği Kişide Öncelikle Hangi Özelliklerin Bulunmasını istedikleri	68
Tablo 54: Miras Paylaşımında En Uygun Yol Hakkındaki Görüşler.....	68
Tablo 55: “Benim Kalbim Temiz, İbadet Etmesem de Kalbimdeki İman Bana Yeter” İfadesine Katılma Durumu.....	69
Tablo 56: Kur’an-ı Kerim’in Allah’ın Kitabı Olduğu Günümüze Kadar Geldiği ve Bütün Hükümlerinin Geçerli Olduğuna İnanma Durumu.....	69

Tablo 57: Bu Dünyada İşlenen Bütün Amellerin Hesabının Görülüp, Karşılığının Bulunacağı ve Muhakkak Bir Adaletin Gerçekleşeceği Sonsuz Bir Ahiret Hayatının Varlığına İnanma Durumu.....	70
Tablo 58: Dini Yaşayış.....	70
Tablo 59: Cinsiyet / Bireyin Dini Yaşayış Durumu.....	71
Tablo 60: Yaş / Bireyin Dini Yaşayış Durumu.....	72
Tablo 61: Ailenin Ekonomik Düzeyi / Bireyin Dini Yaşayış Durumu.....	72
Tablo 62: Ailenin ayni ve nakdi gelir düzeyi / Bireyin Dini Yaşayış Durumu.....	73
Tablo 63: Oturulan Yer / Bireyin Dini Yaşayış Durumu.....	74
Tablo 64: Öğrenim Durumu /Bireyin Dini Yaşayışı.....	74
Tablo 65: Bireye Göre Ailenin Dindarlık Bakımından Hangi Düzeyde Olduğu.....	75
Tablo 66: Cinsiyet/Ailenin Dindarlık Düzeyi.....	75
Tablo 67: Yaş / Ailenin Dindarlık Düzeyi.....	76
Tablo 68: Ailenin Ekonomik Düzeyi / Ailenin Dindarlık Düzeyi.....	76
Tablo 69: Ailenin Aylık Ayni Ve Nakdi Geliri / Ailenin Dindarlık Düzeyi...	77
Tablo 70: Oturulan Yer / Ailenin Dindarlık Düzeyi.....	78
Tablo 71: Öğrenim Durumu /Ailenin Dindarlık Düzeyi.....	79
Tablo 72: Bireylere Göre Başakşehir İlçesinde Dini Yaşayışın Nasıl Olduğu.....	79
Tablo 73: Oturulan Yer / Bireylere Göre Başakşehir İlçesinde Dini Yaşayış.....	80
Tablo 74: Bireylerin Dua İle İlgili Tutumları.....	80
Tablo 75: Bireylerin Faiz Konusundaki Düşünceleri.....	81

Tablo 76: Faiz / Bireyin Dini Yaşayışı.....	81
Tablo 77: Faiz / Ailenin Dini Yaşayışı.....	82
Tablo 78: Kuran'ı –Kerim'i Okuma Durumları.....	83
Tablo 79: Namaz İbadetini Yerine Getirilme Durumu.....	83
Tablo 80: Cinsiyet/Namaz ibadetinin yerine getirilme durumu.....	84
Tablo 81: Yaş / Namaz İbadetini Yerine Getirme Durumu.....	85
Tablo 82: Öğrenim Durumu / Namaz İbadetini Yerine Getirme Durumu.....	86
Tablo 83: Ailenin Ayni ve Nakdi Geliri / Namaz İbadetini Yerine Getirme Durumu.....	87
Tablo 84: Bireylere Göre Ailenin Ekonomik Düzeyi/Namaz İbadetini Yerine getirme Durumu.....	88
Tablo 85: İş veya Meslek / Namaz İbadetini Yerine Getirme Durumu.....	89
Tablo 86: Oturulan Yer / Namaz İbadetini Yerine Getirme Durumu.....	90
Tablo 87: Hac İbadetinin Yerine Getirilmesi ile İlgili Durum.....	89
Tablo 88: Zekât, Fitre Sadaka, Hayır ya da Yardım Olarak Yılda Ne kadar Verildiği.....	90
Tablo 89 : Kurban İbadeti Hakkındaki Düşünceler.....	91
Tablo 90: Oruç İbadetini Yerine Getirme Hakkındaki Düşünceler.....	91
Tablo 91 : Oturulan Yer / Oruç İbadeti.....	92
Tablo 92: Öğrenim Durumu / Oruç İbadetini Yerine Getirme Durumu.....	93
Tablo 93 : Yaş / Oruç İbadetini Yerine Getirme Durumu.....	93
Tablo 94: Bireylerin Yeterli Dini Bilgiye Sahip Olma Bakımından Kendilerini Hangi Düzeyde Gördükleri.....	94
Tablo 95: Öğretim Kurumlarında Öğretilen Dini Bilgileri Yeterli Bulma Durumları.....	94
Tablo 96: Kura'n – Kerim'in Mealini Okuma Durumları.....	95

Tablo 97 Kur'an-ı Kerim'deki Surelerin İsimlerini Bilme Durumları.....	95
Tablo 98: Temel Dini Bilgilere Sahip Olma Durumları	
İfade: Kur'an – Kerim'in en uzun suresi Bakara Suresidir.....	96
Tablo 99: Kur'an – Kerim'in En Uzun Suresi Bakara Suresidir / Başak Mahallesi, Bahçeşehir mahallesi Karşılaştırması.....	97
Tablo 100: Temel Dini Bilgilere Sahip Olma Durumları	
İfade: Cinlere İman “Amentü” Esaslarındandır.....	97
Tablo 101: Cinlere İman Amentü Esaslarından Biridir / Başak Mahallesi- Bahçeşehir Mahallesi Karşılaştırması.....	98
Tablo 102 Temel Dini Bilgilere Sahip Olma Durumları	
İfade: Ehli Kitabın Kestiği Hayvanın Eti Yenir.....	98
Tablo 103: Ehli Kitabın Kestiği Hayvanın Eti Yenir / Başak Mahallesi- Bahçeşehir Mahallesi Karşılaştırması.....	99
Tablo 104: Temel Dini Bilgilere Sahip Olma Durumları	
İfade: Fatura Ödeme Sırasında Başkasının Önüne Geçmek (Kul hakkıdır) Haramdır.....	100
Tablo 105 : Fatura Ödeme Sırasında Başkasının Önüne Geçmek (Kul Hakkıdır) Haramdır / Başak Mahallesi- Bahçeşehir Mahallesi Karşılaştırması.....	100
Tablo: 106 Temel Dini Bilgilere Sahip Olma Durumları	
İfade: Hz. Muhammed'in Babasının Adı İbrahim'dir.....	101
Tablo 107 Hz. Muhammed'in Babasının Adı İbrahim'dir / Başak mahallesi – Bahçeşehir Karşılaştırması.....	101
Tablo 108 Fal İle İlgili Düşünceler.....	102
Tablo 109: Büyü İle İlgili Düşünceler.....	102
Tablo 110: Nazarla İlgili Düşünceler.....	103

Tablo 111: Muska İle İlgili Düşünceler.....	103
Tablo 112: Siyasi Tercihlerde Dindarlığın Önemi.....	104
Tablo 113: İslam'ı En İyi Şekilde Yaşayabilmek İçin Bir Tarikat veya Dini Guruba Girme Hakkındaki düşünceler.....	104
Tablo 114 : Bir Tarikat veya Cemaate Üye Olma Durumu.....	105
Tablo 115: Arkadaşlık, Komşuluk İlişisine Girilecek İnsanların Dindarlığının Önemi.....	106
Tablo 116: Arkadaşlık Komşuluk İlişisine Girilecek İnsanların Dindarlık Durumunun Önemi / Bireyin Dini Yaşayışı.....	106
Tablo 117: Arkadaşlık Komşuluk İlişkisi / Ailenin Dindarlık Düzeyi.....	107
Tablo 118: Bireylerin Dini İnanç Ve Tutumlarının Oluşmasında Etkili Olanlar.....	108
Tablo: 119 Evde Bulunan Dini Kitaplar.....	108
Tablo 120 Bira ya da Alkollü İçki Kullanma Durumu.....	109

GİRİŞ

A. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

1- ARAŞTIRMANIN KONUSU:

Araştırmanın konusunu İstanbul ili Başakşehir ilçesinde sosyal ve dini hayat oluşturmaktadır. Konumuz teorik boyutunun yanı sıra pratik boyutuyla da ele alınmış olup bu maksatla bir anket çalışması düzenlenmiştir.

2.ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ:

Araştırmamızın amacı Başakşehir ilçesindeki sosyal ve dini yaşamın ortaya çıkarılma çalışmalarına katkıda bulunmak, gelişen ve değişen toplumumuzda dinden ne anlaşıldığını tespit etmeye çalışmak; toplumun davranışlarını ve inançlarını belirlemek suretiyle hem Türkiye’deki dini yaşayış gerçeğini daha derinlemesine anlamak, hem de din sosyolojisi çalışmalarına katkıda bulunmaktır.

Önemli bir toplumsal kurum olan din sistemi, Türk toplumunun manevi yaşantısına etki etmesinin yanı sıra, kutsalla ilişkisini düzenler ve değer duygularının, toplumsal ilişkilerinin, ahlak hayatının temelini oluşturur. Bu açıdan din, sosyolojik araştırmalarda büyük bir titizlik, objektif bir anlayışla toplumda ortaya çıkan biçimleri altında ele alınması gereken önemli bir toplumsal realitedir.(Günay, 1999, s.21) Zaman ilerledikçe sanayileşme ve kentleşme süreciyle birlikte toplumların sosyo-kültürel yapısında büyük değişikliklerin yaşandığı artık bilinen bir gerçek haline gelmiştir. Bu değişmelere bağlı olarak, birey ve toplum bazında önemli fonksiyon üstlenmiş olan dinin toplum içinde aldığı şekli ve topluma olan etkisini, bireylerin hayatında etkili olan sosyal faaliyetlerin neler olduğu amacımız içerisinde yer almıştır.

3.ARAŞTIRMANIN SINIRLARI:

Diğer bilim dallarında olduğu gibi, Din Sosyolojisi araştırmalarında da araştırma konusu belirlenirken mutlaka belirli sınırlar çizilmelidir Çünkü araştırmacının bir konuyu bütün yönleriyle ele alması mümkün değildir.

“Araştırma sonucunda yüzeysel ve genel sonuçlara ulaşmak yerine, araştırma konusu uygulanabilir sınırlar içinde tutularak, amaca yöneltici belirli, anlamlı ve kesin bilgiler elde etmeye çalışılmalıdır. Bu amaç sağlandıktan sonra yan bilgilere de yer verilebilir.” (GÖKÇE, 1992, s.85)

Bu tespitten hareketle, biz de araştırmamızın konusunun İstanbul ili Başakşehir ilçesindeki sosyal ve dini hayatın, yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, gelir durumu gibi farklı sosyal değişkenlere göre incelenmesi şeklinde sınırlandırmayı uygun gördük. Bu çalışma sırasında belirlediğimiz yörenin tamamını incelememiz mümkün olmadığından, kendimize Başakşehir ilçesini en iyi temsil edeceğini düşündüğümüz bir örneklem seçtik ve bu örneklem vasıtasıyla genellemelere varmaya çalıştık.

4.ARAŞTIRMAMIZIN EVRENİ, ÖRNEKLEMİ VE UYGULAMASI

Araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütününe evren denir. (KARASAR, 2002, s. 109). Her araştırmanın, belli değişkenlere göre sınıflandırılıp tanımlanan bir evreni vardır. Evrenin belirlenmesinde, araştırmanın amaçları son derece önemli olduğu kanaatindeyiz.

Araştırmamızın evrenini İstanbul ili Başakşehir ilçesi ve bu ilçeye bağlı Başak mahallesi oluşturmaktadır. Araştırmamızın örneklemine belirlerken nüfus miktarını, göz önünde bulundurduk. Örnekleme iki aşamada gerçekleşmiştir. Birincisi maksatlı örneklemidir. Araştırmamızın konusunun dini hayatla ilgili olması, dini inanç, ibadet ve tutumların 18 yaşında şekillenmiş olacağı kabul edilerek 18 yaş ve üzeri kadın ve erkeklerden örneklem alma kararı aldık. İkincisi tesadüfi örneklemidir. Başakşehir ilçesinin toplam nüfusu 193.750 kişidir. Başakşehir 1. Kısım mahallesinin nüfusu 7.500 kişiden oluşturmaktadır. Başakşehir 2. Kısım mahallesinin nüfusu ise 17.522

kişidir. Dolayısıyla 600 kişiye uygulamak istediğimiz anketimizin 200 adedini Bahçeşehir 1.kısım ve 2.kısım mahallesine uyguladık. Kalan 400 adet anketi de 46.102 kişilik nüfusa sahip olan başak mahallesine uyguladık. Böylece örneklemin temsil yeteneğine sahip olması ve yeterli sayıda bir oranı kapsamı gibi iki önemli şart yerine getirilmiştir. (Sencer ve Irmak, 1984.S.375)

Öncelikle anketlerimizi bu sorumluluğu en güzel şekilde yerine getirebileceğine inandığımız bir grup arkadaş seçtikten sonra bu arkadaşlara yapılacak iş konusunda gerekli bilgiyi verdik Daha sonra anket formlarımızı, bir kısmını kendimize ayırarak, belirli sayılarda bu şahıslara dağıttık. Sorularımızın sayısının çok olması nedeni ile formlarımızı o anda uygulayıp geri alma şansımız olmadığı için, formlarımız deneklerimizin uygun gördüğü süre geçtikten sonra geri alınmıştır. Araştırmamızın uygulama aşamasında Başak mahallesinde uyguladığımız 400 adet ankete 2 kişi cevap vermek istememiş, 8 kişide soruların çok az bir kısmına cevap vermiştir. 18 kişinin de verdiği cevaplar arasında tutarsızlıklara rastladığımızdan değerlendirmedik. Böylece anketimizi Başak mahallesinde 372 kişiye başarıyla uyguladık. Bunun dışında Başak mahallesinde uygulama yaparken anketimizde yer alan sorularımıza karşı ciddi bir tepki almadık. Uygulama aşamasında ciddi bir sorunla karşılaşmadık Bahçeşehir mahallesinde uygulamayı planladığımız 200 adet anketi 130 kişiye uygulayabildik. Bütün gayretlerimize rağmen 59 kişi dini içerikli sorulardan dolayı cevap vermek istemediğini ifade etti.11 kişi de soruların sosyal hayatla ilgili olanlarını cevaplayıp diğerlerini boş bıraktı. Böylece çalışma alanımızda, anketimizi, toplam 502 kişiye başarıyla uygulamış olduk.Daha sonra verilerin değerlendirmesine geçtik.İstatistiki değerlendirmeler için SPSS 11 paket programı kullanılmıştır.Verilerin değerlendirilmesinde χ^2 (ki kare) testi kullanılmıştır.Bu test değişkenler arasındaki bağıntının ölçülmesinde ve anlamlılık derecesinin belirlenmesinde sık başvuru alan istatistiki işlemdir.Yine bu test değişkenin sınıflayıcı seçeneklerine göre yapılan bir ölçümde beliren çapraz dağılıma bakarak,söz konusu değişkenler arasındaki bağıntıyı hesaplama yoludur.(Sencer,1984,64)Daha sonra elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır.

5.ARAŞTIRMAMIZIN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Gerek toplumsal hayat, gerek onun bir unsuru olan dini hayat incelenirken seçilecek metot çok önemlidir. Çünkü bir topluma göre geliştirilen model veya metodu başka bir topluma uygulamak her zaman faydalı sonuçlar sağlamayabilir. Wach, dini olaylar, dini tutumlar, dini şahsiyetler ve dini gurupları inceleyen kimse için iki yaklaşım yolu olduğunu dile getirir. Bunlardan birincisi dinin kendi tabiatının, ilgili eserler incelenerek ortaya konulması, gerçeği orada aramaktır. Bu Wach'ın içkin "immanente" adını verdiği yaklaşım tarzıdır. İkincisi ise dinin tabiatını gözden uzak tutmamak fakat o dinin nasıl anlaşıldığına dikkatini yöneltmek, olayı tarihi, kültürel veya psikolojik bütünü içinde değerlendirmek ve dini olayı önce kendi tabiatı daha sonra da kendi anlamı içinde açıklamak için bütün belgelerden istifade etmektir. (Wach, 1990, s-7)

"Sosyal bilimlerle uğraşanlar, bu bilimlere özgü, verimli bir araştırma usulünün bulunup bulunamayacağını, son yarım yüzyıl içinde tartışmışlardır: Sözgelimi Max Weber, tabii bilimlerde görülen nedensel-fonksiyonel tutumun sosyal bilimlere uygulayamayacağını ileri sürmüştü.

Toplumbilim, psikoloji ya da ekonomiye nazaran daha dönemeçli bir tarihçeye sahiptir. Bu hal toplumbiliminde metot problemin adı geçen bilimlere göre çok daha karmaşık olmasına sebep olmuştur. Toplumbilim, tarihçesinde, yine bu nedenle, yoğun metot tartışmalarına rastlanmaktadır."(Dönmezer, 1994 s-14)

"Şüphesiz ki, Din Sosyolojisi araştırmalarında karşılaşılan pek çok güçlük vardır. Din ve toplumsal fenomenlerin incelenmesine yardımcı malzemenin çokluğu kapsamın genişliği, genel karakteri ve dinlerin göz ardı edilmeyen kendine has niteliği gibi faktörler, din sosyoloğunu zor bir görevle karşı karşıya getirmektedir." (Wach, 1987 s.2)

Din bir toplumsal fenomendir. Dinin sosyolojik olarak incelenmesi Din Sosyolojisinin görev alanına girer. Ancak Din Sosyolojisi için dinin kendisi değil halkın algıladığı ve yaşadığı din inceleme konusudur. Bu manâda Din sosyolojisi, Genel Sosyolojinin bir dalı olup, onun kavramlarıyla yola çıkar. (Wach, 1987, s.5)

Bu durumda dinin toplumsal yönlerinin incelenmesi, olaylara objektif bir yaklaşım gerektirir ki, bu yolla dini tecrübelerin zenginliğinin yanında dini olguların gerçek anlamlarının ortaya çıkarılması mümkün olabilir. (Wach, 1987,s.3)

Bireylerin farklı konulardaki görüş tutum davranışlarıyla bunların sebeplerinin öğrenilmesinde görüşme(mülakat) en geçerli yoldur. Genellikle yüz yüze yapılan görüşme, görüşülen kişiyle iyi bir iletişim kurulduğunda, karşısındaki insana anlamadığı yerleri sorma, anlaşılmayan yerleri açıklama imkânı verdiği için güvenilir ve tam bilgi alınmasına yardım eder. Bu nedenle sosyolojik araştırmalarda çok sık başvurulan bir tekniktir. (Karasar, 1982, s.174-176)

Bizde bu çalışmamızda mektupla anketin dezavantajlarını gidermek amacıyla görüşme mülakat(tekniğini) kullandık. Ayrıca gözlem ve serbest sohbetler de yaparak iyi bir iletişim kurup daha sağlıklı bilgiler almaya gayret gösterdik.

Sorularımızı hazırlarken bilimsel araştırma teknikleri ile ilgili eserler ile daha önce hazırlanmış ve sosyal hayatı konu alan saha araştırmalarından yararlanılarak bu alandaki uzmanların, özellikle danışmanımızın görüşlerini dikkate aldık. Konumuzun, sosyal hayatın yanı sıra din gibi hassas bir konuyu kapsaması ve çalışma alanımızda bulunan bireylerin bu tarz çalışmalara yabancı olması, sorularımızı çok daha dikkatli seçmemizi gerektirdi. Bu nedenle sorularımızı daha az tepki yaratacak ve çalışmamızın güvenilirlik ve geçerliliğini tehlikeye düşürmeyecek şekilde hazırlamaya gayret gösterdik.

6.ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Sosyo-kültürel yaşamın hukuk, siyaset, eğitim, sanat, ahlak v.s. gibi tüm kesimleri ve hatta toplumun genel yapısı yani, zümreler, tabakalar devlet v.s ile din arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Değişen sosyo-kültürel yapı ve koşullara bağlı olarak din ile toplum arasında da değişik ilişkiler, etki ve tepkiler ortaya çıkar.

Sadece olayları tespit etmek ve nitelendirmek, bilimde yeterli olmamaktadır. Bütün bilimlerde olduğu gibi toplum biliminde de maksat teorilerin ve bir genelleştirmeler sisteminin meydana getirilmesidir.

Zaten olayların tespit edilmesi, nitelendirilmesi sistematik bir teorinin kurulması içindir. Teoriler oluşturulurken çalışma alanındaki ilişkilerle ilgili, birbirine bağlı hipotezler ortaya konur. (Dönmezer, 1994, s.20-21) Bizde çalışmamızda varsayımlarımızı tespit edip, ispatlanmamış hipotezlerin temeli olmayan spekülasyonlardan ileri gitmeyeceği düşüncesiyle, geçerliliklerini bulgularımızla kontrol etmeye gayret gösterdik. Varsayımlarımız şu şekildedir.

1-Din ile toplum arasında karşılıklı bir etki- tepki olduğuna göre toplumsal yapı ve sosyo - kültürel yaşamı din etkilediği gibi, dinin de sosyo-kültürel sistemin aile, iktisat, ahlak ve siyaset gibi çeşitli kesimlerini etkilediği varsayılmaktadır.

2- Çalışma alanımızda örneklem olarak belirlediğimiz Başak mahallesinde dindarlık düzeyinin yüksek çıkacağı varsayılmaktadır.

3-Yine çalışma alanımızda ikinci bir örneklem olarak belirlediğimiz Bahçeşehir mahallesinde dindarlık düzeyinin düşük çıkacağı varsayılmaktadır.

4- Eğitim düzeyi azaldıkça dindarlık oranının artacağı varsayılmaktadır.

5- Yaş arttıkça dine olan bağlılık derecesinde artma olacağı varsayılmaktadır.

6- Başak mahallesinde zengin fakat zenginlik kültürünü benimseyememiş insanların çoğunlukta olduğu; Bahçeşehir mahallesinde hem zengin hem de zenginlik kültürünü benimsemiş insanların çoğunlukta olduğu ve buna bağlı olarak dindarlık düzeylerinin farklılaşacağı varsayılmaktadır.

7- Çalışma alanımızda, oturulan yer, yaş, cinsiyet, ekonomik durum gibi değişkenlerin bireylerin dini hayatında farklılıklar meydana getireceği varsayılmaktadır.

B.ARAŞTIRMA ALANININ GENEL ÖZELLİKLERİ

1.KONUMU

5747 sayılı “Başakşehir Belediyesi Sınırları içerisinde İlçe Kurulması Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun” çerçevesinde Küçük çekmece’ye bağlı 6, Esenler ve Başakşehir’e bağlı 2 şer mahallenin katılımıyla Başakşehir ilçesi kurulmuştur. 9 mahalle ve 1 köyden oluşan Başakşehir ilçesinin toplam alanı 10.433.6 Ha olup, Küçükçekmece ilçesinden katılan alan 6.730 Ha’dır. İlçenin kuzeyinde ve kuzey batısında Arnavutköy Belediyesi, kuzey doğusunda Sultangazi belediyesi, güneyinde Avcılar belediyesi, Küçükçekmece belediyesi ve Bağcılar belediyesi, doğusunda Esenler belediyesi, batısında ve güney batısında ise Esenyurt belediyesi yer almaktadır. Başakşehir’in toplam nüfusu 193.750 kişidir.

2.TARİHÇESİ

Belediyelerin sınırları içinde yaşayan topluluğa daha etkin, daha verimli hizmetler verebilmesi, kaynakların doğru kullanılması, kent imar ve planının daha merkezi biçimde yapılarak doğru,sağlıklı ve modern kentleşmenin sağlanması amacı ile hükümetimiz başta büyükşehir belediye sınırları içinde bulunan ilk kademe belediyelerin birleştirilerek yeni ilçeler oluşturulmasını, yeterli nüfus, teknik donanım, personele sahip olmayan belde ve belediyelerin kapatılmasını ve en yakın ilçe ile birleştirilmesini öngören 5747 sayılı kanunu çıkararak ülkemiz belediyeciliğini daha dinamik kılmayı amaçladı. Başakşehir ilçesi de bunun sonucu olarak kuruldu. 29 Mart 2009 tarihinde yapılan seçimlerde Başakşehir ilçesine kurucu belediye başkanı seçildi. Önceden dört etaptan oluşan bir site iken diğer site,köy ve mahallelerin birleştirilmesi ile belediye oluşturuldu.

3.İDARİ YAPISI

Araştırma alanımızı tanımamız açısından, Başakşehir ilçesinin idari yapısı hakkında bilgi vermenin faydalı olabileceği düşüncesi ile Başakşehir ilçesini oluşturan köy ve mahallelerden bahsetmeyi uygun gördük.

a.Altınşehir Mahallesi

Nüfusu 11.079 olan, dar gelir grubunda olan, vatandaşların yoğunlukta olduğu ve yer yer gecekondulaşmanın görüldüğü, kentsel dönüşüm projesi kapsamında yer alan bir mahalledir.

b.Bahçeşehir 1.Kısım Mahallesi

Nüfusu 7.500 olan genellikle yaşam standardı yüksek ailelerin ikamet ettiği, büyük ölçüde alt yapı ve diğer imar projelerini tamamlamış, modern şehirleşme anlayışının hâkim olduğu bir mahalledir.

c.Bahçeşehir 2.Kısım Mahallesi

Nüfusu 17.522 olan genellikle yaşam standardı yüksek ailelerin ikamet ettiği alt yapı ve imar projelerini tamamlamış modern şehirleşmeye örnek bir mahalledir.

d.Başak Mahallesi

Nüfusu 46.102 kişilik nüfusa sahiptir. Orta ve üst gelir grubu ailelerin ikamet ettiği, alt yapı ve diğer imar projelerini tamamlamış, uydu kent ve site anlayışının hakim olduğu modern şehirleşmeye örnek mahalledir.

e.Kayabaşı Mahallesi

5.807 nüfusu olan orta ve dar gelir grubu ailelerin oturduğu, yer yer gecekondulaşmanın görüldüğü ve kentsel dönüşüm kapsamında yer alan bir mahalledir.

f.Şahintepe Mahallesi

Nüfusu 32.674 kişi olan, genellikle dar gelir grubu ailelerin çoğunlukta olduğu ve kentsel dönüşüm projesi kapsamında yer alan bir mahalledir.

g.Ziya Gökalp Mahllesi

Nüfusu 14.114 kişi olan, orta ve alt gelir grubuna ailelerin çoğunlukta olduğu yer yer gecekondulaşmanın görüldüğü kentsel dönüşüm projesi kapsamında bir mahalledir.

h.Başakşehir Mahallesi

21.450 kişilik nüfusa sahip, orta gelir grubu ailelerin ikamet ettiği, alt yapı ve diğer imar projelerini tamamlamış, uydu kent ve site anlayışın hakim olduğu, modern şehirleşmeye örnek bir mahalledir.(<http://www.basaksehir.bel.tr>, erişim tarihi 05.06.2010)

ı.Şamlar Köyü

Nüfusu 1.064 kişi olan, orta ve alt gelir grubuna ait yerleşik ailelerin yer aldığı yer yer tarımsal faaliyetlerin görüldüğü kentsel dönüşüm projesi dahilinde bir mahalledir.

4.ULAŞIM

Şehirlerarası ulaşımı sağlayan ve Başakşehir ilçesinin güneyinden geçen Tem otoyolu 1. Derecede önem arz etmektedir. 2. Boğaz köprüsünün uzantısı şeklinde devam eden Tem otoyolu Edirne'ye doğru erişimi sınırlı olarak devam etmekte olup, Mahmutbey kavşağından kuzeye doğru İkitelli'ye kol vermektedir. Tem'in yan yolları ise yol hiyerarşisinde ikinci derecede öneme sahiptir. Bunların dışında, ilçede önemli arterler bulunmakla birlikte, düzenli bir yol hiyerarşisi bulunmaktadır.

Küçükçekmece ilçesinde toplu taşıma olarak otobüs ve minibüs hatları bulunmaktadır. Ancak Sirkeci'den başlayarak, ilçe sınırları içinde kuzey-güney yönünde devam eden demiryolu, Halkalı'dan sonra şehirlerarası hizmet vermektedir. Bunlara ek olarak projesi devam eden hafif metro projesi tamamlanmış olan metro

hattı ve uygulaması devam eden metro hattı bulunmaktadır.
(<http://www.basaksehir.bel.tr>, erişim tarihi 05.06.2010)

1.BÖLÜM

SOSYAL VE DİNİ HAYAT

A.AİLE HAYATI

1.1.AİLENİN KURULUŞU

Aile sosyal yapıya giren kurumlardan çevresi en dar olanıdır ve diğer sosyal örgütlenmelerin de çekirdeğini oluşturur. Aile, mensuplarından diğer hiçbir sosyal kuruluşun istemediği kadar bağlılık ve fedakârlık ister.

Aile bütün toplumlarda mevcut olan, toplumdan topluma farklılık arz eden evrensel bir durumdur. Bir toplumun özelliği aile ilişkilerine göre belirir. Kişiler aile yükümlülüklerini yerine getirdikleri sürece toplum varlığını korumaya devam eder. Aile aynı zamanda bireysel, psikolojik insan ihtiyaçlarını da karşılar. (Dönmezer, 1994,s.194-195). Bu temel sosyal kurumun kuruluşu evlilik kararı, eş seçimi, ilk tanışma, nişan, akraba evliliği, başlık parası, evlenme yaşı gibi değişik aşamaları içerir.

1.1.1. Kız isteme ve Nişan

Tanışma dönemini tamamlamış ve seçimini yapmış olan bir kimse, ki bu genellikle erkek olur ve karşısındakine evlenme niyetini açıklar, karşı tarafın bu öneriye olumlu cevap vermesi halinde nişanlılık süreci başlamış olur. İki tarafın evlenme niyetini açıklamaları, kültürlerinin beklentilerine uygun bir şekilde gerçekleşir. Nişanlılık dönemi, birbirlerini seven, evlenme kararını almış olan tarafların evlilikte başarılı ilişki kurup kuramayacaklarının, aralarındaki sevginin evlilikleri boyunca devam edip etmeyeceğinin sınındığı, gençlerinin bu imkanı bulduğu bir dönemdir. Yapılan nişan töreni evlenmek için ciddi ve samimi bir karara ulaşıldığının duyurulmasıdır. Nişanlanmadan önce çiftler birbirlerini uzun süredir tanımakta olsalar bile nişanlılık gençler için yepyeni ve sorumluluk yüklü bir dönem

halini alır. Nişanlanmak tarafları evliliğin yaklaştığına inandırır ve duruma daha gerçekçi bakmalarını sağlar. Bu dönemde geçler son bir kez daha birbirlerini tanıma ve evlilik için uygun olup olmadıklarını tespit etme imkânı bulur. (Bilen, 1978, s.50)

İlçede evliliğin başlangıcı olan tanışma, isteme ve nişan olayı genellikle iki şekilde gerçekleşir. Birincisi gençlerin birbirlerini değişik ortamlarda görüp beğenmeleridir. İkincisi ise ailelerin devreye girerek çocuklarını tanıştırmaları yoluyla gerçekleşen “görücü usulü” diye adlandırılan yoldur. Bu yöntemde evlenme kararı alan erkek bu kararını ailesine açar, aile kendi isteklerine uygun bir kız bakar. Genellikle burada aranan özellikler kızda terbiyeli, namuslu, ağırbaşlı, hamarat, güzel, dindar iken; erkekte, evine bağlı, kötü alışkanlıkları olmayan, dindar, işi olan gibi özellikler aranmaktadır.

Kız istemeye genellikle Perşembe akşamı gidilir. (Halk arasında Perşembe akşamı “ Cuma gecesi” diye adlandırılır). Burada Perşembe gününün tercih edilmesindeki sebep halkın bu güne özellikle ikindiden sonraki vaktine bir kutsiyet atfetmeleridir. Eğer kız tarafının kızlarını vermeye gönlü varsa araştırma için mühlet isterler, yoksa niyetlerini nazik bir şekilde ifade edip olayı ilk görüşmede bitirirler. Araştırma aşaması bitince erkek tarafı yine bir Perşembe akşamı kızı istemeye gider. Allah’ın emri peygamberin kavli ile kız istenir. Nişan tarihi kızın ailesince tespit edilir. İlçede kapalı ve açık nişan olmak üzere iki türlü nişan yapma geleneği vardır. Kapalı nişan sadece aileler arasında olan nişandır. Aileler bir araya gelir, tatlı yenir ve karşılıklı nişan bavulu değişimi yapılır. Bavulda tarafların karşılıklı birbirlerine hazırladığı hediyeler bulunur. Açık nişan ise davetlilerin de bulunduğu nişandır. Ayrıca geline erkek tarafından altın takılır. Nişanlılık süresi iki tarafın da şartlarına bağlı olarak değişir. Her iki taraf da mümkün oldukça, hayırlı işte acele etmek düşüncesiyle, bu süreyi kısa tutmaya gayret ederler.

1.1.2.EVLENME VE DÜĞÜN

“Ailenin toplum içinde stratejik bir önemi vardır. Zira aile fert ve toplum arasındaki bağı kuran yegâne sosyal organizasyondur; toplumun ihtiyaçları tatmin edilmedikçe ve mesela gıda istihali ve dağıtımı, gencin, yaşlının, hastanın bakımı

yapılmadıkça formal kurallara uyum sağlanmadıkça vb. toplum devam etmeyecektir. Ancak kişiler toplumun çeşitli ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde motive edildikleri takdirde cemiyet devam edecektir. Şu halde kişileri doğumlarından itibaren saran aile birliği, toplumun devamını sağlayacak olan fertleri bakıp büyüten sosyalle eden birlik olarak son derece önemlidir. İşte bu nedenle toplum aile birliği ile özel şekilde ilgilenmiş bu birliğin teşekkülünü ve devamını sağlayan örf adet ve nihayet kanunlar geliştirilmiştir ki biz buna evlilik diyoruz. “ (Saran, 1979’dan ayrı basılmış, s. 21)

Evlenme sosyal kurallar çerçevesinde birleşmeyi anlatan bir merasimdir. Bu ilişkiyi kuran şahıslar içinde yaşadıkları toplumun bu konudaki kurallarına uymak zorundadırlar. Aile kurumuna verilen önem gereği toplum evlenme yasaları üzerinde titizlikle durmuştur. Evlilik törenleri toplumca meşru olan bir birliğin kurulduğunun ilanıdır. Böylece kurulan bu birlik toplumun malı haline gelir. Bu nedenle gizli yapılan ve kız kaçırma yoluyla yapılan evlilikler toplumca pek kabul gören evlenmeler arasında sayılmaz. Evlilik eşlere yeni bir statü kazandırır, toplumca tanınıp kabul görmelerini mümkün kılar ve onlara yeni sorumluluklar yükler. (BİLEN, 1978,s. 52-54)

İlçede düğünlerde nişan törenleri gibi bir düğün salonu veya bu amaca hizmet edebilecek mekân ayarlanarak ikramlı ve oyunlu bir şekilde gerçekleştirilir.

Evlenme hemen bütün insan toplumlarında, çeşitli yükümlülüklerin yerine getirilmesinden, merasimlerin yapılmasından sonra gerçekleşmektedir. Evlenme eşlerin dışındaki kişiler için de yükümlülükler gerektirdiğinden topluca kabul edilmiş örneğe uyulması suretiyle gerçekleşebilmektedir. Bu sebeple batı toplumlarında flört modeli geçerlidir. Doğu toplumlarında ise evlenme iki aile arasında gerçekleşen bir olaydır. Ülkemizde ise her iki model geçerlidir. Ancak şu hususa işaret edelim ki, evlenme hususunda değişik ülkelerde yapılan araştırmalar eş seçiminin, örf ve adetlerin, toplumsal yapının sıkı bir biçimde etkisi altında bulunduğunu göstermektedir; meslek gurupları, sosyal tabakalaşma ve coğrafi yakınlık bu hususta temel etmendir. Gerçekten kişiler benzerleri, yakışanlar, denkleri ile evlenmektedir. (DÖNMEZER, 1994, s. 199-200).

1.2. AİLE YAPISI

Mehmet Taplamacıoğlu'na göre aile: “Tabii, hukuki, toplumsal ve dini bağlara dayanan bir birliktir.” (Taplamacıoğlu, 1975, s. 216). Aile nasıl tanımlanırsa tanımlansın bu kavramın anlaşılması için ailenin içinde yaşadığı toplum anlaşılmalıdır. Sadece tanımlardan yola çıkarak aile anlaşılamaz. Çünkü ailenin mahiyetini belirleyen toplumsal yapıdır. Aile, içinde yaşadığı belli bir tarihsel, toplumsal durum içerisinde ele alındığı zaman, hem kuruluşu, hem kendisini üretme şekli, hem de “aile bağları” veya aile üyelerinin aile ile olan ilişkileri ortaya konabilir. (Türkiye Aile Yıllığı, 1991, s. 41). Türkiye’de aile içi sosyal ilişkilerde kişiler arası bağlılık önemli olan değerler arasındadır. Çekirdek aile yapısına doğru bir değişme görülse de bu bağ varlığını sürdürür. Örneğin yaşlı olan anne-baba kendilerine ait geçim kaynaklarına sahip olsalar bile çocuklarıyla birlikte veya onlara yakın olmayı tercih ederler. Çocuklarının da onları huzurevine göndermeleri “ayıp” karşılanır. Yaşlı ana-baba yaşadıkları müddetçe ailenin bir parçasıdır. Aile içerisinde işlevleri vardır ve kendilerini bir kenara itilmiş olarak hissetmezler. Böylece aile içi ilişkilerde kuşakların birbirinden kopmasından ziyade sürekli duygusal yakınlık ve bağlılık görülmektedir. (Kağıtçıbaşı , t.y. s.58).

Toplumun en küçük birimi ve modeli olan birincil ilişkilerin hakim olduğu aile, çocuğun sosyalleşmesinde, hayata hazırlanmasında atılan adımların ilk basamağını oluşturur. Sorumluluk ve görevler ailede başlar. Genç evliler de sorumluluklarını, aile içi görevlerini bu ortamda öğrenirler.

“Toplumdaki sosyal rollerin pek çoğunun provası aile içinde yapılır. Aile sosyalizasyon süreci içinde fertlerine sosyal rollerin nasıl yerine getirileceğini öğretir. “SOSYALİZASYON” toplum hayatı yaşayan insanların, toplumda etkileşime girecekleri, karşılaşacakları kişilerle (ALTERS) kuracakları sosyal ilişkilerde belirleyecekleri davranışları hazırlamaları, fonksiyonel olarak toplum veya sosyal guruplarında AKTİF biçimde nasıl rol oynamaları gerektiğini onlara gösteren, yaşayarak onlara öğreten bir süreçtir. (Nirun, 1994, s.69). Sosyal görevlerle birlikte sosyal zevkler de ailede öğrenilmeye başlar. Sevgi ve şefkat duygularının kaynağı

ailelerdir. 0-7 yaş gurubu çocuğun ailenin etkisinde en fazla kaldığı dönemdir. Bu dönem ocuk için sosyalleşmenin en kuvvetli olduğu dönemdir. (Nirun, 1994, s. 70)

Bireyin kimliğini kazanması, topluma faydalı bir fert olarak yetişmesi hususunda aile çok önemli bir göreve sahiptir. Aile şefkat ve merhamet duygularıyla bireyleri üzerindeki bu sorumluluğu yerine getirir.

Aile yapısı içerisinde otorite örüntüsü de üzerinde durulması gereken konular arasındadır. “Wolfe (1959) aile için geliştirdiğı otorite örüntüsü modelinde otoriteyi şöyle tanımlar: Otorite ya da kudret, bir diğerinin davranışını değiştirebilme yeteneğidir. A’nın B zerindeki otoritesi, B’nin ihtiyaçlarının ve A’nın kaynaklarının fonksiyonudur. İhtiyaçlar, ekonomik destek, sosyal prestij, sevgi, psikolojik gereksinimler vb. olabilir. Bunları karşılayacak kaynaklar ise, gelir, sosyal prestij ve psikolojik ihtiyaçları karşılama yeteneğidir. Eğer A’nın kaynakları B’nin ihtiyaçlarını karşılamaya yetiyor ise A, B üzerinde otorite de kuracaktır. Buna karşılık şayet B’nin belirli ihtiyaçları azalır ya da A’nın bunları karşılamadaki kaynakları azalırsa A’nın B zerindeki otoritesi de aynı oranda azalacaktır. Bu otorite modelini Amerikan ekirdek ailesi üzerinde deneyen çeşitli sosyologların bulguları dört noktada toplanabilir.

1-Erkeğin geliri yükseldikçe aile üzerindeki otoritesi de artmaktadır. Yukarı gelir gruplarındaki çekirdek ailelerde ve aile başkanının yüksek gelir getiren bir mesleğe sahip olduğu durumlarda, genellikle erkeğin kararlarının egemen olduğu görülmüştür.

2-Kadının aileye bağımsız bir gelir katkısında bulunması kadının aile içinde otoritesinde artırmaktadır.

3-Kadının ğrenim düzeyi kocasından yüksekse, aile içindeki otoritesi

kocasından fazla olmaktadır.

4-Kadının, kocasının sosyal statüsünün yükselmesindeki katkısı arttıkça

otoritesi de artmaktadır.” (SERİM , t.y., s. 101-102).

Ataerkil geniş ailede görülen erkek otoritesinin dayanağı ekonomik kaynaklar, toplumsal statü ve aileyi ilgilendiren önemli konularda karar yetkisinin erkekte toplanmış olmasıdır. Eğer bu kaynaklar el değiştirirse ailedeki otorite örüntüsünde de değişim gözlenecektir. (SERİM, s.102-102.)

Feridun Merter ailedeki otorite örüntüsünü değiştiren durumların köydeki gençlerin bilgi ve becerilerinin artması, nüfus artışı, geniş ailede babanın yaşının ilerlemiş olması, şehir-köy ilişkisinin sıklaşması, köyün dışa açılması, babanın gelirinin azalması, dış göçler, kapalı aile ekonomisinden açık pazar ekonomisine köy toplumunun geçmesi, eğitim yoluyla dikey hareketliliğin artması, aile reisinin daha fazla kazanma isteği olduğunu ifade eder. (Merter, 1990, s.63)

1.3. AİLEDE KARŞILIKLI İLİŞKİLER

Erkek ve kadın arasında, hukuken kabul edilen ve toplumca onaylanarak, taraflara çeşitli hak ve yükümlülükler veren ilişki biçimine evlilik denir. Dolayısıyla evlilik ailenin temelini oluşturur. Her ailenin kendine özgü bir yapısı vardır. Bu nedenle dış çevrede yaşanan toplumun kültürünün, geleneklerinin, inanç ve değer yargılarının; içyapıda ise aile bireylerinin ortak amaç, kural ve beklentilerinin bu yapı üzerinde önemli etkileri vardır. Bu kurumun sağlıklı bir şekilde devamının sağlanabilmesi için, evlilik öncesinde eşlerde bireyselliği ifade eden “ben” ve “sen” yaşantıları yerine, evlilikte ortak bir anlayışı ortaya koyan “biz” yaşantısının olması gerekir. Anne-baba arasında sağlıklı iletişimin, uyumlu ve sıcak ilişkilerin olması, çocukların da gelişimi açısından önem arz eder. Dolayısıyla geçimsiz ailelerin çocukları da uyumsuz evliliklere aday olabilir. Evlilikte, aile içi sağlıklı iletişimin temeli, eşlerin birbirine gösterdiği karşılıklı sevgi ve saygıdır. (Koç, 2009)

Biz değerinin karşıtı olan ben değerinin hakim olduğu aile içi ilişkilerde başkaları için başkalarına göre değil, kendisi için yaşamak ve onlarında kendisi için yaşamasını arzu etmek vardır. Ben ve biz dengesi ailenin bir sosyal grup olarak gücünü korur ve aynı zamanda aile bireylerinin kendine özgü farklılıklarının gelişmesine yardımcı olur. Bu ilişkiler ağında birlikte yaşamayı öğrenmek ve başarmak söz konusudur. Biz değerinde otorite ve çevrenin onayını alamama korkusu

vardır.Bu değerde ise duyarsızlık,hiç sayma vardır.ben ve biz dengesinde ise hoşgörü ve paylaşma vardır.(Dikeşligil, 1991, s.31-33)

Aile bireyleri arasında samimi, duygusal bir ilişki söz konusudur. Bu iletişim,etkileşim her gün tekrarlanan yaşanarak doğan,duygu düşüncevedavranışlarla varlığını sürdüren karşılıklı eylemler halindedir.Sosyal gruplar arasında aile “temelli” ve “odaklaşmış” etkileşim merkezidir.Aile fertleri arasındaki sosyal ilişkilerin bir ürünü olan sosyal davranışlar aile özelliğinin gayesi için özel bir anlam taşıması nedeniyle ailede adetleri,gelenek ve görenekleri yansıtmayan, sosyal-kültürel değerler ve normlara ters düşen, toplumunun beklentilerine ters düşen sosyal ilişkiler görülmez.(Nirun, 1994. s.66-67)

1.3.1.ANA-BABA ÇOCUKLAR ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Toplumlar kendi beklentilerine uygun davranan ve değer sistemiyle dengeli yaşam sürdüren bireyleri benimser. Bu nedenle sosyalleşme hususunda önemli bir role sahip olan aile, çocuklarını toplumla dengeli ilişkiler kurabilecek şekilde yetiştirme durumundadır. Muhakkak ki sosyalleşme çocukluluğun ilk yıllarına kadar gider ve ailede başlar. Sosyal açıdan uyumsuz kişiler başarısız, dengesiz kişilikler geliştirirler dolayısıyla çevrelerinde de sürekli sorun yaratan kişiler olurlar.Bu beklenen bozuklukların yanında sosyalleşmesi sağlanmamış bireylerde psikolojik hastalıklar,zihinsel bozukluklar,suç eğilimli hareketler görülür.Çocuğun herhangi bir durumda annesinden yada bu yakınlık yada şefkati duyduğu başka birinden ayrılması hangi yaşta olursa olsun çocuğun kişilik gelişimini tehlikeye atar.Toplumun değerleriyle dengeli bir ilişki kurmasına engel olur.(Bilen, 1978, s.116)

Ebeveyn tarafından çocuğa sevgi ve şefkatin verilmesi çocuğun duygusal dengesini sağlamaktadır. Aşırı sevgi ve koruma eğilimi ya da tam tersi sevgi ve şefkati göstermeme çocukta duygusal bir dengesizlik oluşturacaktır. Aşırı sevgi ve çocuğun bağımlı kişilik geliştirmesini, kendine güvensizliği, aşırı utangaçlığı doğururken,hiç sevgi göstermemesi,sevgiden mahrumiyet, çocukta aşağılık duygusu,güvensizlik,isyankar ve egoist tavırlarla neden olur.Herhangi bir nedenle

aile birliğinin parçalanması çocukların dengeli,sağlıklı bir kişilik geliştirmesini engellemektedir.Boşanma durumunda boşanmadan önceki devrede ebeveyn arasındaki şiddetli geçimsizlik,ebeveynden birinin şefkatinden mahrumiyet disiplin ve kontrolün boşanma nedeniyle zayıflaması,çocukların ayrılmış anne babaya sahip olmaları nedeniyle aşağılık duygusuna kapılmaları gibi olumsuz durumlar çocukları etkisi altında bulunduracaktır.(SARAN, 1979, s.18) Aile biçimi ile çocuğa atfedilen değer arasında ilişki kurulmaktadır. Kağıtbaşı bu durumu şöyle ifade etmektedir.”Aile içi ilişkilerde kadının statüsü ve çocuğun aile içerisindeki yeri, aile dinamiğini belirler. Anne-baba tarafından çocuğa atfedilen değer ve çocuktan beklenen belirtiler, ailenin işlerlik türünü yansıtır. Çocuğa faydacıl değerler atfedilen aile sisteminde çocuğun aileye katkısı yüksektir. Bu sebeple çocuğun aile ekonomisine katkı sağladığı ailelerde çok ocukluluk esastır.”(Kağıtbaşı, 1984, s.134)

Ekonomik, teknolojik gelişmenin düşük olduğu ve sosyal refah kurumlarının yaygın olmadığı yerlerde sosyal güvenlik ve yaşlılıkta, aileler ve özellikle de yetişkin evlatlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Bunun tersi bir örüntü ise ekonomik gelişmenin yüksek olduğu ortamlarda görülmektedir. Bu ortamlarda Yaşlılık sigortası, huzur evleri gibi kurumlar yaygındır. Kadınlar ocuğun yaşlılık güvencesi değerini daha fazla vurgulamaktadırlar. Bu da kadınların yetişkin çocuklarına daha fazla bağımlı olduklarını ve kurumsal güvencelere daha az sahip olduklarını gösterir.”(Kağıtbaşı ,t.y. s.98)

“Yetişkinler, evde en büyük çocuğa ne fazla yüklenmeli nede mantık ölçülerini aşan haklar vermeli. Büyük ocuk, sahip olduğu şeyleri kk kardeşlerine devre zorlanırsa, kğn adeta bakıcısı gibi muamele görürse, onun kk kardeşlerine dostça davranması imkanı azalır.Kk kardeş her türlü hatasından dolayı,büyüğün cezalandırılacağını,kendisinin korunduğunu anlar ve büyüğe karşı saldırgan bir davranış sergiler.(Bilen, 1978, s.125)

1.3.2.KARDEşLER ARASI İLİşKİLER

Kardeşler arasındaki ilişki ileriki yaşamı büyük ölçüde etkilediği için önem taşımaktadır. Aşırı bağımlı, zorlayıcı, emredici kişiliğe sahip iki kardeşin ileriki yıllarda çevresiyle dengeli, sağlıklı ilişkiler kurmaları çok zor olacaktır. Çocukların her birinin sevgiye şefkate, gözde olmaya ihtiyacı olması nedeniyle çocuklarına adil davranan ana-babalar onların ömür boyu dengeli ilişkiler kurmalarını sağlarlar. Bu temel ihtiyaçların kardeşler arasında adil ölçüler içinde giderilmemesi onların birbirlerine adeta düşman gibi yetişmelerine neden olabilir. Çocuklar arasındaki problemlerin çözümünde zeki akıllıca adil, mantıklı bir yol izlenmesi, karşılıklı saygı ve sevginin yerleşmesi için sağlıklı bir yoldur. (Bilen, 1978, s.123-124)

Bir çocuğun gelişmesinde kardeşlerinin payı büyüktür. Çünkü çocuklar büyüklerin farkında olmadıkları kendi dünyaları vardır. Bu açıdan çocuklar, birbirlerini daha iyi anlama şansına sahiptirler. Yaş farkı çocuklar arasında önemli bir rol oynar. Bazen kültürün etkisiyle büyük olan çocuk

Bazı hak ve sorumluluklar yüklendiği için küçüklerin üzerinde kendi çapında bir otorite kurabilecektir. Ebeveyn bu otoritenin dozunu dengede tutmadığı sürece küçük çocuklar bu tahakkümden kurtulma çabası içerisine gireceklerdir. Yaş farkının fazla olması ise çocuklar arasındaki samimiyetin az olmasına neden olabilmektedir. İlk doğan çocuk sürekli bir ilgiye alışkın olduğundan, sonradan olan kardeşi ile bu sevgiyi paylaşmada güçlük çekebilir. Anne ve babanın tavırları bu konuda etkin rol oynar. Büyümeleri sırasında bütün faaliyetlerini beraber yaptıklarından birbirlerini kontrol ve sosyalle etmekte son derece önemli katkıları vardır. (Saran, 1979, s.18-19)

Kardeşler arası ilişkilerin sağlıklı bir şekilde gelişmesinde ebeveyn tavrı önemli bir rol oynar. Örneğin özellikle çocuk sayısı fazla olan ailelerde küçüklerden yararlanmak bir ekonomik zorunluluktur. Ancak bunun sürekli bir yol gibi benimsenmesi ve küçük çocuğa hiç yeni giyim eşyası, kitap vs. alınmaması, sanki bunun son derece doğal bir yolmuş gibi sevgiden, anlayıştan yoksun bir biçimde yapılması çocuğu haksızlığa uğramış bir duruma düşürür ve bu düşüncesini büyük kardeşlerine olumsuz tavırlar göstererek tepkisini belli etmeye çalışır. Çocuğun ruh sağlığı yönünde yeterli ve dengeli kişilik geliştirmesine engel

olur.(Bilen, 1978, s.126)Yeterli eğitim almamış ailelerin çocuklarına karşı olan tavırlarında yanlışlıklar görülmektedir.

1.4. BAZI SOSYAL GRUPLAR VE KARŞILIKLI İLİŞKİLER

İnsan sosyal bir varlıktır. Bu nedenle çağlar boyunca bütün zamanlarda insanlar bir takım topluluklar ve gruplar halinde yaşamışlardır. Sosyal gruplar insanların birlikte yaşamaları sonucu ortaya çıkan şekillerdir. Ancak insanların her çeşit birleşmeleri sosyal grubu meydana getirmez.Bir topluluğun sosyal grup olabilmesi için bazı özellikleri bünyesinde toplaması gerekir.Her şeyden önce birden fazla insanı içinde bulundurmasının yanı sıra topluluk içerisinde her üyeye düşen bir rolün ve statünün var olduğu yapısal bir sistemin oluşması gerekir.Sosyal grup üyelerinin müşterek bir kültür içerisinde karşılıklı münasebet halinde olmaları gerekir.Sosyal grup üyeleri kendilerini grubun üyesi saymaları ve biz duygusuna sahip olmaları gerekir.Dolayısıyla insanlar sosyal hayatta ortak amaçlara varabilmek için karşılıklı münasebetlere girerek aralarında belli bir derecede işbirliği kurarlar.Sosyal hayatla,toplumun kendisi bir sosyal grup olduğu için bu büyük grubun altında birçok küçük gruplar yer almaktadır.

1.4.1.TABİİ SOSYAL GRUPLAR VE KARŞILIKLI İLİŞKİLER

Bir sosyal grup olma özelliğine sahip olan toplumu oluşturan küçük gruplardan da bahsetmenin, faydalı olabileceği düşüncesi ile doğal yolla oluşmuş sosyal gruplar hakkında bilgi vermeyi uygun gördük.

1.4.2.AKRABALIK İLİŞKİLERİ

Akrabalık, bireyler arasındaki davranışların düzenlenmesinde toplumsal, siyasal ve bölgesel grupların oluşmasında önemli role sahiptir.Bu olguyu üç ana grupta toplamak mümkündür.

1.Ailenin üreme etkinliği sonucu kana dayalı olarak ortaya çıkan akrabalık ilişkisidir.Bu bağ ana-babanın soyunu izleyerek akrabaları ortaya çıkarır.

2.Evlilik bağı ile kurula akrabalık bağı.

3.Sonradan kazanılan ”sözde” akrabalıklar. Yasal evlat edinme, süt kardeşliği,kan kardeşliği,ahret kardeşliği sağdıçlık,yengelik,kirvelik sonradan kazanılan akrabalıklara örnek verilebilir.(Balaban, 1982,s.27)

Komşuluk ilişkileri Başak mahallesinde Bahçeşehir mahallesine oranla daha yoğundur. Başak mahallesinde hanımlara yönelik sosyal faaliyetlerin çok olması nedeniyle, İsmek kursları, spor kompleksi, özel faaliyet kursları tanışma ve birincil ilişkiler kurabilme olasılığı fazladır. Site tarzında kurulmuş bir ilçe olmasından dolayı genellikle bir apartmanda 48 daire bulunmaktadır.Her apartmanda öncelikle kat komşuları olmak üzere komşuluk ilişkileri mevcuttur.Aylık günler,özel oturumlar,Cuma günleri kur'an okuma programları yaygın bir davranıştır.Bahçeşehir ilçesinde komşuluk ilişkileri Başak mahallesine oranla daha azdır.Bahçeşehir’de de sosyal faaliyetler olmasına rağmen ilişkiler ikincil niteliktedir.Tabii yolla oluşmuş sosyal gruplara yer verdikten sonra, tabii olmayan yolla oluşmuş sosyal guplar ve bunlar arasındaki ilişkilerden bahsetmenin de faydalı olabileceği düşüncesi ile bu konuya da yer vermek istedik.

1.4.3.TABİİ OLMAYAN SOSYAL GRUPLAR VE KARŞILIKLI İLİŞKİLER

Müesseseseleşmiş, geleneksel hal almış dini gruplar, cemaatler karşısında, değişik iddialarla dini ikazların protestoların baş göstermesi ve bu hareketler zamanla kolektif bir harekete bürünmesi sonucu ana cemaat içinde alt gruplar veya ana gruptan ayrılan bağımsız gruplar oluşabilmektedir. Bu durum, ikazların ve protestoların grup teşkil edici özelliğinden kaynaklanan sosyolojik bir sonuçtur. bu yeni alt grupların bir çok çeşidi vardır. Bunlar gerçek bir yapıya sahip olup zühd ve takım hareketi özelliği gösterebilirler veya daha düzenli teşkilata sahip olup bir ihvan birliği, tarikat mezhep veya bağımsız bir dini grup olabilmektedirler.

Daha gevşek bir yapıya sahip züht veya takva hareketleri, dini bünyelerde ortaya çıkıp ana dini cemaatten hiçbir şekilde ayrılmayı düşünmeyen, dini esaslara daha yoğun, samimi bir şekilde bağlılığı ilke edinen gruplardır.

Hristiyanlık'ta özellikle XII. yüzyıldan itibaren çok sayıda görülen züht hareketleri bunun tipik örnekleridir. İslamiyet'te ise ilk zamanlarda görülen diğer insanların dünyaya meyillerine karşı dini daha samimi yaşama hareketi ile sonraki bir kısım tasavvufi hareketler örnek gösterilebilir. İhvan birlikleri, tarikatlar ise daha sistemli daha düzenli bir yapıya sahiplerdir. Tarikatlar bir şeyh ve çevresinde onunla yakın temasta bulunan bir halka mevcuttur. Bu halkanın dışında ise şeyhi zaman zaman ziyaret eden, diğer vakitlerde kendi işleri ile uğraşan, maddi ve manevi yardım sağlayan insanlar mevcuttur. Tarikatler hemen bütün dinlerde olağanüstü hikayeler, menkıbeler için uygun zeminler oluşturmakla beraber üyeleri üzerinde ve genel olarak Müslüman toplumlarda birçok ekonomik, siyasi, dini, ahlaki, terbiyeve ve kültürel fonksiyonlar icra etmişlerdir. Onların halk katında yayılmaları ve kökleşmelerinde dini Saiklerin yanı sıra sosyo-ekonomik, politik, kültürel sebeplerinde önemli rol oynadıklarına işaret etmek gerekir.(Günay, Güngöl, Ecer1997, s.275-279)

Bireylerin tarikatlar ve öteki dini gruplara girmelerinde manevi ruhi tatminsizlik, bilgisizlik ve arayış içinde olmalarının rolü büyüktür. Kendi içlerinde huzursuzluk, manevi boşluk hisseden bireyler huzura, manevi duygulara erişebilmek, hiç değilse öteki dünyalarını güven altına alabilmek için bu yönde eğilimler gösterebilmektedirler. Dini gruplar hayat sıkıntılarının, psiko-sosyal gerilimlerin baskısı altında ezilen bireyin çare olarak başvurdukları alt gruplardır.(GÜNAY, 1999 s.173)

1.4.4.SİYASİ GURUPLAR

Toplumu oluşturan küçük gruplar arasında yer alan siyasi gruplar, toplum içerisinde önemli bir yere sahiptir. Siyasi grupların özellikleri, bireylerin bu konudaki düşünceleri toplumu tanımamız açısından önem arz eder.

“Çağdaş demokrasilerde siyasal partiler vatandaşlar ve liderleri birbirine bağlayan örgütler olarak düşünülmüşlerdir. Sosyal partiler bireysel olarak zayıf, kolektif olarak güçlüdür. Günümüzün en etkin ve söz sahibi siyasal dramcıları bir

toplumdaki parti sistemini siyasal başarının anahtarı olarak görmüşlerdir. Güçlü parti sisteminin hem iyi demokratik başarı için kaçınılmaz ön koşulları olduğu hem de bunu yansıttığı ileri sürülmüştür. Zayıf parti sistemi sağlıklı demokratik başarının kötü habercisidir.”(Powell, 1990,s.101)

Bir toplumda siyasal partiler sistemi bir anlamda vatandaşların var olan partiler için, çalışırken ve oy verirken, bireylerin kişisel tercihlerinin bir ürünüdürler.Yine parti sistemi siyasal liderlerin,siyaset platformu oluşturlarken,yerel örgütlere etkide bulunurlarken,yerel lideri kendi aralarına alırlarken,işçileri mobilize ederlerken ve bunlara benzer işlemleri yaparlarken gayretlerinin bir ürünüdür.Vatandaşların tercihleri, siyasal liderlerin gayretleri büyük ölçüde sosyo-ekonomik şartlara bağlıdır.Parti sisteminin genel olarak biçimlenmesi aynı zamanda siyasal çevreninde bir gerçeğidir.Çeşitli siyasal partilerin seçmenlere alternatifler oluşturduğu,yarışmacı seçim şartları çağdaş demokratik sürecin bir niteliği,gereğidir.(Powell,.1990, s.102-108)

1.5. AİLEVİ ANLAŞMAZLIKLAR

“Evlenme akdedildikten sonra kanunen muayyen bulunan bazı sebeplerin tahaddüs etmesi halinde, eşlerin birinin talebi ile hakimin evlenmeye nihayet vermesine boşanma adı verilir. Bu tarif bugünkü Türk hukukuna dayanır.

1.5.1.BOŞANMA

Sosyal bilimler yönünden ailenin gücünü ölçebilmek için başvuru araçlarından birisi de hiç şüphesiz boşanmalar oranıdır. Bir toplumda meydana gelen evlilikler geniş oranda kısa zaman süreleri içinde boşanma ya da ayrılıkla sonuçlanıyorsa o toplumun güçsüz, fonksiyonunu yerine getiremeyen sakat ve hasta bir aile kurumuna sahip bulunduğunu söylemek hata olmaz. Bir bakıma sürdürülemeyecek bir ailenin devamında gerek eşler gerekse toplum yönünden yarar yoktur. Ama boşanmaların geniş oranda, bulunduğu toplumun yapısında bozukluk vardır. Böyle dağılmış ailelerden çıkacak insanlar,toplumun arzuladığı biçimde

sosyalleşemeyeceklerdir. Çocuk suçluluğu korkutucu oranda yükselebilecek uyuşturucu maddeler iptilas, gençler arasında yaygınlaşabilecektir.(Dönmezer, s. 205)

1.6.BOŞ ZAMANLARI DEĞERLENDİRME

Boş zaman insanın eylemleri yapıp yapmama konusunda özgür olduğu iş yaşantısının dışındaki zamandır. Bireyin zorunlu olan ihtiyaçlarının karşılanması için kullandığı zaman dışında kalan ve bireyin istediği gibi kullanabileceği zamandır. Günlük faaliyetlerin, iş ve benzeri çalışmaların dışındaki boş vakitlerde kişilerin dinlendirici, eğlendirici, meşgul edici yapmak suretiyle ruhen ve bedenen canlılık kazanmaları için yaptıkları faaliyetlerin hepsi boş zamanı değerlendirme kapsamına girmektedir.Birey boş zamanı değerlendirme aracılığıyla kendini ifade etme,kişiliğini geliştirme fırsatı sağlar. Birey boş zamanlarında doyum sağlamak amacı ile hoşlandığı aktivite ile ilgilenir.Boş zaman faaliyetleri toplumdan topluma olduğu gibi aynı toplum içinde bireyin ihtiyaç ve beklentilerine göre sürekli bir değişim içindedir.Geçmişten günümüze değişen eğlence anlayışı bu duruma örnek teşkil eder.Boş zaman faaliyetlerine katılımda kişinin işi,,çevresi,imkanları,kişilik özellikleri önemli rol oynar.Bireylerin eğlenme ve dinlenme ihtiyaçları boş zamanların değerlendirilmesi aracılığıyla karşılanarak yaşam bağları güçlendirilmiş ve mutlu kılınmış olur.Boş zamanlarını olumlu faaliyetlerde değerlendiren bireyler sağlıklı bir kişilik geliştirmiş olurlar.Zaten toplumsal yapı içinde sağlıklı kişiliğe sahip bireylerin yer alması amaçlanır.Boş zamanların değerlendirilmesinin bir diğer önemi de,bireylerde yaratma zevki,başarı duygusu,duygusal deneyim,dinlenme ve fiziksel sağlamlık gibi çeşitli doyumlara yol açmasıdır. (Tezcan, 1982 s. 28-30)

Gençlerin, boş zaman faaliyetlerine katılmalarında ve bu konudaki tercihlerinde ailelerin etkisi çok fazladır. Aile gencin yetişmesi esnasında onu, boş zamanlarını değerlendirebilmesi hususunda geliştirebilecek ve destekleyebilecek kurumdur. Ailenin nitelikleri,anne-babanın öğrenim durumu ve çocuklarına karşı tutumu gencin bu konudaki gelişimini etkilemede büyük rol oynar.

B.DİNİ HAYAT

1.1. DİN-TOPLUM İLİŞKİLERİ

G. Kehrer'e göre din ve toplum ilişkisi din sosyolojisinin asıl alanını oluşturmakla beraber incelemesi çok zor olan konular arasında yer alır. Bu konuda çok farklı teoriler ortaya atılmıştır. B.Otto ve P.L.Berger 'in de içinde yer aldığı bir görüşe göre din fenomeninin sadece bir kısmı bilimsel olarak araştırılabilir. Çünkü dinin kutsal boyutunun sosyolojik bir araştırmaya tabi tutulması imkânsızdır. (Köktaş, 1993, s.32)

Eski yunan ahlakçılarından Plutarguz “Dünyayı dolaşınız, duvarsız, edebiyatsız, servetsiz şehirler bulacaksınız, fakat mabetsiz ve mabutsuz bir şehir bulamayacaksınız.”(Karaman, 1984 s.14) Ünlü çağdaş dinler tarihçisi M. Eliade ise ilk insanın “dindar adam” olduğunu ve anlamlı bir dünyanın ancak kutsala inanma ile mümkün olabileceğini ifade etmektedir. (Eliade, 1995, s.6-1) İnanç olayının insana has bir öncelik olmasının yanı sıra insan yaratılışı gereği inanmaya yetenekli, eğilimli bir varlıktır. Dolayısıyla insanın din ile olan ilişkisi onun kendi varlık yapısında gizlidir. (Rum 30/30)

Din, üzerinde herkesin fikir beyan ettiği bir konu olması yönüyle de dikkat çekmektedir. Bu nedenle “din alanı herkesin at oynattığı sahipsiz bir arazi gibidir.” Diyen Aydın, dinin temel kavramlarını yeterince anlayamayan, kavramlar arasındaki ilişkinin mantığını kavramayan bir kimsenin dini verileri sağlıklı bir şekilde değerlendirmesinin mümkün olmayacağını belirtir. (Aydın, 1992, s.5) Lehinde veya aleyhinde din olgusu üzerinde bu derece durulması, tartışılması bir yerde onun önemini ortaya koymaktadır. (Köktaş, 1993, s.32)

Türk toplumunun yaşam tarzını anlayabilmek için onun üzerinde önemli etkisi bulunan etmenlerin de bilinmesi gerekir. Toplumsal hayatta önemli yer tutan din, dolayısıyla inançlar, bir takım kuralları ile birlikte toplumsal yaşam, sosyal yapı üzerinde etkili olurlar. Bu paralelde Ünver Günay'da görüşlerini şöyle açıklamaktadır: "Ülkemizde Din Sosyolojisi ile ilgili bilimsel araştırma çalışmaları oldukça sınırlı sayıdadır. Hele Türk toplumunun dini yaşayış gerçeklerini, sosyal bir olgu ve problem olarak ele alan ve onları deneysel ve sistematik sosyolojik tahlile tabi tutan, objektif bilimsel araştırmalar çok daha nadirdir. Spekülatif eğilim, Türkiye'de, Din Sosyolojisi alanında da deneysel ve objektif bilimsel çözümlere baskındır. (Günay, 2000 s.11) Yine Günay modern din sosyologlarının, toplumların dini yaşantılarını içinde bulundukları çevre ile olan bağlantılarını da hesaba katarak, karşılıklı etkileşim içerisinde, bilimsel çözümlemeye gitme konusunda özen gösterdiklerini belirtir. Dolayısıyla Türk toplumunun dini yaşayışını, dini kültürü, örf ve adetlerini, dini tutum ve davranışlarını Türk toplumunun coğrafi, tarihi, kültürel, manevi, ekonomik politik vs. şartlarından bağımsız incelemenin din ve toplum konusunda çok hatalı sonuçlara götüreceğini ifade eder.

Din ve toplum arasındaki ilişkiyi ele alıp inceleyen çok farklı yaklaşımlar bulunmakla beraber onları iki grupta ele almak mümkündür. Bunlardan biri dinin topluma etki ettiğini, topluma şekil verdiğini, sosyal yapıyı oluşturduğunu söylerken ikinci görüş ise dinin içinde bulunduğu toplumun veya çevresinin bir ürünü olduğunu savunur. Çağdaş ve bilimsel anlayış bu iki görüşün aksine karşılıklı iletişim halinde olduğunu savunur. Bilgiseven bu konuya "çünkü sosyal realite, tek bir faktörün değil birden fazla faktörün değişken olarak oynadıkları bir realitedir" diyerek bu konuya açıklık getirmektedir. (Bilgiseven, 1976, s.33)

Din toplumsal hayatta din dışı alanlarda da etkisini gösterir. Dolayısıyla bir dine has olan zihniyet, evlilik-aile, meslek ekonomi devlet gibi toplumsal kurumlara ve toplumsal olgulara karşı da bir tavır takınmayı gerektirir. (Freyer, 1964, s.71) Din bir toplumda yerleştikten sonra, o toplum içerisinde inançlar, kurumlar, normlar, değerler, tavır ve davranış biçimleri ile kendini göstererek toplumla kaynaşır ve toplumdaki bireyleri dini ve sosyo-kültürel açıdan bütünleştirir. (Günay, 1989, s.7)

Bilgiseven “Örf ve adetlerin her cemiyette dinin tesiri altında şekillendiğini inkar etmek ise sosyolojik körlüktür” demektedir. (Bilgiseven, 1987, s.114)

Bir din sadece fertlerin içinde yaşayan bir tecrübe olarak kaldıkça somut bir tavır haline gelip objektifleşmedikçe olaylar üzerinde etki edemez. Toplumsal bir etki meydana getirmek için düşünce ve heyecanın kurallar, kurumlar şeklinde somut bir şekilde edilmiş olması gerekir. Aynı tecrübeyi yaşayan iki kişi arasında birliğin olabilmesi için, bu tecrübenin, hareket, söz veya fiille somutlaştırılması gerekmektedir.(Wach, 1990, s.49-50)

Doğal birlikler gibi toplumun içinden çıkan, toplumun farklılaşmasını teşvik eden dernekler, kulüpler ve mesleki kuruluşlar da dinin etkisi altındadırlar. Bu kuruluşlar görünüşte ekonomik sebeplerle kurulmuş olsalar bile genellikle dinin yönlendirici etkisiyle karşı karşıyadır. Dinin doğal gruplarla kaynaşmış olarak görüldüğü her yerde onun birleştirici, olumlu etkisini görülür. Aile ,kabile, soy ve milletin oluşturduğu doğal birlikler din sayesinde daha da güçlenir.Fakat dernekler, meslek kuruluşları gibi birlikler günün her zaman değişebilen şartlarına tabi oldukları için dinin toplumu birleştirici gücü, bu kuruluşlar üzerinde daha az etkili olmaktadır.(Wach, 1987, s. 19-20)

Toplumsal örgütlenme davranışların biçim ve karakteri dinin etkisine maruzdur. Din ilkel kültürlerden itibaren aile, kabile boy, millet gibi doğal birliklerle yakın ilişki içindedir. Din, zihniyet ve örgütlenme açısından bu birlikleri etkisi altında bulundurur. Bu etki zihniyetler üzerinde daha belirgin olmaktadır. Dinin doğal birlikler üzerindeki etkisi önce aile hayatında, aile reisliğinde, erkek- kadın ilişkisinde, evliliğin takdis edilmesinde, bireyler arasındaki yakın ilişkide, akrabalık sistemleri üzerinde, ayrıca akranların bir sınıf oluşturmada etkisi görülmektedir. Diğer taraftan bu tür birliklerin dini olarak takdisi çok önemlidir. (Wach, 1987, s.17-18)

Dinlerin dünyaya karşı takındıkları tavır da topluma olan etkileri üzerinde önemli rol oynarlar. Bazı dinler dünyayı iyi ve eğlenceli bulmaktadır. Mal mülk edinmeyi teşvik ederler. Örnek olarak Veda ilahilerinde sürü ve mülkiyet tanrılarına

yalvarma söz konusudur. Buna karşılık Budizm gibi bazı dinler ise tam tersine dünya hayatında şer kuvvetlerinin olduğu anlayışı ile olumsuz değerlendirirler ve dünyayı bir hayal âlemi gibi kabul ederler. Mutluluğa ermenin yolu olarak dünyayı terk etmek olduğu düşüncesindedirler. (Mensching, 1994, s.105-106) İslam dinine gelince dünya ve ahret hayatı için dengeli bir tutum izler. Dünyayı ahret hayatı için üretim yeri olarak ve sınav yeri gibi değerlendirir.

Dinin toplum yaşamı üzerindeki etkilerinden biri de bir sosyal kontrol aracı olarak bütünleşmeye katkıda bulunmasıdır. Bazı hareketler günah anlayışı ile yapılmazken bazı davranışlarda kutsallık fikri ile desteklenir. Dolayısıyla bireyler içinde yaşadıkları toplumun değerler sistemine de uygun davranmış olurlar. Dini ayin ve törenler “grup ruhu” nu oluşturarak kaynaşma ve dayanışmayı sağlar. Böylece din toplumun istikrarı ve devamına katkıda bulunmuş olur.(Dönmezer, 1984, s. 263)

Dini tören ve ibadetlerin, belirli zamanlarda yapılmış olması, takvimi zorunlu hale getirmiş ve astronomi biliminin doğuşunda etkili olmuştur. San’at ile yakın ilişkisi olan din bazı sanat dallarının dini isimlerle anılmasını gerektirecek derecede mimari, musiki, şiir gibi sanatlarda etkisini göstermiştir. İslam sanatı, Hristiyanlık sanatı gibi. Dini inançların toplumların sanat anlayışlarına bu konudaki tavırlarına etkisi söz konusudur. Örneğin, İslam dininde resim ve heykelin iyi karşılanmaması, bu toplumu çini minyatür, hat, tezhip gibi sanat dallarına yönlendirmiştir. Mısır piramitleri, Mevlana’nın Mesnevi’si, Süleyman Çelebinin Mevlit adlı eseri dini düşünce etkisini taşıyan sanat eserleridir. (Sezen, 1988, s.122)

Bütün dinler, özellikle teşkilatlanmış büyük dinler kendilerinin ortaya koydukları teolojik öğretilerin dışında, hayatın bütün önemli meseleleri ve bunlara karşı takınılması gereken tavırlarla ilgili olarak zengin bir fikri muhtevaya sahiptirler. Dinin toplumun fertlerine sunduğu zihniyet veya ruh, fertler tarafından şuurlu veya şuursuz olarak benimsenir. (Freyer, 1964,s.37)

Dinin sosyal değişme ile de yakından ilişkisi vardır. Weber, sosyal değişmede dinin belirleyici bir rolü olduğunu savunur. Yeni din yeni fikirler oluşturur, yeni fikirlerde yeni teşkilatların kurulmasını sağlar. Ekonomik kalkınmada zihniyetin

önemli bir etkisi vardır. Genellikle buda dinin etkisindedir. Örneğin Japonya, bankalarda çalışan personele manevi eğitim vererek verimi artırmayı amaçlamış ve başarıya ulaşmıştır.(Sezen, 1988, s.40)

Din, bazen de sosyal değişme hususunda engelleyici bir tavır sergilemiştir. Örneğin Budizm'in hâkim olduğu toplumlarda veba hastalığına karşı koyabilmek için hastalığa neden olan hayvanların öldürülmesi gerektiği fikrine “hiçbir canlı öldürülemez” inancıyla karşı çıkmıştır. Yine Erzurum'un bazı köylerinde domuza benzetilmesi nedeniyle merinos cinsi hayvanlar yetiştirilmemiş ve bu sektör bir dini inancın etkisinden olumsuz yönde etkilenmiştir.(Türkdoğan, 1977 s.201)

Dinler, içlerinde yer aldıkları toplumların kültürleri üzerinde de büyük bir etkiye sahiptirler. Özellikle ilkel toplumlarda bu durum daha belirgindir.bayramlar, ekonomik antlaşmalar, çeşitli sportif çalışmalar, hep dini düşünceden kaynaklanmaktadır.Bunların yanı sıra kültürü tamamen dini olarak düşünmek de hatalı bir yaklaşım olmakla birlikte dinin kültürü aşan ileri bir boyutu vardır.(Dodurgalı, 1995, s.45)

Dinler insanı ilgilendiren çeşitli problemlere karşı tutum ve davranışları içerir. Örneğin doğayı belli açıdan değerlendirerek, bireyin onlara belli bir hareket tarzı takınması gerekir. Dine mensup olan bireyler, hayatlarını sürdürürken oluşan bu zihniyetin etkisi altında kalırlar.(Freyer, 1964, s.71)

Dinin bireyin huzurlu ve mutlu bir hayat sürmesinde, düşünce ve davranışlarının uyum içinde olmasında önemli bir yeri vardır. Bireyin içinde gerçekleşen bu huzur sosyal ilişkilerine de yansıyacaktır. Bireyin tutumu ile içinde yaşadığı toplumun değer yargıları arasında çelişki varsa bu durum bireyde ruhsal bozukluklara neden olacaktır.

“Kişinin yaşadığı çevre ve toplumla ters düşmeyen, inandığı değerleri ve inançları olmalıdır. Hiç kimse toplumun törelerini, geleneklerini ve değer yargılarını ve ahlak kurallarını tümünden inkâr edemez ya da kendini onların dışında ve üstünde göremez”(Yörükoğlu, 1980, s.5)

Dinin devlet üzerinde de etkisi söz konusudur. Eğer devletin etnik yapısı farklı gruplara dayanıyor ise bu durumda din daha önemli fonksiyonlara sahip olur.(Wach, 1987,s.21) Özellikle tekâmül etmiş dinler büyük devletlerin kurulmasına yardımcı olurlar. Örneğin Osmanlı devletinin kurulmasından önce dervişler bu yörelere gelerek dini cemaatler oluşturmuşlar, tarım ve hayvancılıkla uğraşmışlardır. Osmanlı imparatorluğunun kuruluşunda bunların önemli etkisi olmuştur.Bilahare devletlerin din ile bağlantısı kesilerek bağımsız hale getirilmeye çalışılsa da devlet fonksiyonlarını icra ederken desteğini yine dinden almıştır.Örneğin devlet için askerlik yapmayı vergi vermeyi, başkasının hakkına saygılı olmayı kutsal kabul etmek, dinin insanlara telkin tutum ve davranışlardır. (Sezen, 1988, s.38)

Dinin topluma olan etkisinin yanı sıra toplumunda dine etkisi söz konusudur.”Her din belli sosyal şartlarda ortaya çıkar ve bu belli sosyal zümreler tarafından yaşatılır.”(Wach,1987, s.33)

İster dini ister din dışı, bütün inanç şekillerinin arkasında ailenin, arkadaşların ve haberleşme vasıtalarının etkisi mevcuttur. Her fert, içinde yaşadığı toplumun kültür değerlerine uygun bir tarzda gelişim gösterir. Kültüre uygun sağlama çocukluk döneminde başlamakla birlikte özellikle bu dönemde daha fazla önem taşır. Ferdin dini duygu ve hareketleri genellikle kendine sunulan formun özelliklerini içerir. (Hökelekli, 2001.s.118)

Bir din incelemeye tabi tutulurken onun kurucusunun göz önüne alınması gerekir. Çünkü kurucunun içinde yaşadığı toplumsal çevre, kurucunun zihniyetinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Toplumsal çevre ile birlikte doğal çevrede dinler üzerinde önemli etkiye sahiptir. Örneğin sami dinlerinden birçoğu ay tanrısına önem verir. Bunun nedeni göçebelerin güneş sıcağından uzak kalmak için gecenin serinliğini tercih etmeleridir. Tarımla uğraşan toplumların şehir hayatına geçişleri ile birlikte önceki dini bayram ve yortular eski önemini kaybedebilmekte hatta önemsiz hale gelebilmektedir.(Taplamacıoğlu, 1983, s. 93-96)

Toplumun dine olan etkisi konusunda basit dinlerle yüksek dinler arasındaki farkı görmek gerekir. Materyalist din sosyolojisinin en büyük yanlışı da bu farkı

görememektir. Halk dinlerin çoğu kez ekonomik, sosyal ve değişik faktörlerin etkisinde kaldığı bir gerçektir. Çiftlikle uğraşan kurumlarda verimlilik ve bereket Tanrılarına rastlanırken savaşçı toplumlarda çarpışma ve zafer Tanrıçaları çok görülür. Geçim kaynağı çiftçilik olan milletlerde ibadetler tarlaların sürüldüğü ve ürün alındığı zamanlarda, yapılırken hayvancılıkla uğraşan toplumlarda yavrulama, kırılması döneminde yapılır. Denizci toplumlarda Tanrı isimleri deniz motifleri ile ilgilidir. Anaerkil ailelerin hakim olduğu toplumlarda kadın Tanrılar çok yer alırken baba erkil ailenin hakim olduğu toplumlarda ise daha çok erkek tanrılara seslenilir.(Freyer, 1964, s. 66)

Sosyal olayları tek nedenle açıklamak eksik bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir.'Sosyal hadiseler sahasında daima tek taraflı değil, karşılıklı bağıllık münasebetlerini gözden uzak tutmamak lazımdır. (Eröz, 1982, s. 174). Din ve dinden doğan gruplar, içinde yaşanan toplumun kültüründen uzak kalamazlar. Bu ilişkiler karşılıklıdır. Yani toplumun yapısı ve çeşitli kültür alanları dini hayatı etkilerken, dinde toplumsal hayatı ve diğer kültür alanlarını etkiler. Gerçekte sadece karşılıklı ilişkiler söz konusudur. (Freyer, 1964, s. 64-65)

1.2.DİNİN SOSYAL KURUMLARLA İLİŞKİSİ

Din ve toplum arasındaki karşılıklı ilişkilerin çerçevesinde üzerinde önemle durulması gereken bir konuda dinin dini diğer sosyal kurumlarla karşılıklı ilişkisidir.

Din ve ahlak ilişkisi tarih boyunca tartışıla gelen bir konudur. Ahlakın problematiğini iyilik oluşturduğu için ahlak, kötülüklerden kaçınmak, iyi olan hareketleri yapmak demektir. Din ise temelinde kutsal olanla kurulan ilişkilere dayanır. Dini inançlar değer yargıları üzerinde önemli etkiye sahiptir. Ayrıca din ve ahlak sosyal kontrolün sağlanmasında aktif bir rol üstlenirler .Bu yönüyle Mac Iver ‘ e göre din, ahlakın doğup geliştiği bir ‘ana rahmi’ dir. Din ve ahlak konusunda 4 çeşit ilişkiden söz edilmektedir. Birincisi din,ahlakın ayrılmaz bir parçasıdır.İkincisi,din ve ahlak birbiriyle özdeştir.Üçüncüsü din ve ahlak tamamen

birbirinden ayrıdır.Dördüncüsü ise din ve ahlak birbirlerine sıkı bir şekilde bağlıdır.(Günay, 2000, s.385).

Yine konuya İslam dini açısından baktığımızda ailenin, çocuğun dini anlayışına olan etkisini çok açık bir şekilde ifade eden şu hadis-i şerif ile karşılaşırız. 'Her doğan çocuk İslam fıtratı üzerine doğar, sonra annesi ile babası onu Yahudi Yahut Hristiyan veya Mecusi yaparlar.' (Sahihi Buhari Muhtasarı, 1988, s. 529).

Çocuğun bedensel gelişimi nasıl aile içerisinde gerçekleşiyorsa, dini anlayışı da aynı şekilde bu ortamda şekillenmektedir. Çocuğun doğumu, sünnet olması, evlenmesi gibi önemli alanlarda din belirgin olarak etkisini hissettirir. Dinlerin aileye bakış açıları ailedeki bazı durumlarda kendini hissettirir. Örneğin Hristiyan dinini Katolik mezhebinde boşanma olayının hoş karşılanmaması Katolikler arasında boşanma oranını düşürmüştür.

Diğer sosyal kurumlarda olduğu gibi hukukun da ortaya çıkışında dinin önemli bir rolü vardır. Din, devleti, hukuk, işleyiş ve içerik yönünden etkileyerek yönlendirir. Toplumların siyasal tavırları üzerinde önemli rol oynar. Bu arada dinin örgütlenmesinde hukukun da etkisi büyüktür. Hukukun işlevinin ölümle sona ermesi, hukuka aykırı davranışlara ceza verirken iyi davranışlara ödül vermesi, hukukun işin niyete değil de işin sonucuna bakması, hukuku dinden ayıran özelliklerdir.(Tanyol, 1970, s. 99-100)

İlkel kavimlerde dini hayat ile hukuki hayat iç içe girmiştir. Dolayısıyla tarih süreci içerisinde hükümdar olan İlahlara, ruhani krallara, Aziz liderlere rastlanmıştır. Her ne kadar sekülerizasyon süreci içerisinde bu iki alan birbirinden bağımsız kurumlar haline gelse de bazı yasaların ortaya çıkmasında, miras, evlenme and içme ticaret gibi kanunlar hukuka din aracılığıyla gelmiştir. (Sezen, s. 77-79).

1.3.DİNİ TECRÜBENİN TEORİK YÖNÜ: İNANÇLAR

Dini tecrübenin teorik ifadesi,genellikle duygu düşünce ve doktrini temsil eden ve kaynağını sezgiden alan temel tecrübeye gizlidir.Tecrübe bazı dini tasavvurları ifade eder.bu tasavvurlar,özellikle evrensel dinlerde bir din nazariyesine

dönüşür,fertleri birleştirir ve bireyler arasında bir köprü görevi görür.Her dinde dini inançlar bir iman formülü şeklinde ifade edilir ki bu formüller dinin getirdiği nazariyenin özünü ifade eder. (Freyer, 1964, s.33). Her din mutlaka bir takım inançlara dayanmaktadır. En ilkelinden en yükseğine ne kadar hak ya da batıl hangi din olursa olsun bu inançlar o dinin ayrılmaz bir parçasıdırlar. Hemen bütün dinlerin kaynağı inançlara,tasavvurlara dayanır.Bütün bunlar bireyleri birbirine bağlamada önemli rol oynar.(Günay, s.217-218)

1.3.1.İMAN VE İNANÇ KAVRAMI

İnanç,ferdin dünyasının bir yönüne ait idrak ve bilgilerin bir organizasyonudur.İman ve inanç kavramı genellikle birbirinin yerine kullanılmakla birlikte zihnin bir faaliyeti ve çeşitli kavramlar arasındaki münasebetlerle ilgili olan inanç kavramı deha genel bir psikolojik olayın ifadesidir.(Krech, 1980,s.201)

Bir başka tanımla inanç “Doğru olduğu bilinen veya sanılan bir düşünceye bağlı kalmak, bir din’e bir düşünce sistemine tabii olmak, birine güvenmek, itaat etmek” (Hançerlioğlu, 1973, S. 108)

İman ise algı dünyasının ötesinde bir gerçekliğe sahip bulunan şeylerde ilgili olarak bir inanç besleme durumudur. İman, insanın gözle görebildiği alanı dışında, duyuların ötesindeki bir alana bağlanmadır. İman, duyu organlarımızın algılamaya gücü yetmediği şeyleri kesin bir şekilde beklemek, duyulara boyun eğmeyerek ama ümit ederek güvene dayalı bir ilişkiye girmektir. (BERGUER ,1946, s.157)

Bireylerin ruh dünyasında söz önemli bir yere sahip olan inançlar, onların idrak ve faaliyetlerine de anlam kazandırır. Ferdin bir konumdan diğerine geçişini ve devamlılığını bu inanç ve tutumlar sağlar. Bu devamlı yapılar olmadığı sürece her yeni durumda yeni bir insan olur. Birey için kendi bildiği şey, değişik gözlem, akıl yürütme ve sezgi yoluyla kendini tatmin edebilecek birey şekilde ispatlayabildiği şeydir. İnancın bir karakteristiği de inandığı, şeyleri açıkça kabul eder, ispat edemeyeceğini bilmesi bu inancın kuvvetini azaltamaz. (Krech, 1980, 181 -194)

John Hick’e göre inanç, bir ifadenin birey tarafından doğru olarak kabul edilmesidir ki bu da dört aşamada gerçekleşir. Birinci aşamada bir fikri, düşünceyi belirten ifade öncelikle hafızada korunur. İkinci aşamada hafızada korunan şu fikrin doğru olduğu birey tarafından benimsenir. Üçüncü aşamada inanılan bu fikre sahip olan birey bu düşünce yönünde tavır alır, harekete geçme niyetine sahip olur. Dördüncü ve son aşamada inanılan bu fikrin yanlış olduğu iddia edildiği zaman bu iddiaya karşı çıkma ve söz konusu inancını savunur. John Hick’e göre bu aşamalar aynı zamanda bu inancın dini sayılabilmesi için sahip olması gereken niteliklerdir. (Hick, 1985 s. 6-9)

Dini inançlar değişik şekillerde ortaya çıkarlar. Bu farklılıklar dinleri muhtevalarındaki farklılıktan kaynaklanabildiği gibi aynı dine mensup çeşitli milletlerin din inançlarından da kaynaklanabilir.

1.3.2.İSLAM’IN İNANÇ ESASLARI

İlkel ve Politeist dinlerde teorik anlatım bir takım mitler halinde ifade edilirken monoteist, yüksek ve ilahi dinlerde mitolojik inanç ve geleneklerin yerine “İman Esasları”, ”Doktrinler”, ”Dogmalar” alırlar. Her dine özellikle yüksek dinlerde dini inançlar, o dinin inançlarının özünün ifade edildiği formüller yoluyla açığa vurulur. İslam dininde yüce Allah’ın birliğini ifade eden “Kelime-i Tevhid” ya da Allah’ın varlık ve birliğini, Hz. Muhammed’in, onun kulu ve resulu olduğunu ifade eden “Kelime-i Şهادet” dine mensubiyetin sembolü olan birer formüllerdir. Yine İslam dininde dinin temelini teşkil eden iman esasları “Amentü”de toplanmıştır ki bunlar Allah’a, meleklerle, kitaplara, peygamberlere, ahret gününe ve kadere inançtan ibarettir. Ancak dini metinler üzerinde yapılan çalışmalar her dine bazı görüş ayrılıklarının çıkmasına neden olabilmektedir. Herhangi bir dine mensup olan bir topluluğun içerisinde alt grupların yani itikadi ve ameli mezheplerin, tarikatların, dini özelliğe sahip grupların ortaya çıkışında çoğu zaman bu görüş ayrılıkları neden olmaktadır. Konu inanç bakımından ele alındığında dinin toplum içerisinde bütünleştirici etkisinin yanı sıra toplum içerisinde bireylerin anlama farklılıkları

nedeniyle ayırıcı, bölücü etkisi de mevcuttur. Ancak çoğunlukla dinin birleştirici, kaynaştırıcı etkisi ön planda olmuştur. (Günay,1999, s. 212-219)

İslam'ın inanç esaslarının muhtevası Kur'an-ı Kerim'de belirtilmektedir. Kuran'ın bu mesajlarından, diğer inanç esaslarının temelinde Allah'ın varlığının ve birliğinin kesin kabulü yer almaktadır. (Maide 5/81. Nisa 4/336,150. Tevbe 9/44...)

Din her şeyden önce bir inanç sistemidir. Doğal olarak dini yaşamın her yön, inanç merkezinden gücünü alır. Dolayısıyla bir dinin mensubu olmak o dinin inanç esaslarını kabul etmekle başlar. (Hökelekli, 2001, s.155)

1.4.DİNİ TECRÜBENİN PRATİK YÖNÜ: İBADETLER

Bir zihin faaliyeti olan iman, topluluk içindeki fert veya grupların ayrılmalarına neden olabilirler. İbadetler dini bütünleşmeyi sağlar. Bu durum özellikle ilkel dinlerde çok daha açıktır. İster bir aile, ister bir kabile ya da millet olsun, kenetlenmesinde ayinlerin çok büyük bir rolü vardır. Underhill'e göre doğa, kurban vb. ayinler yalnızca ona katılanların tecrübelerini açığa vurmakla kalmazlar. Aynı zamanda grubun teşkilatını belirlemeye, şekillendirmeye de büyük ölçüde katkıda bulunurlar. İbadetin, ilkel toplumun birleştirici faktörü olması ve ona birliğini ifadeyi temin etmesi durumu, kültürel gelişmenin yüksek seviyelerinden de geçerliliğini korumaktadır. (Wach, 1964, s.45-47)

İnanılan bir dinin pratik hayatta yaşanması bireyin mutsuzluğuna neden olur. Çünkü bireyin mutluluğa inancı ile tutumları arasındaki ilgiyle yakından ilişkilidir.

En ilkelinden en mütekamiline kadar hiçbir din bir takım inançlar, tasavvurlar, fikirler toplamından ibaret değildir. Din aynı zamanda bir tutumdur, davranıştır. Örneğin, dini ayin veya merasimlerin yapılması, dini bir emri n yerine getirilmesi yasaklanan davranışlardan uzak durulması, ibadet fiillerinin yerine getirilmesidir. Dinin teorik yönüyle pratik yönü yani inançlar ile ibadetler birbirinin tamamlayıcısıdır. Esasında amel, iman konularının ibadet alanı denilen davranış alanına uygulanmasıdır. Özellikle ilkel dinlerde ibadet, inançtan daha önemli yere sahiptir. Walter Eicröd't'e göre birlikte tapınma geçici bir olay olmakla beraber

mü'minin hayatının tamamını içine alan dinin gerçek bir anlatımıdır. Morice Goguel ibadetin üç fonksiyonundan bahseder. İbadet dinin ifadesi olması bakımından sembolik bir fonksiyonu vardır. İkinci olarak ibadet, onu ifa edenlerde dini duyguları beslemesi itibariyle didaktik işlevi olmasıdır. Son olarak kutsalla bağ kurulması bakımından mistik bir fonksiyona sahiptir.

İbadetin birleştirici, bütünleştirici fonksiyonu Din Sosyolojisi açısından önemle üzerinde durulması gereken bir konudur. İbadetin en başta etkisi bireye olmakla birlikte ibadeti ifa edenlerde ortak inançlara sahip oldukları, onları aralarında paylaştıkları düşüncesini canlandırır. Dolayısıyla da bu düşünce tarzı dini inancın toplum içerisinde canlılığını korumasını ve ibadetin devamını sağlar. Bu bakımdan ibadetlerle süslenmiş bir inanç grubu kaynaştırma, birleştirme hususunda eksik kalabilir. İslam dininde de ibadet “imanın süsü” olarak nitelendirilir. Psikologlar tarafından yapılan çalışmalarda, toplu halde yapılan hareketlerin son derece güçlü bir cemaat teşkil edici özelliğe sahip olduğunu göstermektedir. İslam dini de toplu halde yapılan ibadetlere daha fazla önem vermiş ve birleştirici gücünü kabul etmiştir.

İslam dini, doğum sünnet, evlenme, ölüm gibi toplum hayatının temel faaliyetleri için dini hükümler kurmak suretiyle dini pratiklerin birleştirici fonksiyonunu yerine getirmiştir. Sadece inançlar zamanla şuurdaki eski canlılık ve açıklıklarını kaybettikleri halde, ibadetler, dini pratikler birleştirici etkiyi devam ettirmektedir. Konfüçyüs dini gibi birçok din bu durumun farkında olması nedeniyle ibadetler, dini pratikler üzerinde önemle durmaktadır. Genel olarak tarımla uğraşan toplumlarda, köylüler arasında din hakkındaki teorik bilgiler çok az olduğu halde ibadete olan ilgi daha fazladır. İbadet fiillerinin zamanla daha karmaşık hale gelmesi bu konuda uzmanların ortaya çıkmasına neden olur ki bu da ibadetin bütünleştirici fonksiyonunun bir teşkilatın teminatı altına alınması sonucunu doğurur. (Günay, s.222-228)

İslam alimleri ibadetleri üç grupta toplamaktadırlar. Namaz, oruç, dua gibi bedeni ibadetler zekat, fitre, kurban, sadaka gibi mali ibadetler, hac gibi hem beden hem mala yapılan ibadetler.

İbadetler aynı zamanda kişilerin hangi dine inandıklarını ortaya çıkaran önemli belirtilerdir. Bir başka ifade ile ibadet, insanların dini duygu, düşünce ve inancın davranış haline gelmiş şeklidir. Bu noktada Johnsen, “en önemli din testi, davranış testidir,” tespitini yapar. (Şentürk, 1985, s.26-27)

1.5. DİNİ TECRÜBENİN SOSYOLOJİK YÖNÜ: CEMAATLEŞME

Yaşayan toplum içerisindeki canlılığını, etkisini sürdüren bir din, tabiatı gereği, sosyal ilişkiler kurmak ve bu ilişkiler, sürdürmek zorundadır. Scheler, dinde her işlemin, eylemin toplumsal ve ferdi olarak iki boyutunun olduğunu ifade eder. Bütün dinler bir topluluk içerisinde hayatıyet bulmakla birlikte sırf dini grup ve cemaatlerde olduğu gibi din, dini birlik ve cemaatleşmeyi de beraberinde getirmektedir. Dinden kaynağını alan bu tür birlikler Din Sosyolojisi için birer inceleme alanlarıdır. Bu açıdan din, içerisinde dini inançları, değerleri, kurumları, pratikleri, ayinleri ve teşkilatları bulunduran karmaşık ilişkileri içeren bir sistemdir. Dini cemaatler, gruplar ve topluluklar da değişik sosyal, ekonomik şartlarda ortaya çıkmış birer sosyal sistemdirler. (Günay,1999, s.228-230.)

Dini grupların birbirleri ile olan ilişkileri de, din ve toplum dinin insan ve toplum hayatında ki yeri ve fonksiyonları bakımından önem arz eder. Dini grup ve cemaatlerin birbirleriyle ilişkileri konusunda, mutlakçı, tekerci, hoşgörüsüz, tahammülsüz tutum ve bunun yol açtığı fanatizm ve çatışma eğilimi ile hoşgörülü, saygılı dolayısıyla da uzlaşmacı ve çoğulcu tavır almak üzere iki temel tip ortaya çıkmıştır. (Günay,1999, s.427)

1.6.DİNİ HAYATTA ETKİ EDEN SOSYO-KÜLTÜREL FAALİYETLER

1.6.1.DİN VE EĞİTİM:

Din eğitim kurumu ile karşılıklı iletişim içerisinde. Eğitim milli şuurun gelişmesinde, bilgi, kültür, sanat, din vb. olguların gelecek nesillere aktarılması

hususunda önemli bir yer tutar. Eğitim, bireyleri ve toplumları sosyalleştirme sürecinde din, dil, ahlak ve adetleri bir araç gibi kullanır. (BOTTOMORE, 1984,s.283)

Dinin, ilkelerinin toplum içerisinde yaygınlaşarak benimsenmesinde eğitim ve öğretimin önemli bir rolü vardır. Her şeyden önce din bir eğitim ve öğretim konusudur. Allah'ın güzel isimlerinden biri olan “Rabb”, eğitip yönelten, hayra, doğruya, güzele doğru götüren, himaye eden anlamı vardır.¹ Eğitimin genel amaçları ile dinin amaçları arasında paralellik söz konusudur. İçinde dinin de yer aldığı kültürel mirası gelecek nesillere aktarma dolayısıyla toplumun devamını sağlamak, kötü alışkanlıklardan insanları koruma eğitimin amaçları arasındadır.

Dinin de aynı amaçları güttüğü kuşkusuzdur. Bu bağlamda Celkan “Din, yüksek, bir takım duygular, inanç sistemi ve ferdi ruhları kemale erdiren amil olması itibariyle eğitici bir özelliğe sahiptir” demektedir. (Celkan, 1989 s.78)

. 1.6.2.DİN VE GELENEK:

Din, toplumların yaşamlarında nasıl önemli bir konum teşkil etmişse, gelenek de tarih boyunca bütün toplumların yapılarında önemli işlere sahip olmuştur. Öncelikle fertlerde filizlenen düşünce ve yaşayış biçimleri zamanla diğer fertlere sirayet eder. Bu düşünce ve yaşayış tarzları nesiller boyunca aktararak zamanımıza kadar gelir ve alışkanlık ve davranışlar, toplumsallaşır, kurumsallaşır ve gelenek haline gelir. Bu durum toplumsal yapının varlığını sürdürebilmesinin temel şartıdır. Din de aynı şekilde bu gelenek içinde kendine bir yer edinerek bu yapının devamına hizmet eder. Din ile gelenek arasındaki ilişki toplumdan topluma farklılık arz eder. Bazen gelenek, dini tavırları şekillendirir veya dinin, halkın ihtiyaçlarını şekillendirme de yetersiz kaldığı durumlarda bu boşluğu doldurma işlevini yerine getirir. Bazen de din, geleceğin şeklini ve muhtevasını kendine göre şekillendirir.

Araştırma yaptığımız bölge genel anlamda geleneksel usullerin ve buna paralel geleneksel dini anlayışların yaygın olduğu bölgedir. Her ne kadar ilçe

merkezi bu geleneksel çerçeveden biraz olsun kurtulmuşsa da genel anlam da geleneksel etkiler belirgindir. Örneğin, öncelikle köylerde geleneksel ve kültürel bir anlamı olan örtünme bazı bireylerde tamamen dini bir anlamda örtme şekline alırken bazılarında ise köydeki geleneksel kültürel şeklini devam ettirmiştir. Yani örtünme tavrı üzerinde 2 faktör etkili olmaktadır. Birincisi Allah'ın bunu emretmesi diğeri bireyin kendisinin veya aile reisinin dini - kültürel anlayışı.

1.6.3. DİN VE EKONOMİ

Tüm sosyal alanları etkileyen dinin, dünya ve mülkiyet karşısında takındığı tavır ekonomiyi etkilemektedir.

M. Weber din ve kapitalizm arasında bir ilgi kurmaya çalışıp dolayısıyla dinsel fikirlerin kapitalist gelişmeyi ne ölçüde etkilediğini araştırmıştır. Reformlar sonucu bağımsızlığına kavuşan Hristiyanlık, özellikle bunun belli bazı türleri diğer dinlere oranla kapitalizmin gelişmesi için daha elverişli olduğunu savunur. Protesto mezhebindeki değer ve inançlar, toplumun kapitalist bir aşamaya götürme hususunda olumlu bir ortam sağlamıştır. (Yücekök, 1974, s.60)

Din, köy, şehir, bölgeler üzerinde oluşumlarında, büyümelerinde önemli bir yer tutar. Genel olarak bir kültür etrafında toplanmasıyla oluşan bu yerler zamanla büyüyerek Mekke, Roma gibi önemli merkezler haline gelebilmektedir. Hata bu merkezler ülkenin diğer yerleşim yerleriyle rekabet edecek duruma getirir. (Wach, 1987, s.19)

Dinlerin dini inanış ve ibadetlerle ilgili yönlerini bulunmasının yanı sıra sosyal hayatın bütün önemli meseleleri içinde, hükümleri, tavırları, içeren yönleri de vardır. Bu muhteva direk olarak bireyleri etkilediği gibi dolaylı olarak bireyler arası ilişkiyi de etkiler. Bu durum genel olarak sosyal olayların sadece dinin bir fonksiyonu olduğu anlamına gelmesi de aralarında birebir etkileşim söz konusu olduğunu ortaya koyar, bir kısım dinler dünyaya olumlu bir bakış açısı geliştirerek ekonomiyi olumlu yönde etkilerken Protestanlık, Zerdüştlük gibi Budizm gibi bazı dinler de dünya hayatına karşı kesin olarak olumsuz bir tavır takınır. İslamiyet ise dünya ve ahret

arasında dengeli bir tavır izleyerek dünyayı ahiretteki saadet için bir sınav yeri olarak görmektedir.(Günay,2000, 390-395)

1.6.4. DİN VE SİYASET

Bilindiği üzere din ve siyaset insan dolayısıyla toplum hayatına kurallar getirmesi bakımından ortak bir yöne sahiptir. Ülkemizde yönetimin din karşısındaki tavrı “laiklik” olarak belirlenmiştir. Laiklik bir yandan din, inanç, vicdan, kanaat, düşünce ve ibadet özgürlüğünü ilke edinirken öte yandan da din ile devletin ayrılması ve çeşitli toplumsal kurumların dinin doğrudan etkilerinden sıyrılması ve devletin çeşitli inanç, din ve kanaatten olanlara eşit muamelede bulunması olarak belirlenmekte bu çerçevede yarı laik uygulama örneklerin, Türk tarihinin en eski dönemlerinden itibaren rastlanmaktadır. (Günay, Güngöl, Ecer, 1997.s.7)

Toplumsal hayatta din ve siyasetin pratiğine baktığımızda bu iki kurumun çoğu zaman birbirinin içine girdiğini birbirini etkilediğini görüyoruz. Türkiye’de laiklik kelime anlamının dışında kendine özgü bir kimlik kazanmıştır. Din işlerini yürütmekle sorumlu Diyanet İşleri Başkanlığında devlete bağlı bir kurum olması bunun örneğini teşkil etmekle birlikte halk tabanına indirgediğimizde kimi zaman siyasetçilerin, toplumun dini kimliğine göre tavır belirledikleri gibi toplumun da oy verme konusunda siyasetçinin dine karşı tavrını göz önünde bulundurduğunu görmekteyiz. Buna göre toplum ile dinin ilişkilerini incelerken, dini davranış ile siyasal davranış arasındaki ilişkileri, toplumun toplumun siyaset ve politikacılara karşı tutumlarını incelemekte fayda olduğunu düşünmekteyiz.

Toplumun iki farklı alanını ilgilendiren din ve siyaset arasındaki ilişki tartışılacak gelen bir konudur. Bu tartışma farklı toplumlarda farklı şekillerde devam etmektedir. Bu konuda farklı yaklaşımlar ve düşünceler mevcuttur. Bu konuda üzerinde fikir birliğinin olduğu belirgin bir düşüncenin varlığında söz etmek zordur.

Yapılan tartışmaların ana eksenini, dinin istismar edilip edilmediği, dinin siyasete alet edilip edilmediği oluşturmaktadır. Dolayısıyla din ile siyaset arasında oluşturulacak çözümleyici bir düşünce zihinlerin berraklaşmasına yardımcı olacaktır. Din manevi anlamda insan hayatının vazgeçilemez bir parçası olması nedeni

ile,hayatın hemen her döneminde dini değerlerle karşılaşmak mümkündür.Dinin çok hassas bir konu olması nedeni ile kendi amacı dışında kullanılması onun istismarına neden olabilir. Bu konuda gösterilecek hassasiyet hem din açısından hem de toplum açısından önem arz etmektedir

1.7. GÜNLÜK HAYATTA DİNİ YAŞANTI

Din, insan hayatını doğumdan ölüme kadar çepeçevre kurallarla saran bir sistemdir. İslam dini insanı başıboş bırakmayarak yaptığı en ufak bir davranışın bile hesabını verileceğini öngörmekte karşılığında ise ceza ve mükafat olduğunu bildirmektedir. Dinin insanı ve toplumu tamamen kuşatıcı tavrını yanında, insanın hayatında dine ne kadar yer ayırdığı ise tamamen farklı bir durum arz etmektedir. Araştırma alanımızda bireylerin kendilerini dini kimlik olarak nasıl tanımladıkları, dinle ilişkilerini ortaya koymada önemli bir ölçü olacağı düşüncesindeyiz.

2. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırmanın bulgularını kişisel bilgi anketi ile ilgili bulgular, sosyal hayat ile ilgili bulgular, dini hayat ile ilgili bulgular olmak üzere üç ana kategoride değerlendireceğiz. Çalışmamız nominal (verilerin kategorize edildiği) bir çalışma olup, bulgular değerlendirilirken frekanslara, karşılaştırmalara yer verilerek tablolar yapılması ve uygun durumlarda x2 (ki kare) testi yapılarak sonuçları bulgulara dahil edilmiştir.

Bu uygulama sonucunda elde ettiğimiz bulguları öncelikle kişisel bilgi anketi ile ilgili bulgulardan başlayarak değerlendireceğiz.

2. 1. Kişisel Bilgi Anketi ile ilgili Bulgular:

2. 1. 1. Deneklerin cinsiyet, yaş, oturulan yer ve medeni durumlara göre dağılımı.

Tablo 1: Cinsiyet Dağılımı

	Sayı	%
Erkek	197	39.2
Kadın	305	60.8
Toplam	502	100

Araştırmamıza katılan deneklerimizin %39.2 sini erkekler, %60.8ini kadınlar oluşturmaktadır. Erkek deneklerimizin sayısı kadın deneklerimize oranla azdır. Bunun nedeni ise kendilerinin ifadesi ile sorularımızın uzun olması ve zaman ayırmak istememeleri olmuştur.

Tablo 2: Yaş guruplarına göre dağılım

Yaş gurupları	Sayı	%
18- 25	76	15.1
26- 40	299	59.6
41- 60	114	22.7
61 ve üstü	13	2.6
Toplam	502	100

Sosyal ve dini hayat konulu çalışmamızda görüşlerine başvurduğumuz deneklerimizin alt yaş sınırını 18 olarak belirledik. 18 yaş kişilerinin görüşlerinin şekillenmeye başladığı bir dönem sayılabilir.

Tablo 3: Oturulan Yer

	Sayı	%
Başak mh.	372	74.1
Başakşehir mh.	130	25.9
Toplam	502	100

Giriş bölümünde de belirttiğimiz gibi araştırmamızın evrenini Başakşehir ilçesi ve bu ilçeye bağlı Başak mahallesi ile Başakşehir mahallesi oluşturmaktadır. Örneklerimizi belirlerken nüfus miktarını göze aldık. Başak mahallesinin nüfusu 46.102 kişidir. Başakşehir 1. Ve 2. Kısım mahallelerin toplam nüfusu ise 25.220 kişidir.

Tablo 4: Medeni Durum

Medeni Durum	Sayı	%
Bekar	89	17.7
Evli	389	77.5
Eşi ölmüş	14	2.8
Boşanmış	7	1.4
Cevapsız	3	0.6
Toplam	502	100

Dini yaşayış ile medeni durum arasındaki ilişkiler göz önüne alınarak örnekleme katılanların durumları tablodaki gibi tespit edilmiştir.

2. 1.2. Eğitim Durumlarına Göre Dağılım

Tablo 5: Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	Sayı	%
Okur- Yazar Değil	3	0.6
İlkokul-İlköğretim Mezunu	122	24.3
Lise veya dengi	147	29.3
Yüksekokul veya Fakülte	222	44.2
Cevapsız	8	1.6
Toplam	502	100

Bu sonuçları değerlendirdiğimizde evrenimizde eğitim seviyemizin yüksek olduğunu söyleyebiliriz. İlköğretimde 1997'den bu yana uygulanan sekiz yıllık kesintisiz eğitimin yaygınlaşması da bu oranları etkilemektedir. Sosyal hayatın niteliğinde, dini davranışların ortaya çıkmasında eğitim seviyesinin önemi oldukça büyüktür. Bu nedenle eğitim durumu değişkenlerimizden birisini oluşturmaktadır.

2. 1. 3. Mesleki Statülere Göre Dağılımı

Tablo 6: Mesleki Statüler

Mesleki Statüler	Sayı	%
İşçi	32	6.4
Memur	123	24.5
Ev hanımı	198	39.4
Emekli	29	5.8
Esnaf	59	11.8
Öğrenci	41	8.2
İşsiz	8	1.6
Cevapsız	12	2.4
Toplam	502	100

Araştırmamızı metropol özelliği taşıyan, alt yapısız düzenli, yeni kurulan bir ilçede yaptığımız için işsiz oranı düşüktür. Ev kira ve satın alma fiyatlarının çok yüksek olması, maddi açıdan iyi bir seviyeye sahip olan insanların oturması nedeniyle işsiz oranı çok düşük çıkmıştır. Bireylerin ekonomik özgürlüğe sahip olması sosyal ve dini yaşamlarının niteliği açısından önem arz etmektedir. İş ve mesleğin belirtilmesini isteyen sorumuzda koyduğumuz “diğer” seçeneği boş bırakılmıştır. Verilen şıklar denekler için yeterli olmuştur.

2. 1. 4. Araştırmamıza Katılanların Ekonomik Özellikleri

2. 1. 4. 1. Aylık Gelir Durumuna Göre Dağılım

Tablo 7: Aylık Gelir Durumu

Gelir Gurupları	Sayı	%
1000 TL’ye kadar	44	8.8
1001- 2000 TL	131	26.1
2001- 3000 TL	96	19.1
3001- 5000 TL	66	13.1
5001 ve üzeri	102	20.3
Cevapsız	63	12.5
Toplam	502	100

Aylık gelir durumu bireylerin sosyal yaşamları ve dini davranışları üzerinde doğrudan etkisi olan bir değişkendir. Bireylerin aylık gelir durumuna bağlı olarak sosyal yaşamları ve dini davranışları değişmektedir. Tablomuza baktığımızda en düşük miktarı belirten seçeneği işaretleyen denek sayısı (44) en az olanıdır. “5000 TL üzerinde aylık gelir” seçeneğini işaretleyen deneklerin toplamın %20.3 ünü oluşturması önemli sayılabilecek bir miktardır. Başakşehir ilçesinin örneklem olarak seçtiğimiz bu iki mahallesinin lüks diyebileceğimiz bir yaşama sahip olduğunu söyleyebiliriz. Sorumuzu cevapsız bırakanların sayısının 63 gibi yüksek bir rakam olmasının nedeni olarak deneklerin maddi durumlarını deşifre etmek istememeleri şeklinde açıklayabiliriz.

2. 1.4. 2. Bireyin Ailesini Hangi Ekonomik Seviyede Gördüğüne Dair Dağılım

Tablo 8: Bireyin Ailesini Hangi Ekonomik Seviyede Gördüğü

	Sayı	%
Zengin	32	6.4
Orta Halli	447	89.0
Fakir	7	1.4
Cevapsız	16	3.2
Toplam	502	100

Tablomuza baktığımızda deneklerimizin % 6.4 ü ailelerini zengin olarak değerlendirdiğini göstermektedir. %89 u ise ailelerini orta halli görmektedir. Aylık gelir durumunu belirten tablomuza (tablo7) baktığımızda ise 5000 TL üzeri gelire sahip olanların oranı %20.3, en az miktar olan 1000 TL geliri olanların oranı ise % 8.8 olduğunu görmekteyiz. Tablolar (Tablo7 ve Tablo 8) arasındaki bu farkı şu şekilde değerlendirebiliriz. Öncelikle sorumuzun algılanış biçimi önemlidir. Zengin, orta halli olma, fakir olma göreceli kavramlardır. Deneklerimizin zenginlik anlayışlarının çevrelerine bakarak şekillendiğini de görebiliriz. Gözlemlerimize göre ilimizin Esenler ilçesinde yaşayan bir aile eğer başını sokacak daire sahibi ise kendisini çevresine göre zengin olarak değerlendirmektedir. Yine gözlemlerimize göre Başakşehir ilçesinde, özellikle Başak mahallesi ve Başakşehir mahallesinde insanların kendilerine zengin diyebilmeleri için büyük ve lüks bir eve, lüks arabalara sahip olmaları gerekir. Yine tablolar arasında böyle bir farklılaşmanın olma nedeni ailelerin maddi durumlarına mütevazı yaklaşımları da olabilmektedir. Ailelerin ekonomik seviyelerini deşifre etmek istememeleri de ayrı bir neden olarak değerlendirilebilir.

2. 1. 5. İlçede Oturma Süreleri Dağılımı

Tablo 9: İlçede Oturma Süreleri

	Sayı	%
0-5 yıl	211	42.0
6 ve üstü	288	57.4
Cevapsız	3	0.6
Toplam	502	100

Başakşehir ilçesinin ve örneklem olarak ek aldığımız başak mahallesi ve Bahçeşehir 1. Ve 2. Kısım mahallelerinin yeni oluşturulan yerler olması nedeniyle seçeneklerimizi 0-5 yıl ve 6 ve üstü yıl olarak belirlemeyi uygun bulduk.

2. 2. Sosyal Hayat ile İlgili Bulgular

Tablo 10: Beraber Oturulan Kişiler

	Sayı	%
Yalnız	17	3.4
Eşimle	48	9.6
Anne babam ve kardeşlerimle	78	15.5
Eşim ve çocuklarımla	326	64.9
Diğer aile büyükleriyle birlikte	18	3.6
Cevapsız	15	3.0
Toplam	502	100

Tablomuza baktığımız zaman “eşim ve çocuklarımla” seçeneğini işaretleyen kişi sayısının 326 olduğunu görmekteyiz. Türk toplumun aile yapısının geniş aile tipinden çekirdek aile tipine dönüşmekte olduğunu söyleyebiliriz. Anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan en küçük toplumsal kurum olarak tanımlanan aile, büyük oranda aile büyüklerini ve evli çocukları kapsamamaktadır.

Tablo 11: Evliliğin En Çok Hangi Açıdan Önemli Olduğu

	Sayı	%
Neslin devamı için	164	32.7
İrz ve namusu korumak için	32	6.4
İş bölümü, yardımlaşma için	32	6.4
Dinimiz emrettiği için	192	38.2
Gelenek olduğu için	13	2.6
Evliliğe gerek yok	9	1.8
Cevapsız	60	12.0
Toplam	502	100

Tablomuza baktığımızda “dinimiz emrettiği için” seçeneğini işaretleyenlerin sayısı 192’dir. Toplamın %38.2’ini oluşturması çalışma yaptığımız evrende dindarlık oranının yüksek olduğuna işaret etmektedir. %32,7’ini oluşturan “neslin devamı için” seçeneği ise kayda değer bir oran arz etmektedir. Cevapsız sayısının fazla olmasının nedeni ise deneklerin seçenekler arasında seçim yapamamalarıdır. Çünkü, deneklerimiz sorumuzun “Diğer belirtiniz” seçeneğine genellikle seçeneklerimizden birkaç tanesini bir arada yazmışlardır.

Tablo 12: Aile Mutluluğunun Sağlanmasının En Önemli Şartı

	Sayı	%
Çocuk sahibi olmak	13	2.6
Ekonomik refah ve rahatlık	15	3.0
Aynın memleketten olmak	2	0,4
Huyu suyu benzer olmak	12	2.4
Dinin emirlerine uygun davranması	98	19.5
Karşılıklı sevgi ve saygının bulunması	344	68.5
Cevapsız	18	3.6
Toplam	502	100

Tablomuzda en yüksek oran 344 kişi ile toplamın % 68.5'ini oluşturan “karşılıklı sevgi ve saygının bulunması” seçeneğidir. Bizce bu seçeneğin yüksek çıkması ailede sevgi ve saygıyı güçlendirecek davranışlarının az olduğunu gösterir. Gerek ebeveyn arasında, gerek ebeveyn çocuk ilişkisi açısından sevgi ve saygıyı güçlendiren davranışlar ortaya koymanın ailenin varlığının sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi için önemli olduğu kanaatindeyiz. “dinin emirlerine uygun davranması” seçeneğinin ikinci sırada ve büyük bir farkla yer alması ise çalışma yaptığımız evrenimizde dinin özümseyerek yaşanmadığı sonucuna götürebileceği düşüncesindeyiz. Çünkü İslam dinin aile kurumuna bakış açısı düşünüldüğünde İslam dinini özümseyerek davranışlarında sergileyen bir bireyin aile kurumunun sağlıklı bir şekilde devamı için çaba sarf edecektir. Aile kurumunun devamı için sevgi, saygı ve diğer şartları yerine getirecektir.

Tablo 13: Eşlerin Kiminle Evleneceğine Kimlerin Karar Vermesi Gerektiği

	Sayı	%
Anne-baba	22	4.4
Aile üyeleri birlikte	98	19.5
Tanıdık ve dostlar	3	0.6
Eşlerin kendileri	361	71.9
Cevapsız	18	3.6
Toplam	502	100

Tabloya baktığımız zaman eş seçiminde kimlerin karar vermesi gerektiği sorusuna “eşlerin kendileri” seçeneği % 71.9 oranında tercih edilmiş. 18 deneğin cevap vermemesi veya birçok seçeneği birden işaretledikleri için cevapsız olarak değerlendirilmesi seçenekler arasında tercih yapmakta kararsız kaldıklarını göstermektedir. Çünkü “diğer belirtiniz” seçeneğimize genellikle “eşlerin kendilerinin kararı, anne-babanın onayı ile” notunu düşmüşlerdir. Günümüzde bireyselleşmenin öne çıkmasına rağmen, aileden bağımsız karar alınmamasında dinin ve geleneklerin etkisinin devam ettiğini görüyoruz.

Tablo 14: Yakın Akraba Evliliği Hakkındaki Düşünceler

	Sayı	%
Tercih ederim	50	10
Hoş Görmem	168	33.5
Fikrim yok	65	12.9
Kesinlikle karşıyım	194	38.6
Cevapsız	25	5.0
Toplam	502	100

Tabloya baktığımız zaman “kesinlikle karşıyım” seçeneği toplamın % 38.6’sını oluşturmaktadır. “hoş görmem” seçeneğini işaretleyenler ise, % 33.5 oranındadır. Bu durum araştırma alanımızda yakın akraba evliliğine sıcak bakılmadığını göstermektedir. Kanaatimizce “fikrim yok” seçeneğini işaretleyenlerin sayısının 65 gibi yüksek oranda çıkması ise dinin yasaklamadığı bir duruma kesinlikle karşı çıkmanın doğru olmayacağı düşüncesidir.

Tablo 15: Çok Eşlilik Konusundaki Düşünceler

	Sayı	%
Yanlış bir davranış	445	88.6
Doğru ve gerekli bir davranış	17	3.4
Cevapsız	40	8.0
Toplam	502	100

Tablomuzda “yanlış bir davranış” seçeneği % 88.6 oranında işaretlenmiştir ve en yüksek oranı oluşturmaktadır. Deneklerimizin % 60.8’inin kadınlardan oluşması bu seçeneğin bu derece yüksek oranda çıkmasında önemli bir faktör olduğunu düşünmekteyiz. İslam dini tek eşliliği tavsiye etmekte, zorunlu durumlarda çok eşliliğe izin vermektedir. Cevapsız seçeneğinin % 8 gibi bir oran oluşturmaması dinin tamamen yasaklamadığı bir davranışa “yanlış bir davranış” demenin doğru olmayacağı düşüncesinden kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Tablo:16 Cinsiyet / Çok Eşlilik (Çok karılılık) Arasındaki İlişki

Çok eşlilik (Çok karılılık) konusundaki düşünceniz aşağıdakilerde hangisine uygundur?	Cinsiyetiniz			Toplam
		Kadın	Erkek	
Yanlış davranış	N	273	172	445
	%	98.2	93.5	96.3
Doğru ve gerekli bir davranış	N	5	12	17
	%	1.8	6.5	3.7
Toplam	N	278	184	462
	%	100	100	100

$$\chi^2 = 6.969 \quad s.d. = 1 \quad p < 0,05$$

Tabloya baktığımız zaman cinsiyet ile çok eşlilik arasında anlamlı bir ilişki görmekteyiz. ($p < 0.05$) Toplam 278 kadının 273’ü yanlış bir davranış derken sadece 5 kişi

doğru ve gerekli bir davranış demiştir. Toplam 184 erkekten 172’i yanlış bir davranış derken, 12 kişi doğru ve gerekli bir davranış şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo:17 Ailenin Dindarlık Durumu/ Çok Eşlilik (Çok Karılılık) Konusundaki Düşünce

Çok eşlilik (Çok karılılık) konusundaki düşünceniz aşağıdakilerde hangisine uygundur?			Size göre aileniz dindarlık bakımından hangi düzeydedir?		Toplam
		Çok dindar	Orta derece dindar	Dindar değil	
Yanlış davranış	N	74	269	83	426
	%	100	96.1	96.5	96.8
Doğru ve gerekli bir davranış	N		11	3	14
	%		3.9	3.5	3.2
Toplam	N	74	280	86	440
	%	100	100	100	100

Bireylerin ailelerini dindarlık bakımından gördüğü seviye ile çok eşlilik konusunda yaptığımız karşılaştırmada sonuçlara baktığımız zaman anlamlı bir ilişkinin olmadığını görmekteyiz. Ailelerini çok dindar olarak nitelendirenlerin %100’ü yanlış bir davranıştır” seçeneğini işaretlerken, “orta derecede dindar” olarak görenlerin % 96.1’i “yanlış bir davranıştır” seçeneğini işaretlemiştir. Dindar olmadıklarını ifade edenler ise %96. 5 oranında “yanlış bir davranıştır seçeneğini işaretlemiştir.

Tablo:18 Bireyin Dindarlık Durumu / Çok Eşlilik (Çok Karılılık) Konusundaki Düşünce

Çok eşlilik (Çok karılılık) konusundaki düşünceniz aşağıdakilerde hangisine uygundur?	Dini yaşayışınız ile ilgili sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.				Toplam
		İnanan ve ibadetlerine bağlı biriyim	İnanan ancak ibadetlerini aksatan biriyim	İnanan ancak ibadetlerini yerine getirmeyen biriyim	
Yanlış davranış	N	173	167	95	439
	%	94.5	97.7	99	96.3
Doğru ve gerekli bir davranış	N	10	4	1	17
	%	5.5	2.3	1	3.7
Toplam	N	183	171	96	456
	%	100	100	100	100

$\chi^2 = 19.039$ s.d. = 3 p < 0,05

Tablomuzdaki değerlere baktığımız zaman bireyin kendisini gördüğü dini seviye ile çok eşlilik konusundaki düşüncesi arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu açık bir şekilde görebilmekteyiz. İnanan ve ibadetlerine bağlı olduğunu ifade eden katılımcıların %94. 5’i “yanlış bir davranıştır” seçeneğini işaretlemiştir. İnanan ancak ibadetlerini aksattığını ifade eden katılımcıların % 97. 7’i “yanlış bir davranıştır” seçeneğini işaretlemiştir. İnanan ancak ibadetlerini yerine getirmeyen katılımcıların % 99’u “yanlış bir davranıştır” seçeneğini işaretlemişlerdir. Dine karşı ilgisiz olduklarını ifade edenler ise % 66. 7 oranında “yanlış bir

davranıştır” seçeneğini işaretlemişlerdir. Tablodaki verilerden hareketle dindarlık oranı düştükçe “yanlış bir davranıştır” seçeneğinin tercih edilme oranı yükselmiştir. Dine karşı ilgisiz olduklarını ifade edenlerin “yanlış bir davranıştır” seçeneğini işaretleme oranlarının düşük olması, bu soruyu cevaplayan katılımcıların toplam sayısının sadece 6 kişi olmasından kaynaklandığını düşünmekteyiz. İslam dininde tekeşlilik tavsiye edilmekle birlikte, çok eşliliğin de yasaklanmayıp, sınırlandırılması, dindarlık oranı düştükçe “yanlış bir davranıştır” seçeneğinin tercih edilen oranının yükselmesine neden olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo:19 Cinsiyet/ Kadının Ev Dışı Ortamlarda Çalışması ile İlgili düşünce

Kadının ev dışı ortamlarda çalışması ile ilgili düşünceniz nedir?	Cinsiyetiniz			Toplam
		Kadın	Erkek	
Her yerde ve her işte çalışabilir	N	79	24	103
	%	27.1	12.8	21.5
Sadece ev işleri yapılabilir	N	8	13	21
	%	2.7	6.9	4.4
Sadece hanımlara uygun olan iş ve işyerlerinde çalışabilir	N	205	151	356
	%	70.2	80.3	74.2
Toplam	N	292	188	480
	%	100	100	100

$\chi^2 = 17.016$ s.d. = 2 p < 0,05

Tabloya bakıldığı zaman cinsiyet ile kadının ev dışı ortamlarda çalışması ile ilgili düşünce arasında anlamlı bir ilişki görülebilmektedir. (p< 0.05). Kadın deneklerde, her yerde ve her işte çalışabilir, seçeneğini toplamın % 27. 1’i işaretlerken erkek deneklerde aynı seçeneği toplamın % 12. 8’i işaretlemiştir. Yine kadın deneklerde sadece ev işi yapılabilir diyenler, toplamın % 2. 7’sini oluştururken, bu durum erkek deneklerde toplamın % 6. 9’unu oluşturmaktadır. Sadece hanımlara uygun iş ve iş yerlerinde çalışabilir seçeneği ise kadın deneklerin toplamın % 70. 2’si işaretlerken erkek deneklerin toplamının % 80. 3’ü işaretlemiştir. Sadece hanımlara uygun iş ve iş yerlerinde çalışabilir seçeneğinde kadın ve erkeklerin birbirine çok yakın düşüncede oldukları söylenebilir.

Tablo:20 Eş ve Çocuklarının Nasıl Giyinmeleri Gerektiği Konusundaki Düşünceler

	Sayı	%
İstedikleri gibi giyinmeliler	160	31.9
Dinin emirlerine uygun giyinmeliler	258	51.4
Geleneklere uygun giyinmeliler	64	12.4
Cevapsız	20	4.0
Toplam	502	100

Eşiniz ve çocuklarınızın nasıl giyinmelerini istersiniz? Sorusuna verilen cevapları gösteren tabloya baktığımız zaman “dinin emirlerine uygun giyinmeliler” seçeneği % 51.4 oranında işaretlenmiş ve en yüksek oranı oluşturmuştur. “istedikleri gibi giyinmelidir” seçeneği ise % 31.9 oranında işaretlenerek ikinci sırada yer almıştır. “dinin emirlerine uygun giyinmeli” seçeneğinin bu derece yüksek çıkması çalışma alanımızda dindarlık oranının yüksek olduğunu göstermektedir. Çalışma alanımızdaki gözlemlerimize göre hanımların giyim tarzında dinin ölçülerine göre giyinme ve giyinmeme durumunda da bir arada kalmışlık söz konusudur. Genellikle genç hanımlarda dar pantolon, dar üst ve eşarp tercih edilmekte. Dinin ölçülerine uymayan ama eşarpla başı kapatarak giyinme, dindar hanımlardaki ikilemi sergilemektedir. “İstedikleri gibi giyinmeliler” seçeneğinin % 31.9 gibi ikinci sırada yüksek çıkmasının sebebini yaşanan bu ikileme bağlayabileceğimi düşünmekteyiz.

Tablo 21: Kadının Ev Dışı Ortamlarda Çalışması Konusundaki Düşünceler

	Sayı	%
Her yerde ve her işte çalışabilir	103	20.5
Sadece ev işleri yapabilir	21	4.2
Sadece hanımlara uygun olan iş ve iş yerlerinde çalışabilir	356	70.9
Cevapsız	22	4.4
Toplam	502	100

Tablomuza baktığımızda belirgin bir farkla “sadece hanımlara uygun iş ve iş yerlerinde çalışabilir” seçeneğinin işaretlendiğini görmekteyiz. Günümüzde özellikle büyük şehirlerdeki yaşam şartları, hanımların başlarına gelen olumsuz durumlar deneklerimizi bu şekilde düşünmeye ittiğini sanmaktayız.

Tablo 22: Aile İçi Problemlerin Çözümünde Başvurulabilecek Yollar

	Sayı	%
Aile içinde çözerim	431	85.9
Yakın komşuların yardımına başvururum	1	0.2
Hukuki yollara başvururum	6	1.2
Güvendiğimiz dindar insanların yardımına başvururum	23	4.6
Yakın akrabaların yardımına başvururum	20	4.0
Cevapsız	21	4.2
Toplam	502	100

Tablomuzda en yüksek oran % 85.9 ile “aile içinde çözerim” seçeneğidir. Bu seçeneğin belirgin bir farkla yüksek oranda işaretlenmesi çekirdek aile yapısının güçlü bir şekilde topluma yerleştiğini göstermektedir.

Tablo 10 da çekirdek ailenin % 64.9 gibi yüksek oranda çıkması sıkıntıların, problemlerin çekirdek aile sınırları içinde çözüme kavuşturulması bizi bu şekilde düşünmeye sevk etmektedir.

Tablo 23: Ailede Önemli Kararları Kimler Veriyor

	Sayı	%
Sadece baba	28	5.6
Sadece anne	4	0.8
Anne- baba birlikte	207	41.2
Aile üyeleri birlikte	253	50.4
Cevapsız	10	2.0
Toplam	502	100

Tablomuzda en yüksek oranı % 50.4 oranında “aile üyeleri birlikte” seçeneği oluşturmaktadır. % 41.2 gibi bir oranla “anne- baba birlikte” seçeneği ikinci sırada yer almaktadır. Bu oranlardan hareketle anne- babanın verdiği kararlara diğer aile üyelerini katılma oranının çok yüksek olmadığını söyleyebiliriz. % 105.6 gibi bir oranla “sadece baba” seçeneği işaretlenmiştir. Babanın otoritesinin günümüz çekirdek ailelerinde gittikçe azaldığını da bu tablodan görebileceğimiz düşüncesindeyiz.

Tablo 24: Dini Nikah İle İlgili Tutumlar

	Sayı	%
Gereklidir	185	36.9
Gereksizdir	23	4.6
İlk önce resmi sonra dini nikah yapılmalı	277	55.2
Cevapsız	16	3.2
Toplam	502	100

Tablomuzda görüldüğü gibi % 55.2 gibi bir oranla “ilkönce resmi sonra dini nikah yapılmalı” seçeneği işaretlenmiştir. Katimizce bu seçeneğin belirgin farkla yüksek çıkması hanımların güvence altına alınması gerektiği düşüncesiyle alakalıdır. Dini nikahın yapılması gerektiği, dini tutumun yüksek olduğunu göstermektedir. “dini nikah gereklidir” seçeneğinin % 36.9 oranla ikinci sırada yer alması düşüncemizi desteklemektedir.

Tablo 25: Deneklere Göre En Önemli Boşanma Nedeni

	Sayı	%
Uyumsuzluk	91	18.1
Sorumsuzluk	26	5.2
Zina	178	35.5
Çocuk olmaması	6	1.2
Dayak, cana kast ve kötü muamele	99	19.7
Dini emirlere riayetsizlik	45	9
Cevapsız	57	11.4
Toplam	502	100

Tabloda en önemli boşanma nedeni % 35.5 gibi bir oranla “zina” seçeneğidir. Tablomuzun geneline baktığımızda diğer seçeneklerin sahip olduğu oranların da birbirinden çok belirgin bir şekilde ayrılmadığını görebiliyoruz. Dolayısıyla denekler göre en önemli boşanma nedeni zina olmakla birlikte diğer seçenekler de boşanma nedeni olarak kayda değer oran arz etmektedirler.

Tablo 26: Flört Hakkındaki Düşünceler

	Sayı	%
Ayıptır	40	8.0
Günahdır	196	39
Çağımızda normal karşılanmalıdır	188	37.5
Cevapsız	78	15.5
Toplam	502	100

Tabloda “günahdır” seçeneği toplamın % 39’ u ve en çok işaretlenen seçeneğidir. Bu durum dini tutumun yüksekliğini ifade etmektedir. “Çağımızda normal karşılanmalıdır” % 37.5 gibi bir oranla ikinci sırada yer almaktadır. Bu seçeneği işaretleyenlerin bir çoğu “diğer belirtiniz” seçeneğine “dinin ölçülerine uymakla birlikte gereklidir”, “edep dahilinde bir süre arkadaşlık doğal ve gereklidir” gibi notlar düşmüşlerdir. Kanaatimizde 78 kişinin bu soruyu cevapsız bırakması bu iki seçenek arasında karar verememelerinden ileri gelmektedir. Dolayısıyla bu durum dini tutumu güçlendirmektedir.

Tablo27: Evli Olmayan Kız ve Erkeklerin Özel Yaşamında Serbest Hareket Edebilmeleri (Flört) / Dini Yaşayış Durumu

Evli olmayan kız veya erkeklerin özel yaşamlarında serbest hareket edebilmeleri (Flört) hakkında görüşünüz nedir?	Dini yaşayışınız ile ilgili sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.				Dine karşı ilgisiz biriyim	Toplam
		İnanan ve ibadetlerin e bağlı biriyim	İnanan ancak ibadetlerini aksatan biriyim	İnanan ancak ibadetlerini yerine getirmeyen biriyim		
Ayıptır	N	16	20	4		40
	%	9.5	13.2	4.3		9.6
Günahtır	N	107	78	7	1	193
	%	63.3	51.3	7.6	25.0	48.3
Çağımızda normal karşılanmalıdır	N	46	54	81	3	184
	%	27.2	35.5	80.0	75.0	44.1
Toplam	N	160	152	92	4	417
	%	100	100	100	100	100

$\chi^2 = 101.158$ s.d. =6 p < 0,05

Evli olmayan kız ve erkeklerin özel yaşamlarında serbestçe hareket edebilmeleri ile dini yaşayış durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu tablomuzdan çıkardığımız sonuçtur. (p< 0.05) İnanan ve ibadetlerine bağlı olduğunu ifade eden katılımcıların % 63. 3'ü evli olmayan kız ve erkeklerin özel yaşamlarında serbestçe hareket edebilmelerini (flört) günah olarak görmektedir. “İnanan ancak ibadetlerini yerine getirmediğini ifade eden deneklerin % 88 gibi yüksek bir oranın çağımızda normal karşılanması gerektiğini ifade eder. Sonuç olarak diyebiliriz ki, dindarlık oranı azaldıkça, evli olmayan kız ve erkeklerin özel yaşamlarında serbestçe hareket etmelerini uygun görme oranı yükselmektedir.

Tablo28: Evli Olmayan Kız ve Erkeklerin Özel Yaşamlarında Serbestçe Hareket Edebilmeleri (Flört) / Katılımcıların Ailelerinin Dini Düzeyi

Evli olmayan kız veya erkeklerin özel yaşamlarında serbest hareket edebilmeleri (Flört) hakkında görüşünüz nedir?	Size göre aileniz dindarlık bakımından hangi düzeydedir?				Toplam
		Çok dindar	Orta derece dindar	Dindar değil	
Ayıptır	N	8	30	2	40
	%	11.9	11.6	2.5	9.9
Günahtır	N	42	137	7	186
	%	62.7	53.1	8.8	45.8
Çağımızda normal karşılanmalıdır	N	17	91	72	100
	%	25.4	35.3	88.9	44.3
Toplam	N	67	258	81	406
	%	100	100	100	100

$\chi^2 = 83.669$ s.d. = 4 p < 0,05

Deneklere göre çok dindar olarak nitelendirilen ailelerin % 62. 7 gibi yüksek bir oranı günahtır seçeneğini işaretlemişlerdir. Yine deneklere göre “dindar değildir” şeklinde nitelendirilen ailelerin % 89. 9’u evli olmayan kız ve erkeklerin özel yaşamlarında serbestçe hareket edebilmeleri konusunda “çağımızda normal karşılanmalıdır” seçeneğini işaretlemişlerdir. “orta derecede dindar” olarak nitelendirilen ailelerin % 53. 1’i “günahtır” derken, % 35. 3’ü “çağımızda normal karşılanmalıdır” ifadesini tercih etmişlerdir. Sonuç olarak ailelerin dindarlık oranı yükseldikçe evli olmaya kız ve erkeklerin özel yaşamlarında serbestçe hareket edebilmeleri günah olarak görülmekte, dindarlık oranı azaldıkça “çağımızda normal karşılanması gerektiği” düşünülmektedir.

Tablo 29: Fast-food Ürünlerinin Hangi Sıklıkla Kullanıldığı

	Sayı	%
Sık sık	78	15.5
Ara sıra	132	26.3
Nadiren	163	32.5
Cevapsız	19	3.8
Toplam	502	100

Tabloya bakıldığında fast – food ürünlerinin tüketilme sıklığında en yüksek oran % 32.5 ile “nadiren” seçeneğidir. İkinci sırada 26.3 gibi bir oranda “ara sıra” seçeneği yer almaktadır. “Sık sık seçeneğini işaretleyenlerin oranı ise % 15.5’tir. dolayısıyla çalışma alanında fast- food ürünlerinin tüketiminin az olduğunu söyleyebiliriz. Gözlemleyebildiğimiz kadarıyla bu hizmeti veren iş yerlerinin sayısının çalışma alanımızda çok az olması tablodaki verileri destekleyen bir durumdur.

Tablo30: Cinsiyet/ Fast-food Ürünlerinin Hangi Sıklıkla Tüketildiği

Fast- Food ürünlerini hangi sıklıkla tüketirsiniz?	Cinsiyetiniz			Toplam
		Kadın	Erkek	
Sık sık	N	40	38	78
	%	13.7	20	16.1
Ara sıra	N	74	58	132
	%	25.3	30.5	27.3
Nadiren	N	109	54	163
	%	37.2	28.4	33.7
Hiç	N	70	40	110
	%	23.9	21.1	22.8
Toplam	N	293	190	483
	%	100	100	100

$$\chi^2 = 7.088 \quad s.d. = 3 \quad p > 0,05$$

Tabloya bakıldığında $p > 0.05$ olduğu görülmektedir. Bunun anlamı cinsiyet ile fast-food ürünlerinin kullanılma sıklığı arasında bir ilişkinin olmadığıdır. Kadınların fast-food

ürünlerini kullanma sıklığı ile erkeklerin fastfood ürünlerini kullanma sıklığı arasında bariz bir fark görülmemektedir.

Tablo 31: Yaş/ Fast-Food Ürünlerini Kullanma Sıklığı

Fast- Food ürünlerini hangi sıklıkla tüketirsiniz?	Yaşınız aşağıdaki guruplardan hangisine girmektedir				Toplam
	18-25 yaş	26-40 yaş	41-60 yaş	61 ve üstü	
Sık sık	N 27	47	2	2	78
	% 37.5	16.2	1.9	15.4	16.1
Ara sıra	N 17	94	20	1	132
	% 23.6	32.3	18.7	7.7	27.3
Nadiren	N 22	95	44	2	163
	% 30.6	32.6	41.1	15.4	33.7
Hiç	N 6	55	41	8	110
	% 8.3	18.9	38.3	61.5	22.8
Toplam	N 72	291	107	13	483
	% 100	100	100	100	100

$\chi^2 = 73,377$ s.d. =9 p < 0,05

Tabloya bakıldığında p<0.05 olduğu görülmektedir. Bunun anlamı yaşla fast-food ürünleri arasında olumlu bir ilişkinin var olduğudur. “Sık sık” seçeneğini işaretleyenler 26-40 yaş arası % 16.2, “ara sıra seçeneğini işaretleyenler % 32.3 “nadiren” seçeneğini işaretleyenler % 32.6, “hiç” seçeneğini işaretleyenler ise, % 18.92’dir . 26- 40 yaş arasında fast-food ürünlerinin tüketiminin daha yaygın olduğunu görmekteyiz.

Tablo:32 Gelir Düzeyi/ Fast- food Ürünlerinin Kullanılma Sıklığı

Fast- Food ürünlerini hangi sıklıkla tüketirsiniz?	Sizce aileniz hangi ekonomik düzeydedir?				Toplam
		Zengin	Orta halli	Fakir	
Sık sık	N	10	67		77
	%	32.3	15.5		16.3
Ara sıra	N	8	123		131
	%	25.8	28.4		27.8
Nadiren	N	9	143	6	158
	%	29	33	85.7	33.5
Hiç	N	4	100	1	105
	%	12.9	23.1	14.3	22.3
Toplam	N	31	433	7	471
	%	100	100	100	100

$\chi^2 =15,648$ s.d. =6 p < 0,05

Tablomuza baktığımız zaman gelir düzeyi arttıkça fast-food ürünlerini kullanılma sıklığının da arttığını görmekteyiz. Dışarıda yemek yeme durumu maddi gücün ve prestijin göstergesi olarak düşünüldüğünde gelir düzeyi ile fast-food ürünlerinin kullanılma sıklığı arsında doğru orantının olduğu görülmektedir.

Tablo 33: Eş, çocuk ve misafirlerle Dışarıda Yemek Yeme Sıklığı

	Sayı	%
Çok sık	77	15.3
Ara sıra	370	73.7
Hiç	41	8.2
Cevapsız	14	2.8
Toplam	502	100

Tablomuzdaki en yüksek değer % 73.7 gibi bir oranla “ara sıra” seçeneğidir. “Çok sık” seçeneğini işaretleyenlerin oranı ise % 15.3’tür. % 8.2’i ise hiç gitmediklerini ifade etmişlerdir. Gözlemlerimize ve “diğer belirtiniz” seçeneğine düşülen notlara dayanarak dışarıda yemek yemenin İstanbul genelinde pahalı olmasının sonucu etkilediğini düşünmekteyiz. Ayrıca temiz, kullanılan malzemenin niteliği açısından güvenilir mekânlar bulabilmenin de önemli bir etken olduğunu düşünmekteyiz.

Tablo34: Öğrenim Durumu/ Eş, Çocuk ve Misafirlerle Dışarıda Yemek Yeme Sıklığı

Eşiniz, çocuklarınız ve misafirlerinizle dışarıda yemek yer misisiniz?	Öğrenim Durumunuz					Toplam
	Okur -Yazar değil		İlkokul-İlköğretim mezunu	Lise veya Dengi	Yüksekokul veya Fakülte mezunu	
Çok sık	N		5	16	53	74
	%		4.2	11.4	24.3	15.4
Ara sıra	N	2	97	114	154	367
	%	66.7	80.8	81.4	70.6	76.3
Hiç	N	1	18	10	11	40
	%	33.3	15.0	7.1	5.0	8.3
Toplam	N	3	120	140	218	481
	%	100	100	100	100	100

$\chi^2 = 36.491$ s.d. =6 $p < 0,05$

Tabloya bakıldığında eğitim durumu ile, e, çocuk ve misafirlerle dışarıda yemek yeme arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Eğitim düzeyi arttıkça dışarıda yemek yeme oranı da artmaktadır. İlkokul-İlköğretim mezunu olan deneklerin % 4.2’i çok sık, % 80.8’i ara sıra, % 15’i dışarıda hiç yemek yemediğini ifade etmiştir. Yüksek okul veya fakülte mezunu olan deneklerimizin % 24.3’ü çok sık, % 70.6’ı ara sıra yediğini, % 11’i hiç yemediğini ifade etmiştir. Dolayısıyla eğitim durumu arttıkça, eğitim durumu arttıkça dışarıda yemek yeme oranının da arttığını görmekteyiz.

Tablo35:Gelir Düzeyi/ Eş, Çocuk ve Misafirlerle Dışarıda Yemek Yeme Sıklığı

Eşiniz, çocuklarınız ve misafirlerinizle dışarıda yemek yer misisiniz?	Sizce aileniz hangi ekonomik düzeydedir?				Toplam
		Zengin	Orta halli	Fakir	
Çok sık	N	7	69		76
	%	21.9	15.8		16.0
Ara sıra	N	23	331	6	360
	%	71.9	75.9	85.7	75.8
Hiç	N	2	36	1	39
	%	6.3	8.3	14.3	8.2
Toplam	N	32	436	7	475
	%	100	100	100	100

$\chi^2 = 2,441$ s.d. =4 p > 0,05

Tabloya baktığımız zaman gelir düzeyi ile eş, çocuk ve misafirlerle dışarıda yemek yeme durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Kendilerinin orta halli bir ekonomik bir düzeye sahip olduklarını ifade eden deneklerin % 69'u çok sık, % 75.9'u ara sıra yediklerini, % 8.3'ü, hiç yemediklerini belirtmişlerdir. Anlamlı bir ilişki çıkmamasının bir nedeni olarak, aylık gelir durumunu gösteren tablo 7' e baktığımız zaman deneklerin % 26.1'i 1000 TL-2000 TL arasında gelire sahip olduğunu ifade ederken, % 20.3'ü ise 5000 TL ve üzeri gelire sahip olduklarını söylemişlerdir. Ancak tablo 8 de, kendilerini gördükleri ekonomik seviye dağılımına bakınca deneklerin % 89'u kendilerini orta halli olarak nitelendirmişlerdir. Bu durumun nedenlerine tablo 8'in açıklamasında da değinmiştik. Böyle bir bakış açısından dolayı gelir düzeyi ile dışarıda yemek yeme durumu arasında anlamlı bir ilişkinin çıkmadığı düşüncesindeyiz. Nitekim aynı ve nakli gelir ile dışarıda yemek yeme sıklığını gösteren dağılıma yer vermenin uygun olacağını düşündük.

Tablo 36: Aylık Ayni ve Nakdi Gelir/ Eş, Çocuk ve Misafirlerle Dışarıda Yemek Yeme Sıklığı

Eşiniz, çocuklarınız ve misafirlerinizle dışarıda yemek yer misisiniz?			Ailenizin aylık aynı ve nakdi geliri ortalama ne kadardır?				Toplam
	1000 TL		1001-2000 TL	2001-3000 TL	3001-5000	5001 TL ve üzeri	
Sık sık	N		3	8	3	57	71
	%		2.3	9.0	4.7	55.9	16.6
Ara sıra	N	32	114	76	57	42	321
	%	76.2	87.7	85.4	89.1	41.2	75.2
Hiç	N	10	13	5	4	3	35
	%	23.8	10.0	5.6	6.3	2.9	8.2
Toplam	N	42	130	89	64	102	427
	%	100	100	100		100	100

$\chi^2 = 164.891$ s.d. =8 p < 0,05

Tablomuza baktığımızda aylık aynı ve nakdi gelir ile dışarıda yemek yeme arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu görmekteyiz. ($p < 0.05$) Gelir düzeyi arttıkça dışarıda yemek yeme oranı da artmaktadır. Aylık 5000 TL ve üzeri gelire sahip toplam 100 kişiden 57'si çok sık yediklerini ifade etmiştir. 42 kişi ara sıra, yediğini, 3 kişi ise hiç yemediğini ifade etmiştir. Aylık 1000- 2000 TL gelire sahip 130 kişiden sadece 3 kişi çok sık yediğini, 114 kişi ara sıra yediğini, 13 kişi ise hiç yemediğini ifade etmiştir. Dolayısıyla dışarıda yemek yeme olgusunun sosyo-kültürel boyutu olmasının yanı sıra öncelikle gelir düzeyi ile ilgili olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 37: Aynı Fonksiyonlara Sahip, Daha Hesaplı Markalar Yerine Lüks ve Pahalı Arabalara Binilmesinin Nasıl Değerlendirildiği

	Sayı	%
İsraftır ve gınahtır	117	23.3
Milli ekonomiye zarardır	90	17.9
Gereksizdir ve yazıktır	99	19.7
Parası olan binsin	166	33.1
Cevapsız	30	6
Toplam	502	100

Tablomuza baktığımız zaman en çok işaretlenen % 33.1 gibi bir oranla “parası olan binsin” seçeneğidir. “İsraftır, gınahtır” seçeneği ise % 23.3 gibi bir oranla ikinci sırada yer almaktadır. “Gereksiz ve yazıktır” seçeneğini işaretleyenler % 19.7 gibi bir orana sahiptir. “Parası olan binsin” seçeneğinin en yüksek oranda tercih edilmesini, lüks ve pahalı arabaların prestij ifadesi olarak algılandığı şeklinde yorumlamak mümkündür. “İsraftır, gınahtır” seçeneğinin ikinci sırada yer almasını ise dini tutumlarla açıklamak mümkündür.

Tablo 38: Saç Bakım ve Güzellik Merkezlerine Hangi Sıklıkla Gidildiği

	Sayı	%
Çok sık	50	10
Ara sıra	251	50
Hiç	176	35.1
Cevapsız	25	5
Toplam	502	100

Tablomuza baktığımız zaman “ara sıra” seçeneğini işaretleyenlerin oranı % 50'dir. “Hiç” seçeneğini işaretleyenler ise % 35.1 gibi bir oranla ikinci sırada yer almaktadır. “Çok sık” seçeneğini işaretleyenler toplamın sadece % 10'unu oluşturmaktadır. Dolayısıyla çalışma alanımızda saç, bakım ve güzellik merkezlerine gitme oranının düşük olduğunu söyleyebiliriz. “Diğer belirtiniz” seçeneğine düşülen notlarda “kuaföre sık giderim ama güzellik

merkezlerine az giderim,” “güzellik merkezleri sadece vaat ediyor ama vaatlerini yerini getirmiyor,” “güzellik merkezleri çok pahalı” gibi ifadeler yer almaktadır. Gözlemlerimizden ve “diğer belirtiniz” seçeneğine düşülen notlardan hareketle saç, bakım ve güzellik merkezlerine gitme oranının düşük olmasının nedeninin bireylerinin amaçlarına ulaşamamaları olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 39: Giyimde Modayı Takip Etme Sıklığı

	Sayı	%
Çok sık	53	10.6
Ara sıra	275	54.8
Hiç	153	30.5
Cevapsız	21	4.2
Toplam	502	100

Tabloya bakıldığında en çok işaretlenen seçenek % 54.8 oranla “ara sıra” seçeneğidir. “Hiç” seçeneğinin işaretlenme oranı ise % 30.5’tir. “çok sık” seçeneği toplamın sadece % 10.6’ını oluşturmaktadır. Ayrıca “diğer belirtiniz” seçeneğinde “moda insanın kendine yakışanıdır” ve yine bu anlamda benzer ifadeler not olarak düşülmüştür. “Ara sıra” seçeneğinin en yüksek oranda çıkması, “diğer belirtini” seçeneğine düşülen notlardan hareketle modaya aşırı bir düşkünlüğün olmamasının yanı sıra moda dışı bir anlayış da söz konusu değildir. Ayrıca yakışanı giyme üzerine kurulu bir moda anlayışının varlığından da söz etmek mümkündür.

Tablo 40: Özel Günlerde Hediye Alma Durumu

	Sayı	%
Çok Sık	78	15.5
Ara sıra	254	50.6
Hiç	149	29.7
Cevapsız	21	4.2
Toplam	502	100

Tabloya bakıldığında sevgililer günü, anneler günü, babalar günü, doğum günü gibi özel günlerde hediye alma davranışının sıklığını sorduğumuzda, “ara sıra” seçeneği % 50.6 gibi bir oranla en çok işaretlenen seçenek olmuştur. İkinci sırada ise “hiç” seçeneği % 29.7 oranıyla yer almaktadır. En düşük % 15.5 oranıyla “çok sık” seçeneği işaretlenmiştir. Tablo 26 ve tablo 27 de de sıralamanın aynı şekilde çıkması dikkati çeken bir durumdur. “diğer belirtini” seçeneğinde “sevgililer günü almıyorum ama diğer günlerde alıyorum,” “bazılarında alıyorum, bazılarında almıyorum” gibi açıklamalar da yer almıştır.

Tablo 41: Özel Günlerde Hediye Alma /Bireyin Dini Yaşayış Durumu

Sevgililer günü, anneler günü, babalar günü, doğum günü gibi özel günlerde hediyeler alır mısınız?	Dini yaşayışınız ile ilgili sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.					Toplam
		İnanan ve ibadetlerine bağlı biriyim	İnanan ancak ibadetlerini aksatan biriyim	İnanan ancak ibadetlerini yerine getirmeyen biriyim	Dine karşı ilgisiz biriyim	
Çok sık	N	12	24	39	1	76
	%	6.0	13.8	41.1	20.0	16.0
Ara sıra	N	119	115	15	2	251
	%	59.5	66.1	15.8	40.0	53.0
Hiç	N	69	35	41	2	147
	%	34.5	20.1	43.2	40.0	31.0
Toplam	N	200	174	95	5	474
	%	100	100	100	100	100

$\chi^2 = 94.563$ s.d. = 6 $p < 0,05$

Tablomuz baktığımız zaman kendini, inanan ve ibadetlerine bağlı olarak ifade eden, katılımcıların % 59. 5'i ara sıra, özel günlerde hediye aldıklarını % 34. 5'i ise özel günlerde hiç hediye almadıklarını belirtmişlerdir. Kendilerini, inanan ama ibadetlerini yerine getirmeyen, denekler ise % 43. 2'si özel günlerde hiç hediye almadıklarını, % 41. 1'i ise özel günlerde çok sık hediye aldıklarını ifade etmişlerdir. Kendilerini dine karşı ilgisiz olarak nitelendiren grup ise % 40 oranında, ara sıra yine % 40 oranında hiç hediye almadıklarını belirtmişlerdir. İnanan ancak ibadetlerini aksatan katılımcılar ise % 66. 1 oranında ara sıra hediye aldıklarını % 20 .1 oranında hiç hediye almadıklarını ifade etmişlerdir. Sonuç olarak inanan ve ibadetlerine bağlı olan kişiler en fazla ara sıra hediye aldıklarını söylerken, inanan ama ibadetlerini yerine getirmeyenler hiç hediye almama ve çok sık hediye alma oranları birbirine çok yakındır. Dine karşı ilgisiz olduklarını ifade eden denekler de yine ara sıra aldıklarını ve hiç almadıklarını ifade etme oranları birbirine çok yakındır. Çok sık hediye alan katılımcılar inanan ama ibadetlerini yerine getirmeyenlerdir.

Tablo 42: Özel Günlerde Hediye Alma / Ailenin Dindarlık Düzeyi

Sevgililer günü, anneler günü, babalar günü, doğum günü gibi özel günlerde hediyeler alır mısınız?	Size göre aileniz dindarlık bakımından hangi düzeydedir?				Toplam
		Çok dindar	Orta derecede dindar	Dindar değil	
Çok sık	N	8	33	31	72
	%	10.0	11.2	37.3	15.7
Ara sıra	N	49	185	11	245
	%	61.3	62.7	13.3	53.5
Hiç	N	23	77	41	141
	%	28.8	26.1	49.4	30.8
Toplam	N	80	295	83	458
	%	100	100	100	100

$\chi^2 = 72.482$ s.d. =4 $p < 0,05$

Tablomuzda baktığımız zaman, sevgililer günü, anneler günü, babalar günü, doğum günü gibi özel günlerde hediye alma oranının çok sık gerçekleştiği dindarlık düzeyi, “dindar değil” seçeneğinde görülmektedir. Ara sıra hediye alma durumu ise kendilerini “orta derecede dindar” diye nitelendiren grupta gerçekleşmektedir. Yine hiç hediye almama durumu ise “hiç dindar değil” diye nitelendirilen grupta gerçekleşmektedir.

Tablo 43: Uzun Süreli Tatillerin Nasıl Değerlendirildiği

	Sayı	%
Aile ziyaretlerine giderim	271	54
Tatil merkezlerine giderim	129	25.7
Evimde geçiririm	9	1.8
Yurt dışına çıkarım	38	7.6
Cevapsız	55	11
Toplam	502	100

Tablomuzda yer alan değerleri gözden geçirdiğimiz zaman en çok işaretlenen seçeneğin % 54 gibi bir oranla “aile ziyaretlerine giderim” ifadesi olmuştur. Tatil merkezlerine gitme oranı ise % 25.7’dir. bayram tatilleri, yaz tatili gibi uzun süreli tatillerin aile ziyaretleri şeklinde geçirilmesi, bize, uzun süreli tatillerin dini ve geleneksel anlamından koparılmadığını, yalnızca “tatil mantığına” indirgenmemiş olduğunu ifade etmektir. Ayrıca “tatil merkezlerinde geçiririm” seçeneğinin % 25.7 gibi bir oranla ikinci sırada yer alması yalnızca “tatil mantığı” na doğru bir gidişin olabileceği düşüncesini doğurmaktadır. “Cevapsız” seçeneğinin % 11 gibi bir orana sahip olması, “diğer belirtiniz” seçeneğine düşülen, “bayramlarda aile ziyaretlerine giderim, yaz tatillerinde tatil merkezlerin giderim,”

“her ikisine de giderim” gibi notlar, deneklerin sorumuzu cevaplarken ikilem yaşadığını göstermektedir.

Tablo 44: Uzun Süreli Tatiller /Ailenin Ekonomik Düzeyi

Bayram tatilleri, yaz tatili gibi uzun süreli tatilleri nasıl değerlendirirsiniz?	Sizce aileniz hangi ekonomik düzeydedir?				Toplam
		Zengin	Orta halli	Fakir	
Aile ziyaretlerine giderim	N	9	247	6	262
	%	31.0	61.8	85.7	60.1
Tatil merkezlerine giderim	N	18	109		127
	%	62.1	27.3		29.1
Evimde geçiririm	N	2	7		9
	%	6.9	1.8		2.1
Yurt dışına çıkarım	N		37	1	38
	%		9.3	14.3	8.7
Toplam	N	29	400	7	436
	%	100	100	100	100

$\chi^2 = 24.873$ s.d. = 6 $p < 0,05$

Tablomuzda yer aldığı gibi bayram tatilleri, yaz tatili gibi uzun süreli tatillerin nasıl geçirildiği ile ailenin ekonomik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. “Aileziyaretlerine giderim” seçeneğini işaretleyenler % 85.7 gibi yüksek bir oranla ailelerini fakir olarak nitelendiren bireyler olmuştur. Uzun süreli tatillerde “tatil merkezlerine giderim” seçeneğini % 62.1 gibi bir oranla ailelerini zengin olarak nitelendiren kesim işaretlemiştir. Uzun süreli tatillerin evde ve yurt dışında geçirilme oranları çok düşüktür. Özetle fakir diye nitelendirilen grup uzun süreli tatillerde aile ziyaretlerini tercih etmektedir. Zengin diye nitelendirilen grup ise uzun süreli tatillerini tatil merkezlerinde geçirmektedir. Tablodaki oranlardan hareketle bireylerin maddi düzeyleri arttıkça, geleneksel değerlere bağlılık oranlarının düşmekte olduğunu söylememiz mümkündür.

Tablo 45: Uzun Süreli Tatiller / Ailenin Aylık Ayni ve Nakdi Geliri

Bayram tatilleri, yaz tatili gibi uzun süreli tatilleri nasıl değerlendirirsiniz?			Ailenizin aylık aynı ve nakdi geliri ortalama ne kadardır?				Toplam
	1000 TL		1001-2000 TL	2001-3000 TL	3001-5000	5001 TL ve üzeri	
Aile ziyaretlerine giderim	N	25	92	52	33	28	230
	%	65.8	77.3	62.7	52.9	29.5	58.7
Tatil merkezlerine giderim	N	2	18	23	14	64	121
	%	5.3	15.1	27.7	24.6	37.4	39
Evimde geçiririm	N	1	1	3	3	1	9
	%	2.6	0.8	3.6	5.3	1.1	2.3
Yurt dışına çıkarım	N	10	8	5	7	2	32
	%	26.3	6.7	6.0	12.3	2.1	8.2
Toplam	N	38	119	83	57	95	392
	%	100	100	100	100	100	100

$$\chi^2 = 107.170 \quad \text{s.d.} = 12 \quad p < 0,05$$

Tablomuzda yer aldığı gibi uzun süreli tatillerin nasıl geçirildiği ile ailenin ayni ve nakdi geliri arasında anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Yine şunu da görebilmekteyiz ki, uzun süreli tatilleri geçirme durumu - ailenin ekonomik düzeyi ilişkisi ile, uzun süreli tatilleri geçirme durumu – ailenin aylık ayni ve nakdi geliri arasında doğru orantı söz konusudur. Aile ziyaretlerini tercih edenlerin aylık geliri % 77. 3 gibi bir oranla 1000 TL ile 2000 TL arasındadır. Yine aile ziyaretlerine gidenlerin % 65. 8 gibi bir oranı ise 1000 TL gelire sahiptir. Görüldüğü gibi en düşük gelire sahip aileler, uzun süreli tatillerde aile ziyaretlerini tercih etmektedirler. Tatil merkezlerine gitme oranı ise % 67. 4 gibi bir oranla 5000 TL ve üzeri aylık gelire sahip bireyler tarafından tercih edilmektedir. Yine bu durum bireylerin maddi düzeyleri arttıkça geleneksel değerlere bağlılık oranlarının düşmekte olduğu düşüncemizi desteklemektedir.

Tablo 46: Uzun Süreli Tatilleri Geçirme Durumu / Bireyin Dini Yaşayışı

Bayram tatilleri, yaz tatili gibi uzun süreli tatilleri nasıl değerlendirirsiniz?	Dini yaşayışınız ile ilgili sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.					
		İnanan ve ibadetlerine bağlı biriyim	İnanan ancak ibadetlerini aksatan biriyim	İnanan ancak ibadetlerini yerine getirmeyen biriyim	Dine karşı ilgisiz biriyim	Toplam
Aile ziyaretlerine giderim	N	136	120	13		269
	%	77.3	74.1	13.3		61.1
Tatil merkezlerine giderim	N	17	25	81	2	125
	%	9.7	15.4	82.7	50.0	28.4
Evimde geçiririm	N	3	2	1	2	8
	%	1.7	1.2	1.0	50.0	1.8
Yurt dışına çıkarım	N	20	15	3		38
	%	11.4	9.3	3.1		8.6
Toplam	N	176	162	98	4	440
	%	100	100	100	100	100

$$\chi^2 = 241.845 \text{ s.d.} = 9 \text{ } p < 0,05$$

Tablomuza baktığımız zaman uzun süreli tatilleri geçirme durumu ile bireyin kendisini gördüğü dindarlık düzeyi arasından anlamlı bir ilişki görülmektedir. Uzun süreli tatillerde aile ziyaretlerini tercih edenler % 77.3 gibi en yüksek oranda inanan ve ibadetlerini yerine getiren kısımdır. Tatil merkezlerini tercih edenlerde en yüksek oran ise % 87.7 gibi bir oranla inanan ancak ibadetlerini yerine getirmeyen kesimdir. Tablomuzdaki kayda değer oranlardan hareketle dindarlık oranının yükseldikçe geleneksel değerlere bağlılık oranının da yükseldiğini söyleyebiliriz.

Tablo 47: Uzun Süreli Tatilleri Geçirme Durumu /Ailenin Dindarlık Düzeyi

Bayram tatilleri, yaz tatili gibi uzun süreli tatilleri nasıl değerlendirirsiniz?	Size göre aileniz dindarlık bakımından hangi düzeydedir?				Toplam
		Çok dindar	Orta derecede dindar	Dindar değil	
Aile ziyaretlerine giderim	N	51	205	7	263
	%	70.8	75.1	8.2	61.2
Tatil merkezlerine giderim	N	11	38	73	122
	%	15.3	13.9	85.9	28.4
Evimde geçiririm	N	2	2	4	8
	%	2.8	0.7	4.7	1.9
Yurt dışına çıkarım	N	8	28	1	37
	%	11.1	10.3	1.2	8.6
Toplam	N	72	273	85	430
	%	100	100	100	100

$\chi^2 = 184.962$ s.d. = 6 $p < 0,05$

Uzun süreli tatilleri geçirme durumu ile ailenin dindarlık düzeyi arasındaki ilişki, uzun süreli tatilleri geçirme durumu ile bireyin dindarlık düzeyi arasındaki ilişki benzer niteliktedir. Uzun süreli tatillerde aile ziyaretlerini tercih edenlerde en yüksek oran orta derecede dindar olan bireylerde (% 75. 1) görülürken, çok dindar olan bireylerdeki oran da buna yakındır. (% 70. 8) Yine tatil merkezini tercih edenler % 85. 9 gibi yüksek bir oranla kendilerini “dindar değil” diye nitelendiren kesimdir. Dindarlık oranının yükseldikçe geleneksel değerlere bağlılık oranının yükseldiğini söyleyebiliriz.

Tablo 48: Komşularla Ev Oturması, Birlikte Markete Gitme vb. Şekillerdeki Görüşmelerin Sıklığı

	Sayı	%
Çok Sık	75	14.9
Ara sıra	337	67.1
Hiç	77	15.3
Cevapsız	13	2.6
Toplam	502	100

Tablodaki dağılıma baktığımız zaman % 67.1 oranı ve belirgin bir farkla “ara sıra” seçeneği işaretlenmiştir. Çok sık (% 14.9), hiç (15.3) seçeneklerin oranları birbirine çok yakındır. “ara sıra” seçeneğinin bu derece yüksek çıkması komşuluk ilişkilerinin olumlu olduğunu gösterebileceği kanaatindeyiz. Özellikle büyük şehirlerde ikincil ilişkilerin hakim olduğu genel bir kanaattir. Araştırma alanımızda komşuluk ilişkilerinin var olması bu genel kanaatle ters orantılıdır.

Tablo 49: Jeepini Yolun Ortasında Sürerek Diğer Sürücülere Yol vermeyen Bir Kişinin Davranışının Nasıl Değerlendirildiği

	Sayı	%
Jeeplere yol vermek gerekir	5	1
Bu durum trafik kurallarının ihlalidir, yasaktır	318	63.3
Bu durum kul hakkının ihlalidir, günahtır	118	23.5
Bu duruma kadına yakışmayan bir davranıştır, ayıptır	20	4
Cevapsız	41	8.2
Toplam	502	100

Sorumuza verilen cevaplar dini değerlerden ziyade toplum kurallarının öne çıktığını göstermektedir. “Bu durum trafik kurallarının ihlalidir, yasaktır” seçeneğinin toplamın % 63.3’ü tarafından işaretlenmesi bir yanlışı değerlendirirken, dini değerlerden ziyade toplumsal kuralların önemsendiğini göstermektedir. “Bu durum kul hakkının ihlalidir, günahtır” seçeneğinin % 23.5 oranında işaretlenmesi dini değerlerin de yadsınmayacak oranda olduğunu göstermektedir.

Tablo 50: Çocuğun Eğitimi ile İlgili Yanlış Davranışların Nasıl Değerlendirildiği

	Sayı	%
Adam haklı, parası olan olmayan belli olsun	10	2
Yasalar, yönetmelikler var, bu öğretmene karşı bir suçtur	181	36.1
Öğünmek, böbürlenmek, kibir müslümana yakışmaz, günahtır	221	44
Öğretmenin vurduğu yerde gül biter, velinin bu davranışı ayıptır	30	6
Cevapsız	60	12
Toplam	502	100

Tablomuzda da görüldüğü gibi “öğünmek, böbürlenmek, kibir müslümana yakışmaz, günahtır” seçeneği % 44 oranı ile en çok işaretlenen seçenektir. “Yasalar, yönetmelikler var, bu öğretmene karşı bir suçtur” seçeneği % 36.1 oranı ile ikinci sırada yer almaktadır. Bu tablomuzda evrensel kurallarla dini değerlerin bir birine daha fazla yaklaştığını görmekteyiz. İnsan haklarına dolaylı yünden bir müdahale gibi görünen tablo 31 de, deneklerin yaklaşımlarının evrensel kurallara göre ağırlık kazandığı görülmektedir. Tablo 32 de ise insan haklarına doğrudan bir müdahalenin yanı sıra, toplumda kutsal sayılan öğretmenlik mesleğine

bir saldırı söz konusu olduğunda dini değerlerle evrensel değerlerin birbirine daha çok yaklaştığını görmekteyiz.

2.3. DİNİ HAYATLA İLGİLİ BULGULAR

Tablo 51 : Çocukların Yeterli Dini Bilgiye Sahip Olması Konusundaki Düşünceler

	Sayı	%
Evet	438	87.3
Kısmen	47	9.4
Hayır	7	1.4
Cevapsız	10	2.0
Toplam	502	100

Tablomuza baktığımızda deneklerin çok belirgin bir fark ile çocuğun yeterli bilgiye sahip olması gerektiğini ifade ettiklerini görmekteyiz. Soruyu cevaplayan toplam 492 kişinin % 87.3'ü çocuğun yeterli bilgiye sahip olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu durum çalışma alanımızdaki dindar tutumu destekleyen bir sonuçtur.

Tablo 52: Dini Bilgilerin Çocuklara En Çok Nerede Verilmesi Gerektiği

	Sayı	%
Ailede	173	34.5
Okulda	184	36.7
Camide	22	4.4
Kuran kursunda	80	15.9
Cevapsız	43	8.6
Toplam	502	100

Tablomuza baktığımız zaman çalışma alanımızda çocuğa dini bilgilerin en çok verilmesi istenen yer okuldur. Ankete katılıp bu soruyu cevaplaya 459 kişinin % 36.7'i çocuğun dini bilgiyi öncelikle okulda alması gerektiğini ifade etmiştir. Yine toplam 459 kişinin % 34.5'i ise ailede alması gerektiğini belirtmişlerdir. Aile dini yaşantıda da ilk etkili olan ve ilk eğitimin verildiği kurumdur. Dini duyguların tohumlarının atıldığı yer ailedir. Çocuk ilk olarak annesinin ağzından din ile ilgili kelimeleri duyar, annenin ibadet edişini taklit eder. İlk kez babasıyla camiye gider. Bazen yanlış olabilse de inançla ilgili duygu ve tutumlarını öncelikle aileden alır. Ancak tablomuzda fark çok az olsa da denekler dini bilgini en çok okulda verilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu durumdan şöyle bir sonuç

çıkarmanın yanlış olmayacağı kanaatindeyiz. Aile çocuğun dini doğru öğrenebilmesi için çocuğun en çok okulda dini bilgiyi öğrenmesini istemektedir.

Tablo 53: Çocuklarının Evleneceği Kişide Öncelikle Hangi Özelliklerin Bulunmasını İstedikleri

	Sayı	%
Güzellik, yakışıklılık	6	1.2
Dindar	230	45.8
Tahsilli	139	27.7
Zengin	10	2.0
Soylu	17	3.4
Cevapsız	100	19.9
Toplam	502	100

Tabloya baktığımız zaman evlenilecek kişide öncelikle istenilen özelliğin dindarlık olduğunu görmekteyiz. Ankete katılıp soruyu cevaplayan 402 kişinin % 45.8'i çocuğunun evleneceği kişinin öncelikle dindar olmasını tercih ettiğini ifade ediyor. İkinci sırada ise % 27.5 gibi bir oranla “tahsilli olma” seçeneği işaretlenmiştir. Bu tabloda dikkati çeken başka bir nokta ise cevapsızların toplamın % 19.9'unu oluşturmasıdır. Sorumuzdaki “diğer belirtiniz” seçeneğini gözden geçirdiğimizde ankete katılan kişilerin seçeneklerimiz arasında tercih yapmada zorlandıklarını ifade ettiklerini görüyoruz. “Diğer belirtiniz seçeneğine birkaç. Seçenek bir arada yazmaları, cevapsız seçeneğinin bu yüksek oranını bize açıklamaktadır.

Tablo 54: Miras Paylaşımında En Uygun Yol Hakkındaki Görüşler

	Sayı	%
Kız-erkek arasında eşit biçimde	215	42.8
Yürürlükteki yasaya uygun olarak	67	13.3
Dinin ölçülerine uygun olarak	204	40.6
Cevapsız	16	3.2
Toplam	502	100

Tabloya baktığımızda ankete katılıp bu soruyu cevaplayan 486 kişinin % 42. 8'inin “kız- erkek arasında eşit biçimde” seçeneğini en yüksek oranla tercih ettiklerini görmekteyiz. İkinci sırada ise % 40.6 gibi bir oranla “Dinin ölçülerine uygun olarak” seçeneği işaretlenmiştir. Dolayısıyla tablodan çıkarabileceğimiz yorum, kız-erkek eşit biçimde, düşüncesinin en yüksek oranda çıkmasının yanı sıra, dini tutumun da çok az b,r farkla ikinci sırada yer alması dindarlık oranının kayda değer yükseklikte olduğunu göstermektedir.

Tablo 55: “Benim Kalbim Temiz, İbadet Etmesem de Kalbimdeki İman Bana Yeter” İfadesine Katılma Durumu

	Sayı	%
Evet	32	6.4
Kısmen	106	21.1
Hayır	362	72.1
Cevapsız	2	0.4
Toplam	502	100

Tabloya bakıldığında sorumuzda en fazla tercih edilen seçenek “hayır” seçeneğidir. Soruyu cevaplayan 500 kişinin % 72.1’i bu ifadeye katılmadıklarını belirtmişlerdir. İkinci sırada tercih edilen cevap ise “% 21.1 gibi bir oranla “kısmen” seçeneği olmuştur. İbadetsiz imanın yeterli olmayacağı düşüncesinin deneklerimiz tarafından çok belirgin bir farkla ortaya konması, çalışma alanımızda dini tutumun gücünün bir ifadesi olduğu düşüncesindeyiz. Aynı soruyu Sema Yılmaz “Gaziantep’te Sosyo-Kültürel ve Dini Hayat”konulu yüksek lisans çalışmasında sormuş ve %84 oranında “hayır” cevabı almıştır. Bu durum da bize, deneklerin çoğunluğunun iman ve ibadeti ayrılmaz bir bütün olarak algıladığını göstermektedir

Tablo 56: Kur’an-ı Kerim’in Allah’ın Kitabı Olduğunu Günümüze Kadar Geldiğini ve Bütün Hükümlerinin Geçerli Olduğuna İnanma Durumu

	Sayı	%
Evet	455	90.6
Kısmen	32	6.4
Hayır	11	2.2
Cevapsız	4	0.8
Toplam	502	100

Tabloda sorumuza cevap veren toplam 498 kişidir. Toplamın % 90.6’sı sorumuzda “Evet” seçeneğini işaretleyerek dini tutumlarını çok belirgin bir şekilde ortaya koymuşlardır. Soruyu cevapsız bırakanların sayısının sadece 4 olması bu tutumu daha da güçlendiren bir unsur olabileceğini söyleyebiliriz. Nitekim Kur’an-ı Kerim İslam Dininin kutsal kitabıdır. İslam Dininin temel kaynağı olması açısından iman esasları arasında yer alan kutsal kitaplara iman, dolayısıyla Kur’an-ı Kerim’e iman önemli bir yere sahiptir.

Tablo 57: Bu Dünyada İşlenen Bütün Amellerin Hesabının Görülüp, Karşılığının Bulunacağı ve Muhakkak Bir Adaletin Gerçekleşeceği Sonsuz Bir Ahiret Hayatının Varlığına İnanma Durumu

	Sayı	%
Evet	461	91.8
Kısmen	32	6.4
Hayır	1	0.2
Cevapsız	8	1.6
Toplam	502	100

Tabloya baktığımız zaman bu sorumuza cevap verenlerin toplamı 494 kişidir. Toplamın % 91.8’i sorumuzun “Evet” seçeneğini işaretlemiştir. “Kısmen ve Hayır” seçeneklerini işaretleyenlerin oranı kayda değer bir oran arz etmemektedir. Bu durum da bize çalışma alanımızda ahret inancının belirgin bir şekilde var olduğunu göstermektedir. İslam dininin temel inanç esaslarından birisi de ahret inancıdır. Ahret inancına göre bu dünyanın bir sonu vardır, bu dünyada yapılan işlerin, davranışların başka bir dünyada karşılık bulacaktır. İyi işler yapanlar mükâfatlandırılacak, kötüler ise cezalandırılacaktır.

Tablo 58: Dini Yaşayış

	Sayı	%
İnanan ve ibadetlerine bağlı biriyim	209	41.6
İnanan ancak ibadetlerini aksatan biriyim	180	35.9
İnanan ancak ibadetlerini yerine getirmeyen biriyim	99	19.7
Dine karşı ilgisiz biriyim	6	1.2
Cevapsız	8	1.6
Toplam	502	100

Tabloya baktığımız zaman sorularımıza toplam 494 kişi cevap vermiştir. Toplamın % 41.6’ı “İnanan, İbadetlerine bağlı biriyim” seçeneğini işaretlemiştir. İkinci sırada % 35.9 gibi bir oranla “inanın ancak ibadetlerini aksatan biriyim” seçeneği işaretlenmiştir. İnanan ama ibadetlerini yerine getirmeyenlerin oranı ise % 20 dir. Dine karşı ilgisiz olanların oranı sadece % 1. 2’dir. Cevapsız seçeneğinin az olması dindarlık açısından bireylerin kendilerini rahat bir şekilde tanımladıklarını göstermektedir. Ayrıca tablo bize araştırma alanımızda dindarlık oranının yüksek olduğunu göstermektedir. Dini inançların bireysel yönünün yanı

sıra toplumsal yönü de söz konusudur. Çünkü inançlar bireyler tarafından davranışlara yansıtılmaktadır.

Tablo 59: Cinsiyet / Bireyin Dini Yaşayış Durumu

Dini yaşayışınız ile ilgili sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.	Cinsiyetiniz			Toplam
		Kadın	Erkek	
İnanan ve ibadetlerine bağlı biriyim	N	144	65	209
	%	47.8	33.7	42.3
İnanan ancak ibadetlerini aksatan biriyim	N	97	83	180
	%	32.2	43.0	36.4
İnanan ancak ibadetlerini yerine getirmeyen biriyim	N	56	43	99
	%	18.6	22.3	20.0
Dine karşı ilgisiz biriyim	N	4	2	6
	%	1.3	1.0	1.2
Toplam	N	301	193	494'''
	%	100	100	100

$\chi^2 = 10.200$ s.d. = 3 p < 0,05

Dini yaşayışın durumu ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. Kadınlarda dini yaşayış oranının erkeklerden daha yüksek olduğunu görmekteyiz. “İnanan ve ibadetlerine bağlı biriyim” seçeneğini işaretleyen kadın oranı % 47.8 iken, erkeklerde %33.7’dir. Kadınlardan 301 kişi, erkeklerden ise toplam 193 kişinin soruya cevap vermesi farkı daha açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Aynı şekilde ibadetleri aksatma oranı kadınlarda % 32.5 iken, erkeklerde % 43’tür. Cinsiyete göre dini yaşayışın farklılaşmasını, erkeklerin sürekli dışarıda ve işlerle yoğun bir şekilde meşgul olmaları, özellikle çalışmayan hanımların evde ibadete daha fazla zaman ayırabilmeleri gibi durumlarla açıklamamızın yanlış olmayacağı kanaatindeyiz. Nitekim dine karşı ilgisiz olma oranının erkeklerde de bayanlarda da % 1 olarak çıkması düşüncemizi desteklemektedir.

Tablo 60: Yaş / Bireyin Dini Yaşayış Durumu

Dini yaşayışınız ile ilgili sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.	Yaşınız aşağıdaki gruplardan hangisine girmektedir					Toplam
		18-25 yaş	26-40 yaş	41-60 yaş	61 ve üstü	
İnanan ve ibadetlerine bağlı biriyim	N	15	117	70	7	209
	%	20.3	39.8	61.9	53.8	42.3
İnanan ancak ibadetlerini aksatan biriyim	N	35	108	35	2	180
	%	47.3	36.7	31.0	15.4	36.4
İnanan ancak ibadetlerini yerine getirmeyen biriyim	N	22	66	7	4	99
	%	29.7	22.4	6.2	30.8	20
Dine karşı ilgisiz biriyim	N	2	3	1		6
	%	2.7	1.0	0.9		1.2
Toplam	N	74	294	113	13	494
	%	100	100	100	100	100

$$\chi^2 = 42.126 \text{ s.d.} = 93 \text{ } p < 0,05$$

Dini yaşayışın durumu ile yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yaş ilerledikçe dini yaşama oranının yükseldiğini görebilmekteyiz. “inanan ve ibadetlerine bağlı biriyim” seçeneğini işaretleyenler 18-25 yaş % 20. 3, 26-40 yaş % 39. 8, 41-60 yaş % 61. 9, 61ve üstü % 53’tür. Görüldüğü gibi yaş ilerledikçe dindarlık oranı da yükselmektedir. 61ve üstü yaş gurubu oranı düşürüyor gibi görünse de toplam katılımcı sayısının az olmasıyla durumu açıklayabiliriz.

Tablo 61: Ailenin Ekonomik Düzeyi / Bireyin Dini Yaşayış Durumu

Dini yaşayışınız ile ilgili sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.	Sizce aileniz hangi ekonomik düzeydedir?				Toplam
		Zengin	Orta halli	Fakir	
İnanan ve ibadetlerine bağlı biriyim	N	8	188	3	199
	%	25.8	42.6	42.9	41.5
İnanan ancak ibadetlerini aksatan biriyim	N	7	166	3	176
	%	22.6	37.6	42.9	36.7
İnanan ancak ibadetlerini yerine getirmeyen biriyim	N	14	83	1	98
	%	45.2	18.8	14.3	20.5
Dine karşı ilgisiz biriyim	N	2	4		6
	%	6.5	0.9		1.3
Toplam	N	31	441	7	479
	%	100	100	100	100

$$\chi^2 = 20.989 \text{ s.d.} = 6 \text{ } p < 0,05$$

Ailenin ekonomik düzeyi ile dini yaşayış durumunu karşılaştırdığımızda anlamlı bir ilişki olduğunu görmekteyiz. ($p < 0.05$). Tablomuzda baktığımızda dindarlık oranının bireyin ailesinin orta halli diye nitelendirdiği grupta yüksek olduğunu görmekteyiz. İkinci sırada ise bireyin ailesini zengin olarak nitelendirdiği grup yer almaktadır. Daha öncede ifade ettiğimiz gibi deneklerimizin aylık gelirlerinin 5000 TL ve üzerinde olduğu halde ailelerini orta halli olarak değerlendirmeleri sonucun bu şekilde orta halli gurubunda yığılma göstermesine neden olmuştur.

Tablo 62: Ailenin aynı ve nakdi gelir düzeyi / Bireyin Dini Yaşayış Durumu

Dini yaşayışınız ile ilgili sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.	Ailenizin aylık aynı ve nakdi geliri ortalama ne kadardır?						Toplam
		1000 TL	1001-2000 TL	2001-3000 TL	3001-5000	5001 TL ve üzeri	
İnanan ve ibadetlerine bağlı biriyim	N	29	59	45	24	14	171
	%	65.9	45.4	46.9	36.9	14.3	39.5
İnanan ancak ibadetlerini aksatan biriyim	N	11	61	30	26	31	159
	%	25.0	46.9	31.3	40	31.6	36.7
İnanan ancak ibadetlerini yerine getirmeyen biriyim	N	4	10	18	14	51	97
	%	9.1	7.7	18.8	21.5	52	22.4
Dine karşı ilgisiz biriyim	N			3	1	2	6
	%			3.1	1.5	2.0	1.4
Toplam	N	44	130	96	65	98	433
	%	100	100	100	100	100	100

$\chi^2 = 92.994$ s.d. =126 $p < 0,05$

Tablomuzda dikkati çekebilecek durum, gelir düzeyi 1000 tl olan katılımcıların % 65. 9’u “İnanan ve ibadetlerine bağlı biriyim” seçeneğini işaretlemişlerdir. Yine gelir düzeyi 1000 tl olan deneklerin % 9.1’i “inanana ve ibadetlerini yerine getirmeyen biriyim” seçeneğini işaretlerken, gelir düzeyi 5000 tl ve üzeri olan bireylerin “inanana ve ibadetlerini yerine getirmeyen biriyim” seçeneğini işaretleme oranı %52’dir. Verilere göre çıkan sonuç, gelir düzeyi düşük olan katılımcıların dindarlık oranının yüksek, gelir düzeyi yüksek olan katılımcıların dindarlık oranı düşüktür.

Tablo 63: Oturulan Yer / Bireyin Dini Yaşayış Durumu

Dini yaşayışınız ile ilgili sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.	Başakşehir /Bahçeşehir			Toplam
		Başakşehir	Bahçeşehir	
İnanan ve ibadetlerine bağlı biriyim	N	192	17	209
	%	52.3	13.4	42.3
İnanan ancak ibadetlerini aksatan biriyim	N	156	24	180
	%	42.5	18.9	36.4
İnanan ancak ibadetlerini yerine getirmeyen biriyim	N	17	82	99
	%	4.6	64.6	20.0
Dine karşı ilgisiz biriyim	N	2	4	6
	%	0.5	3.1	1.2
Toplam	N	367	127	494
	%	100	100	100

$$\chi^2 = 222.621 \text{ s.d.} = 3 \text{ } p < 0,05$$

Tablomuza baktığımız zaman “inanın ve ibadetlerine bağlı biriyim” seçeneğini işaretleme oranı Başak mahallesinde % 52. 3 iken, Bahçeşehir mahallesinde % 13. 4’tür. “İnanan ancak ibadetlerini yerine getirmeyen biriyim” seçeneği Başak mahallesinde % 4.6, Bahçeşehir mahallesinde % 64. 6, oranında işaretlenmiştir. “Dine karşı ilgisizim” seçeneğinin işaretlenme oranı Başak mahallesinde % 0.5, Bahçeşehir mahallesinde 3.1’dir. Sonuç olarak, bu sorumuzdan elde ettiğimiz cevaplar, dindarlık oranının Başak mahallesinde yüksek olması, Bahçeşehir mahallesinde düşük çıkması varsayımımızı belirgin bir şekilde doğrulamaktadır.

Tablo 64: Öğrenim Durumu /Bireyin Dini Yaşayışı

Dini yaşayışınız ile ilgili sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.	Öğrenim Durumunuz					Toplam
		Okur -Yazar değil	İlkokul-İlköğretim mezunu	Lise veya Dengi	Yüksekokul veya Fakülte mezunu	
İnanan ve ibadetlerine bağlı biriyim	N	2	75	56	74	207
	%	66.7	61.5	38.9	34.1	42.6
İnanan ancak ibadetlerini aksatan biriyim	N	1	32	61	83	177
	%	33.3	26.2	42.4	38.2	36.4
İnanan ancak ibadetlerini yerine getirmeyen biriyim	N		12	25	59	96
	%		9.8	17.4	27.2	19.8
Dine karşı ilgisiz biriyim	N		3	2	1	6
	%		2.5	1.4	0.5	1.2
Toplam	N	3	122	144	217	486
	%	100	100	100	100	100

$$\chi^2 = 35.59 \text{ s.d.} = 9 \text{ } p < 0,05$$

Tablomuzdaki verilerden hareketle öğrenim durumu ile dini yaşayış durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. “İnanan ve ibadetlerine bağlı biriyim” seçeneğini işaretleyenlerin eğitim durumu arttıkça dindarlık oranının düştüğünü görmekteyiz. Aynı şekilde “inanmayan ve ibadetlerini yerine getirmeyenlerin” seçeneğini işaretleyenlerin eğitim durumu arttıkça dindarlık durumunun düştüğünü görmekteyiz.

Tablo 65: Bireye Göre Ailenin Dindarlık Bakımından Hangi Düzeyde Olduğu

	Sayı	%
Çok dindar	84	16.7
Orta derecede dindar	302	60.2
Dindar değil	87	17.3
Cevapsız	29	5.8
Toplam	502	100

Tablomuza baktığımız zaman toplam 473 kişinin sorumuza cevap verdiğini görmekteyiz. Toplamın % 60.2’si ailesini orta derecede dindar olarak ifade etmesi ilgi çekici bir durumdur. Bu oranın oldukça yüksek oluşunun nedeni dindarlığın subjektif bir konu olarak algılanması, bunun sadece Allah tarafından bilinebileceği inancı olabilir. Ayrıca dindarlık durumunu ortaya çıkarmadaki güvensizlikler de neden sayılabilir. Sorumuzun “diğer belirtiniz” seçeneğinde “çok dindar, az dindar şeklinde kim neye göre belirleyebilir. Dini değerlere değer veren bir ailem var” gibi ifadeler çokça yer almaktadır. Bu ifadelerin düşüncemizin doğruluğunu gösterdiği kanaatindeyiz. Yine az veya çok dindar yerine “orta derecede dindar” seçeneğinin işaretlenmesi, az veya çok dindar kesin ifadeler olduğu için tercih edilmemiş, daha belirgin bir ifade olan “orta derece dindar” seçeneği işaretlenmiştir.

Tablo 66: Cinsiyet/Ailenin Dindarlık Düzeyi

Dini yaşayışınız ile ilgili sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.	Cinsiyetiniz			Toplam
		Kadın	Erkek	
Çok dindar	N	52	32	84
	%	17.8	17.7	17.8
Orta derecede dindar	N	187	115	302
	%	64	63.5	63.8
Dindar değil	N	53	34	87
	%	18.2	18.8	18.4
Toplam	N	292	181	473
	%	100	100	100

$$\chi^2 = 0.030 \text{ s.d.} = 2 \text{ } p > 0,05$$

Tablomuzdan da anlaşılacağı gibi cinsiyet ile ailenin dindarlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 67: Yaş / Ailenin Dindarlık Düzeyi

Size göre aileniz dindarlık bakımından hangi düzeydedir?	Yaşınız aşağıdaki gruplardan hangisine girmektedir					Toplam
		18-25 yaş	26-40 yaş	41-60 yaş	61 ve üstü	
Çok dindar	N	14	42	26	2	84
	%	19.2	15.2	23.6	15.4	17.8
Orta derecede dindar	N	39	177	79	7	302
	%	53.4	63.9	71.8	53.8	63.8
Dindar değil	N	20	58	5	4	87
	%	27.4	20.9	4.5	30.8	18.4
Toplam	N	73	277	110	13	473
	%	100	100	100	100	100

$$\chi^2 = 22.600 \text{ s.d.} = 6 \text{ } p < 0,05$$

Ailenin dindarlık düzeyi ile yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Çok dindar diye nitelendirilen ailelerde en yüksek oran 41- 60 yaş arasında bulunan bireylerde görülmektedir. Yine orta derecede dindar olarak nitelendirilen ailelerde en yüksek oran 41- 60 yaş arasında görülmektedir. Dindar değil, diye nitelendirilen ailelerde en yüksek oranlar % 30. 8 gibi bir oranla 61 ve üstü yaş gurubu ile % 27. 4 gibi bir oranla 18- 25 yaş gurubudur. Tablodaki sonuçlardan hareketle yaş yükseldikçe dindarlık oranı da yükselmektedir. Bu durumu insanların yaşlandıkça dünya ile meşguliyetlerinin azalması, ölüm korkusu gibi nedenler dini pratiklerini yerine getirme oranlarının artması şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 68: Ailenin Ekonomik Düzeyi / Ailenin Dindarlık Düzeyi

Size göre aileniz dindarlık bakımından hangi düzeydedir?	Sizce aileniz hangi ekonomik düzeydedir?				Toplam
		Zengin	Orta halli	Fakir	
Çok dindar	N	4	76	1	81
	%	12.9	18.0	14.3	17.6
Orta derecede dindar	N	10	277	6	293
	%	32.3	65.6	85.7	63.7
Dindar değil	N	17	69		86
	%	54.8	16.4		18.7
Toplam	N	31	422	7	460
	%	100	100	100	100

$$\chi^2 = 30.276 \text{ s.d.} = 4 \text{ } p < 0,05$$

Aile ekonomik düzeyi karşılaştırıldığında karşımıza anlamlı bir ilişki çıkmaktadır. Kendilerini çok dindar olarak nitelendiren ailelerin % 18 gibi bir oranla orta halli olduklarını, %12.9 gibi bir oranla ise zengin olduklarını görmekteyiz. Orta derecede dindar olarak nitelendirilen ailelerde ise en yüksek oran fakir olan kesimde ortaya çıkmıştır. (% 85.7) Dindar değil şeklinde nitelendirilen ailelerde ise en yüksek oran zengin kesime aittir. Maddi seviye düştükçe dindarlık oranının yükseldiğini görüyoruz. Çok dindar oranı orta halli ailelerde en yüksek orana sahipken, orta derecede dindar oranı yine orta halli ailelerde en yüksek değere sahiptir. Dindar değil diye nitelendirilenlerin oranı ise en yüksek zengin grupta görülürken fakir grupta hiç görülmemektedir.

Tablo 69: Ailenin Aylık Ayni Ve Nakdi Geliri / Ailenin Dindarlık Düzeyi

Size göre aileniz dindarlık bakımından hangi düzeydedir?	Ailenizin aylık ayni ve nakdi geliri ortalama ne kadardır?						Toplam
		1000 TL	1001-2000 TL	2001-3000 TL	3001-5000	5001 TL ve üzeri	
Çok dindar	N	13	19	20	12	8	72
	%	30.2	15.3	21.7	18.8	8.5	17.3
Orta derecede dindar	N	27	97	57	40	37	258
	%	62.8	78.2	62.0	62.5	39.4	61.9
Dindar değil	N	3	8	15	12	49	87
	%	7.0	6.5	16.3	18.8	52.1	20.9
Toplam	N	43	124	92	64	94	417
	%	100	100	100	100	100	100

$$\chi^2 = 84.260 \text{ s.d.} = 8 \text{ } p < 0,05$$

Tabloya baktığımız zaman ailenin aylık ayni ve nakdi geliri ile ailenin dindarlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu görmekteyiz. Çok dindar olarak nitelendirilen kesimde en fazla oran aylık ayni ve nakdi gelir 1000 tl olan katılımcılardan ortaya çıkmıştır. (% 30.2) Orta derecede dindar olarak nitelendirilen kesimlerde de en yüksek oran yine geliri 1000 tl ile 2000 tl arasında olan katılımcılarda ortaya çıkmıştır. (% 78.2) Dindar değil diye nitelenen kesimde ise en yüksek oran aylık geliri 5000 tl ve üzeri olan katılımcılarda bulunmaktadır. (% 52.1) Alınan değerlerden de anlaşılacağı gibi ailenin maddi seviyesi arttıkça dindarlık seviyesi düşmektedir.

Tablo 70: Oturulan Yer / Ailenin Dindarlık Düzeyi

Size göre aileniz dindarlık bakımından hangi düzeydedir?	Başakşehir /Bahçeşehir			Toplam
		Başakşehir	Bahçeşehir	
Çok dindar	N	82	2	84
	%	23.4	1.6	17.8
Orta derecede dindar	N	258	44	302
	%	73.7	35.8	63.8
Dindar değil	N	10	77	87
	%	2.9	62.6	18.4
Toplam	N	350	123	473
	%	100	100	100

$$\chi^2 = 221.507 \text{ s.d.} = 2 \quad p < 0,05$$

Oturulan yer ile ailenin dindarlık durumu arasındaki sonuçlara baktığımız zaman anlamlı bir ilişkinin ortaya çıktığını görmekteyiz. Kendilerini çok dindar olarak nitelendiren kesimin büyük çoğunluğu Başak mahallesinde oturmakta iken (% 23.4), orta derecede nitelendirilen grup yine % 73.7 gibi bir oranla Başak mahallesinde oturmaktadır. “Dindar değil” olarak nitelendirilen kesimin büyük çoğunluğu ise Bahçeşehir mahallesinde oturmaktadır. (% 62. 6) Tablodan da net bir şekilde anlaşıldığı gibi varsayımlarımız doğrultusunda Başak mahallesinde dindarlık oranı Bahçeşehir mahallesine oranla yüksektir. Çünkü başlangıçta sadece Başak mahallesinden ibaret olan Başakşehir sitesinin yapım aşamasında ev sahibi olmak için yapılan başvurularda Başakşehir sitesi, muhafazakar kesimin ilgi odağını oluşturmuştur. Dolayısıyla bu durum bize, insanların düşüncelerine uygun kişilerle beraber yaşamayı tercih ettiklerini göstermektedir.

Tablo 71: Öğrenim Durumu /Ailenin Dindarlık Düzeyi

Size göre aileniz dindarlık bakımından hangi düzeydedir?	Öğrenim Durumunuz					Toplam
		Okur -Yazar değil	İlkokul- ilköğretim mezunu	Lise veya Dengi	Yüksekokul veya Fakülte mezunu	
Çok dindar	N		27	21	36	84
	%		22.7	14.8	17.8	18.0
Orta derecede dindar	N	3	80	98	117	298
	%	100	67.2	69.0	57.9	63.9
Dindar değil	N		12	23	49	84
	%		10.1	16.2	24.3	18.0
Toplam	N	3	119	142	202	466
	%	100	100	100	100	100

$$\chi^2 = 14.653 \text{ s.d.} = 6 \text{ } p < 0,05$$

Öğrenim durumu ile ailenin dindarlık düzeyi arasındaki sonuca baktığımızda anlamlı bir ilişki görmekteyiz. Çok dindar olarak nitelendirilen ailelerde en yüksek oran 22. 7 ile ilköğretim mezunu olan kesime aittir. Orta derecede nitelendirilen ailelerde en yüksek oran okur-yazar değil ve ilk +kokul-ilköğretim mezunu olan katılımcılara ait olduğunu görmekteyiz. Hiç dindar değil diye nitelendirilen ailelerde ise en yüksek oran % 24. 3 ile yüksek okul veya fakülte mezunu katılımcılara aittir. Alınan değerlerden de anlaşılacağı gibi eğitim düzeyi yükseldikçe dindarlık oranı düşmektedir. Bu durumu geleneksel dindarlığın varlığını çalışma alanımızda da sürdürdüğü şeklinde yorumlayabiliriz.

Tablo 72: Bireylere Göre Başakşehir İlçesinde Dini Yaşayışın Nasıl Olduğu

	Sayı	%
Eskiden daha iyiydi	48	9.6
Eskiye göre şimdi daha iyi	66	13.1
Her zaman iyidir	202	40.2
Hiçbir zaman iyi değildir	85	16.9
Cevapsız	101	20.1
Toplam	502	100

Tablomuz baktığımız zaman toplam 401 kişinin sorumuza cevap verdiğini görmekteyiz. Toplamın % 40. 2'i "her zaman iyidir" seçeneğini işaretlemiştir. Bu durum da bize araştırma alanımızda dini yaşayışın güçlü olduğunu ifade etmektedir. İlgi çeken diğer bir durum ise cevapsız seçeneğinin % 20. 1 gibi bir orana sahip olmasıdır. Bu oranın yüksek çıkmasının nedenini yine dini tutumların subjektif olarak görülmesi bu tarz soruların

insanların özeline bir müdahale olarak algılanması, net bir şekilde ifade etmenin zor olması şeklinde açıklanabilir.

Tablo 73: Oturulan Yer / Bireylere Göre Başakşehir İlçesinde Dini Yaşayış

Size göre Başakşehir ilçesinde dini yaşayış genel olarak nasıldır?	Başakşehir /Bahçeşehir			Toplam
		Başakşehir	Bahçeşehir	
Eskiden daha iyiydi	N	39	9	48
	%	13.3	8.3	12.0
Eskiye göre şimdi daha iyi	N	48	18	66
	%	16.4	16.7	16.5
Her zaman iyidir	N	183	19	202
	%	62.5	17.6	50.4
Hiçbir zaman iyi değildir	N	23	62	85
	%	7.8	57.4	21.2
Toplam	N	293	108	401
	%	100	100	100

$$\chi^2 = 124.600 \text{ s.d.} = 3 \quad p < 0,05$$

Oturulan yer ile bireylere göre Başakşehir İlçesinde dini yaşayış durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır. Tablomuzdaki oranlara baktığımız zaman en çok ilgi çeken oranların “her zaman iyidir” seçeneğine işaretleyen katılımcılara göre Başak mahallesinde % 62. 5, BAHçeşehir mahallesinde % 17.6 olmasıdır. Aynı şekilde ilgi çeken diğer oranlar ise “hiçbir zaman iyi değildir” seçeneğini işaretleyen katılımcıların Başak mahallesinde % 7.8, Bahçeşehir mahallesinde % 57. 4oranında olmasıdır. Oranların bu şekilde olması kanaatimizce Başak mahallesinde oturanlar, durumu Başak mahallesine göre değerlendirirken, Bahçeşehir mahallesinde oturanlar durumu oturdukları yere göre değerlendirmelerindendir. Başakşehir mahallesinde dindarlık oranının yüksek, Bahçeşehir mahallesinde düşük çıkması bu konudaki varsayımızı doğrulamaktadır.

Tablo 74: Bireylerin Dua İle İlgili Tutumları

	Sayı	%
Her zaman dua ederim	329	65.5
Bazen dua ederim	138	27.5
Başım sıkışınca dua ederim	8	1.6
Özel günlerde (Mevlid, Kandil vb.) dua ederim	15	3.0
Hiç dua etmem	3	0.6
Cevapsız	9	1.8
Toplam	502	100

Tablomuz baktığımız zaman toplam 493 kişinin sorumuza cevap verdiğini görmekteyiz. Toplamın % 65. 5 gibi yüksek bir oranı “her zaman dua ederim” seçeneğini işaretlemiştir. “Bazen dua ederim” diyenler ise toplamın % 27. 5’ini oluşturmaktadır. Bu sonuçlardan hareketle araştırma alanımızdaki bireylerin dua ibadetini yerine getirme oranının yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca dua ibadetini yerine getirme konusunda “başım sıkışınca dua ederim” seçeneğinin % 1. 6 gibi bir oranda tercih edilmesi araştırma alanımızdaki bireylerin dini yaşamlarında duanın önemli bir yere sahip olduğunu, sadece kötü durumlarda değil her zaman bu pratiğin yerine getirildiğini göstermektedir.

Tablo 75: Bireylerin Faiz Konusundaki Düşünceleri

	Sayı	%
Haramdır	343	68.3
Günümüzde artık gereklidir	138	27.5
Cevapsız	21	4.2
Toplam	502	100

Tabloya bakıldığı zaman 481 kişinin sorumuzu cevapladığını görmekteyiz. Toplamın % 68. 3’ü “haramdır” seçeneğini işaretlemiştir. Bununla birlikte dikkati çeken diğer bir durum ise “günümüzde artık gereklidir” seçeneğini işaretleyenlerin % 27. 5 gibi kayda değer bir oranı oluşturmaktadır. “Haramdır” seçeneğinin yüksek oranda tercih edilmesine ve faizin İslam dinindeki yasaklardan biri olmasına rağmen % 27. 5 gibi bir oranla “günümüzde artık gereklidir” seçeneğinin işaretlenmesi, kişinin değişen hayat şartları doğrultusunda dini tutum ve davranışlarında değişikliklerin olabileceğini de göstermektedir.

Tablo 76: Faiz / Bireyin Dini Yaşayışı

Faiz konusundaki düşüncenizi aşağıdakilerden hangisi en iyi şekilde ifade eder?	Dini yaşayışınız ile ilgili sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.					Toplam
		İnanan ve ibadetlerine bağlı biriyim	İnanan ancak ibadetlerini aksatan biriyim	İnanan ancak ibadetlerini yerine getirmeyen biriyim	Dine karşı ilgisiz biriyim	
Haramdır	N	198	131	10	1	340
	%	97.5	74.9	11.0	16.7	71.6
Günümüzde artık gereklidir	N	5	44	81	5	135
	%	2.5	25.1	89.0	83.3	28.4
Toplam	N	203	175	91	6	475
	%	100	100	100	100	100

$$\chi^2 = 241.272 \quad s.d. = 3 \quad p < 0,05$$

Faiz konusundaki düşünceler ile bireyin dini yaşantı seviyesi arasındaki ilişkilere baktığımızda anlamlı bir ilişki görmekteyiz. İnanan ve ibadetlerine bağlı olan bireyler % 97. 5 arasında haramdır görüşüne sahiptir. İnanan ancak ibadetlerini yerine getirmeyen katılımcılar % 89 oranında günümüzde artık gerekli olduğunu düşünürken, dine karşı ilgisiz olduklarını ifade eden katılımcılar % 83.3 oranında günümüzde artık gereklidir düşüncesine sahiptirler. Verilere göre dindarlık oranı arttıkça faizin haram olduğunu düşünenlerin oranı da artmaktadır. Kur'an-ı Kerim'de Al-i İmran Suresi 130. Ayet-i Kerime'de Allah (cc.) “ Ey İman edenler! Kat kat katlayarak faiz yemeyin, Allah'tan korkun ki felah bulasınız” buyrulmaktadır. Kur'an-ı Kerim'de faizi yasaklayan diğer ayetler ise şunlardır; Bakara Suresi: 275-276, Nisa Suresi: 16, Rum Suresi: 39.

Tablo 77: Faiz / Ailenin Dini Yaşayışı

Faiz konusundaki düşüncenizi aşağıdakilerden hangisi en iyi şekilde ifade eder?	Size göre aileniz dindarlık bakımından hangi düzeydedir?				Toplam
		Çok dindar	Orta derecede dindar	Dindar değil	
Haramdır	N	82	238	4	324
	%	98.8	81.5	4.9	70.9
Günümüzde gereklidir	N	1	54	78	133
	%	1.2	18.5	95.1	29.1
Toplam	N	83	292	82	457
	%	100	100	100	100

$$\chi^2 = 220.455 \text{ s.d.} = 2 \text{ } p < 0,05$$

Yine faiz hakkındaki düşünceler ile ailenin dindarlık düzeyi arasındaki ilişkinin durumuna baktığımız zaman anlamlı bir ilişki bulmaktayız. Çok dindar olarak nitelenen katılımcılar %98. 8 gibi yüksek bir oranla haramdır derken, orta derecede dindar olarak nitelenen denekler,%81.5 gibi bir oranla haram olduğu düşüncesine sahiptir. Günümüzde artık gereklidir düşüncesi ise en fazla dindar değil şeklinde nitelenen katılımcılarda en yüksek orana sahiptir.(%95. 1) Ailenin dindarlık düzeyi yükseldikçe faizin haram olduğu hakkındaki düşüncelerde artmaktadır.

Tablo 78: Kuran’ı –Kerim’i Okuma Durumları

	Sayı	%
Çok sık okurum	116	23.1
Ara sıra okurum	202	40.2
Biliyorum, fakat hiç okumuyorum	16	3.2
Bilmiyorum ama öğrenmeyi istiyorum	126	25.1
Bilmiyorum ve öğrenmekte istemiyorum	26	5.2
Cevapsız	16	3.2
Toplam	502	100

Deneklerimizin bilgi düzeylerini edebilmek açısından dini pratikleri yerine getirme durumları hakkında edinebilmek açısından yönelttiğimiz soruya toplam 486 kişi cevap vermiştir. Toplamın % 40. 2’si “ara sıra okurum” seçeneğini işaretlemiştir ve bu seçenek en yüksek oranda işaretlenen seçenek olmuştur. Aynı zamanda “çok sık okurum” diyenlerin oranı ile “bilmiyorum ama öğrenmek istiyorum” seçeneğini işaretleyenlerin oranı bir birine çok yakındır. Tablodaki oranların bize verdiği bilgiler ışığında araştırma alanımızda Kur’an-ı Kerim’i okuma pratiğinin bireylerin hayatında önemli bir yere sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 79: Namaz İbadetini Yerine Getirilme Durumu

	Sayı	%
Her gün beş vakit namazımı muhakkak kılarım (Bay ve bayanlar)	252	50.2
Yalnızca cuma ve bayram namazlarını kılarım (Yalnız baylar için)	19	3.8
Ara sıra vakit namazlarını kılarım (Bay ve bayanlar için)	95	18.9
Hiç namaz kılmam (Bay ve bayanlar için)	49	9.8
Özel günlerde (Mevlit, Kandil vb.) kılarım (Bay ve bayanlar)	47	9.4
Cevapsız	40	8.0
Toplam	502	100

Yine araştırma alanımızda yaşayan bireylerin dini pratikleri yerine getirme durumları hakkında bilgi edinebilme için yönettiğimiz sorumuza 462 kişi cevap vermiştir. Cevap verenlerin toplamının 150. 2’i her gün beş vakit namazı düzenli olarak kıldıklarını ifade etmişlerdir. Ara sıra vakit namazlarını kıldıklarını ifade edenler ise toplamın % 18. 9’unu oluşturmaktadır. Bireylerin dindarlık oranının tespit edilmesinde inançla ilgili tutumların yanı sıra ibadetlerini uygulama derecelerinin de ölçülmesi önemlidir. Namaz pratiği sürekli bir disiplin ve dikkat gerektiren, iş hayatı ve günlük işlerin yoğunluğu özellikle büyük şehirlerdeki yoğunluk nedeniyle çoğu zaman aksatılan bir ibadettir. Bu nedenle namaz

pratiğini uygulama düzeyleri ışığında dindarlık durumları hakkında bilgi edinmeye çalıştık. Sonuç olarak düzenli namaz kılma pratiğinin oldukça yüksek olduğunu gördük.

Tablo 80: Cinsiyet/Namaz ibadetinin yerine getirilme durumu

Namaz ibadetini yerine getirme durumunuz aşağıdaki ifadelerden hangisine uygundur?	Cinsiyetiniz			Toplam
		Kadın	Erkek	
Her gün beş vakit namazımı muhakkak kılarım (Bay ve bayanlar)	N	180	72	252
	%	65.7	38.3	54.5
Yalnızca cuma ve bayram namazlarını kılarım (Yalnız baylar i)	N	1	18	19
	%	0.4	9.6	4.1
Ara sıra vakit namazlarını kılarım (Bay ve bayanlar için)	N	42	53	95
	%	15.3	28.2	20.6
Hiç namaz kılmam (Bay ve bayanlar için)	N	33	16	49
	%	12.0	8.5	10.6
Özel günlerde (Mevlid, Kandil vb.) kılarım (Bay ve bayanlar)	N	18	29	47
	%	6.6	15.4	10.2
Toplam	N	274	188	462
	%	100	100	100

$$\chi^2 = 57.216 \text{ s.d.} = 4 \quad p < 0,05$$

Bireylerin dindarlığının tespit edilmesinde inançla ilgili tutumlar kadar, ibadetlerini yerine getirme derecelerinin ölçülmesi de önemlidir. Bu sebeple biz de çalışmamıza, deneklerimizin ibadetle ilgili tutum ve davranışlarına yer verdik. Öncelikle katılımcıların namazla ilgili davranışlarını belirlemeye çalıştık. Cinsiyet ile namaz ibadetini yerine getirme durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır. Her gün beş vakit namazı düzenli kılanların oranı erkeklere göre kadınlarda daha fazladır. (kadın % 67. 7, erkek % 38. 3) Yalnızca Cuma ve bayram namazlarını kılma durumlarında erkekler daha fazla gibi görünse de bu pratiklerin erkeklere farz kılınması, durumu etkilemektedir. Vakit namazları ara sıra kılma durumu % 28. 2 gibi bir oranla erkeklerde daha fazla görülmektedir. “Hiç namaza kılmam” seçeneğini işaretleyenlerin oranı erkeklerde % 8. 5 iken, kadınlarda % 12’dir. Erkeklerde hiç namaz kılmama oranı düşük olsa da kadınların oranı ile arasında çok fazla bir fark yoktur. Özel günlerde kılma oranı % 15.4 ile erkeklerde daha fazladır. Bu sonuçlardan hareketle, kadınlarda dindarlık düzeyinin erkeklerden daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Kanaatimizce erkeklerin günlük yaşamlarındaki iş yoğunluğu dini pratikleri yerine getirme hususunda önemli bir etkidir.

Tablo 81: Yaş / Namaz İbadetini Yerine Getirme Durumu

Namaz ibadetini yerine getirme durumunuz aşağıdaki ifadelerden hangisine uygundur?	Yaşınız aşağıdaki guruplardan hangisine girmektedir					Toplam
		18-25 yaş	26-40 yaş	41-60 yaş	61 ve üstü	
Her gün beş vakit namazımı muhakkak kılarım (Bay ve bayanlar	N	22	142	81	7	252
	%	30.6	53.4	73.0	53.8	54.5
Yalnızca cuma ve bayram namazlarını kılarım (Yalnız baylar i	N	4	11	3	1	19
	%	5.6	0.1	2.7	7.7	4.1
Ara sıra vakit namazlarını kılarım (Bay ve bayanlar için)	N	19	63	13		95
	%	26.4	23.7	11.7		20.6
Hiç namaz kılmam (Bay ve bayanlar için)	N	23	19	7		49
	%	31.9	7.1	6.3		10.6
Özel günlerde (Mevlid, Kandil vb.) kılarım (Bay ve bayanlar	N	4	31	7	5	47
	%	5.6	11.7	6.3	38.5	10.2
Toplam	N	72	266	111	13	462
	%	100	100	100	100	100

$\chi^2 = 76,403$ s.d. = 12 $p < 0,05$

Tabloya baktığımız zaman yaş ile namaz ibadetini yerine getirme arasında anlamlı bir ilişki görmekteyiz. Her gün beş vakti düzenli kılma 41- 60 yaş arası % 73 gibi bir oranla en yüksek değeri oluşturur. Ara sıra kılma durumu en fazla 18- 25 yaş arası guruba ait iken, hiç namaz kılmama durumu ise en fazla 18-25 yaş arası guruba aittir. Özel günlerde en fazla namaz kılma oranı 26-40 yaş gurubunda bulunmaktadır. Bu sonuçlardan hareketle yaş ilerledikçe namaz kılma oranı da yükselmektedir. Yine bu durumu insanların günlük yaşam yoğunluğunun yaş ilerledikçe azalması, ölüm korkusunun yaş ilerledikçe artması ile yorumlayabiliriz.

Tablo 82: Öğrenim Durumu / Namaz İbadetini Yerine Getirme Durumu

Namaz ibadetini yerine getirme durumunuz aşağıdaki ifadelerden hangisine uygundur?	Öğrenim Durumunuz					Toplam
	Okur -Yazar değil		İlkokul-İlköğretim mezunu	Lise veya Dengi	Yüksekokul veya Fakülte mezunu	
Her gün beş vakit namazımı muhakkak kılarım (Bay ve bayanlar)	N	2	83	74	91	250
	%	66.7	70.9	52.5	46.2	54.6
Yalnızca cuma ve bayram namazlarını kılarım (Yalnız baylar)	N	1	4	9	5	19
	%	33.3	3.4	6.4	2.5	4.1
Ara sıra vakit namazlarını kılarım (Bay ve bayanlar için)	N		14	26	53	93
	%		12.0	18.4	26.9	20.3
Hiç namaz kılmam (Bay ve bayanlar için)	N		9	22	18	49
	%		7.7	15.6	9.1	10.7
Özel günlerde (Mevlid, Kandil vb.) kılarım (Bay ve bayanlar)	N		7	10	30	47
	%		6.0	7.1	15.2	10.3
Toplam	N	3	117	141	197	458
	%	100	100	100	100	100

$$\chi^2 = 40.229 \quad s.d. = 12 \quad p < 0,05$$

Öğrenim durumu ile namaz ibadetini yerine getirme durumu arasındaki ilişkide yine anlamlı olma durumu söz konusudur. Düzenli olarak beş vakit namazı kılanlar en fazla ilk okul- ilköğretim mezunu eğitim düzeyine sahip olan kesimdir. Ara sıra kılma durumu ise yüksekokul veya fakülte mezunu olan katılımcılarda en yüksek değere ulaşır. (26.9) Hiç namaz kılmadığını ifade eden deneklerde en yüksek oran lise veya dengi okul mezunu eğitim düzeyine sahip katılımcılarda yer almaktadır. (15.6) Öğrenim durumu yükseldikçe namaz kılma oranı düşmekte olduğu tablomuzdan çıkarılabilecek sonuçtur. Bu durumda geleneksel dindarlığın araştırma alanımızdaki yerini gösterme açısından bizim için önemlidir.

Tablo 83: Ailenin Ayni ve Nakdi Geliri / Namaz İbadetini Yerine Getirme Durumu

Namaz ibadetini yerine getirme durumunuz aşağıdaki ifadelerden hangisine uygundur?			Ailenizin aylık aynı ve nakdi geliri ortalama ne kadardır?				Toplam
		1000 TL	1001-2000 TL	2001-3000 TL	3001-5000	5001 TL ve üzeri	
Her gün beş vakit namazımı muhakkak kılarım (Bay ve bayanlar	N	30	76	52	37	1	209
	%	69.8	61.3	54.2	56.9	18.2	51.6
Yalnızca cuma ve bayram namazlarını kılarım (Yalnız baylar	N	2	5	6	2	4	19
	%	4.7	4.0	6.3	3.1	5.2	4.7
Ara sıra vakit namazlarını kılarım (Bay ve bayanlar için	N	5	26	17	9	26	83
	%	11.6	21.0	17.1	13.8	33.8	20.5
Hiç namaz kılmam (Bay ve bayanlar için)	N	1	6	13	12	17	49
	%	2.3	4.8	13.5	18.5	22.1	12.1
Özel günlerde (Mevlid, Kandil vb.) kılarım (Bay ve bayanlar	N	5	11	8	5	16	45
	%	11.6	8.9	8.3	7.7	20.8	11.1
Toplam	N	43	124	96	65	77	405
	%	100	100	100	100	100	100

$$\chi^2 = 59.084 \quad s.d. = 16 \quad p < 0,05$$

Ailenin aylık geliri ile namaz ibadetini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir ilişki mevcuttur. Her gün beş vakti düzenli kılma oranı aylık geliri 1000TL olan katılımcılarda en yüksek değerdedir. (%69.8) Ara sıra vakit namazlarını kılanlar 500TL ve üzeri aylık gelire sahip katılımcılarda en yüksek orana ulaşmaktadır. (%33.8) Hiç namaz kılmadığını ifade eden katılımcılar aylık geliri 5000 TL ve üzeri olan kesimde yüksek değerdedir. (%22.1) Tablodan çıkarabileceğimiz sonuç araştırma alanımızda aylık gelir yükseldikçe namaz kılma oranının düştüğü şeklindedir.

Tablo 84: Bireylere Göre Ailenin Ekonomik Düzeyi/Namaz İbadetini Yerine getirme Durumu

Namaz ibadetini yerine getirme durumunuz aşağıdaki ifadelerden hangisine uygundur?	Sizce aileniz hangi ekonomik düzeydedir?				Toplam
		Zengin	Orta halli	Fakir	
Her gün beş vakit namazımı muhakkak kılarım (Bay ve bayanlar	N	11	228	3	242
	%	34.4	55.5	50.0	53.9
Yalnızca cuma ve bayram namazlarını kılarım (Yalnız baylar i	N	1	17	1	19
	%	3.1	4.1	16.7	4.2
Ara sıra vakit namazlarını kılarım (Bay ve bayanlar için)	N	3	88	2	93
	%	9.4	21.4	33.3	20.7
Hiç namaz kılmam (Bay ve bayanlar için)	N	15	34		49
	%	46.9	8.3		10.9
Özel günlerde (Mevlid, Kandil vb.) kılarım (Bay ve bayanlar	N	2	44		46
	%	6.3	10.7		10.2
Toplam	N	32	411	6	449
	%	100	100	100	100

$\chi^2 = 49.708$ s.d. = 8 $p < 0,05$

Bireylere göre ailenin ekonomik düzeyi ile namaz ibadetini yerine getirme durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır. Namaz ibadetinin her gün beş vakit düzenli yerine getirenler en fazla ekonomik düzeye sahip katılımcılarda % 55.5 gibi yüksek bir oranda yer almaktadır. Ara sıra yerine getirenlerin durumu ise fakir olan grupta en yüksektir. (%33.9) Hiç kılmadığını ifade edenlerin oranı zengin olan katılımcılarda en fazladır. (%46.9) Araştırma alanımızda ailenin ekonomik düzeyi yükseldikçe namaz kılma oranı düşmektedir.

Tablo 85: İş veya Meslek / Namaz İbadetini Yerine Getirme Durumu

Namaz ibadetini yerine getirme durumunuz aşağıdaki ifadelerden hangisine uygundur?	İşiniz veya Mesleğiniz								Toplam
		İşçi	Memur	Ev hanımı	Emekli	Esnaf	Öğrenci	İşsiz	
Her gün beş vakit namazımı muhakkak kılarım (Bay ve bayanlar)	N	18	36	144	15	19	9	3	244
	%	58.1	35.6	75.0	51.7	36.5	24.3	37.5	54.2
Yalnızca cuma ve bayram namazlarını kılarım (Yalnız baylar)	N	6	2	2	3	3	2	1	19
	%	19.4	2.0	1.0	10.3	5.8	5.4	12.5	4.2
Ara sıra vakit namazlarını kılarım (Bay ve bayanlar için)	N	5	40	22	1	12	12	1	93
	%	16.1	39.6	11.5	3.4	23.1	32.4	12.5	20.7
Hiç namaz kılmam (Bay ve bayanlar için)	N		15	14	4	1	13	2	49
	%		14.9	7.3	13.8	1.9	35.1	25.0	10.9
Özel günlerde (Mevlid, Kandil vb.) kılarım (Bay ve bayanlar)	N	2	8	10	6	17	1	1	45
	%	6.5	7.9	5.2	20.7	32.7	2.7	12.5	10.0
Toplam	N	31	101	192	29	52	37	8	450
	%	100	100	100	100	100	100	100	100

$\chi^2 = 16.969$ s.d. = 24 $p < 0,05$

İş veya meslek ile namaz ibadetini yerine getirme durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır. Her gün beş vakit namazı düzenli kılan katılımcıların oranı “ev hanımı” seçeneğinde en yüksek değerdedir. (% 75). Ara sıra namaz kılanların oranı ise memur olanlarda en yüksek değerdedir. (% 39.6). hiç namaz kılmayan katılımcılar ise en fazla öğrencilerde yer almaktadır. Görebildiğimiz kadarıyla araştırma alanında işin yoğunluk derecesi ile namaz ibadetini yerine getirme konusunda ters orantı söz konusudur. Düzenli kılma oranının ev hanımlarda en yüksek değerde olması kanaatimizi destekleyen bir durumdur.

Tablo 86: Oturulan Yer / Namaz İbadetini Yerine Getirme Durumu

Namaz ibadetini yerine getirme durumunuz aşağıdaki ifadelerden hangisine uygundur?	Başakşehir /Bahçeşehir			Toplam
		Başakşehir	Bahçeşehir	
Her gün beş vakit namazımı muhakkak kılarım (Bay ve bayanlar	N	231	21	252
	%	64.9	19.8	54.5
Yalnızca cuma ve bayram namazlarını kılarım (Yalnız baylar için)	N	13	6	19
	%	3.7	5.7	4.1
Ara sıra vakit namazlarını kılarım (Bay ve bayanlar için)	N	85	10	95
	%	23.9	9.4	20.6
Hiç namaz kılmam (Bay ve bayanlar için)	N	14	35	49
	%	3.9	33.0	10.6
Özel günlerde (Mevlid, Kandil vb.) kılarım (Bay ve bayanlar	N	13	34	47
	%	3.7	32.1	10.2
Toplam	N	356	106	462
	%	100	100	100

$\chi^2 = 169.533$ s.d. = 4 p < 0,05

Oturulan yer ile namaz ibadetini yerine getirme durumu arasında anlamlı bir vardır. Her gün düzenli beş vakit namaz kılanlar % 64.9 oranındadır ve Başak mahallesinde oturmaktadır. % 33 orana sahip hiç namaz kılmadığını ifade eden katılımcılar ise Bahçeşehir’de oturmaktadır. Başak mahallesinde namaz pratiğini uygulama açısından dindarlık düzeyinin yüksek çıkması varsayımlarımız doğrultusunda çıkan bir sonuçtur.

Tablo 87: Hac İbadetinin Yerine Getirilmesi ile İlgili Durum

	Sayı	%
Bir defa Hacca gittim	55	11.0
Birden fazla Hacca gittim	4	0.8
Hacca gitmedim, ancak gitmek isterim	398	79.3
Hacca gitmeye gerek yok	28	5.6
Cevapsız	17	3.4
Toplam	502	100

Tablomuza baktığımızda 485 kişinin sorumuza cevap verdiğini gördük. Toplamın % 79. 3’ü “hacca gitmedim ama gitmek isterim” seçeneğini işaretlemiştir. % 11’i ise hacca gittiklerini ifade etmektedirler. Tablo 2 deki yaş guruplarına baktığımız zaman 26-40 yaş arası deneklerin toplamın % 59. 6’nı oluşturduğunu görmekteyiz. Ülkemizin genelinde de daha ileriki yaşlarda bu pratik yerine getirildiği için hacca gidenlerin oranının düşük çıktığını düşünmekteyiz. Ayrıca gücü yeten her müslümanın ömründe en az bir kez hac ibadetini yerine getirmesi İslam Dininin beş şartından biridir. Hem beden hem mal ile yapılan bir ibadet olduğu gibi daha çok maddi güce dayanan bir pratiktir. Yine hacc pratiği namaz, oruç, zikir,

tespih, tekbir, telbiye, sadaka, kurban, tavaf, ihram gibi birçok pratiği de içinde bulunduran bir ibadettir. Araştırmamıza katılan bireylerin yönelttiğimiz bu soruya verdikleri cevap dini inanç ve davranışların ortaya çıkmasında önem arz etmektedir. Dolayısıyla % 79.3 gibi oranda hacca gidilmemiş olsa dahi gidilmenin arzu edilmesi, gerekli bir davranış olarak görülmesi deneklerimizin bu konuda güçlü bir inanca sahip olduklarını gösterir.

Tablo 88: Zekât, Fitre Sadaka, Hayır Ya da Yardım Olarak Yılda Ne kadar verildiği

	Sayı	%
100 TL - 500 TL arası	5	0.99
501 – 1000 TL arası	5	0.99
1001- 2000 TL arası	82	16.33
2001 – 5000 TL arası	57	11.35
5001 TL ve üzeri	3	0.59
Cevapsız	350	69.72
Toplam	502	100

Tablomuza baktığımız zaman öncelikle en çok dikkati çeken durum, sorunun cevapsız bırakılma oranının % 69. 72 olmasıdır. Cevapsız olarak değerlendirmek durumunda kaldığımız birçok soruda denek miktar yerine “bunun bizde kalsın artık” “değişebilen ve saklı tutulması gereken miktardır,” “hesaplamıyorum, o yüzden bir şey yazamam,” “sağ elin verdiğini sol elin duymaması gerekiyor” gibi ifadeleri yazmışlardır. Yine ilgi çeken bir durum ise hiç vermediğini ifade eden olmamıştır. Dolayısıyla araştırma alanımızda yardımlaşma ve dayanışmanın iyi bir seviyede olduğunu söylememizin yanlış olmayacağı kanaatindeyiz. İslam dininde zekat farz kılınan, fitre vacip olan, sadaka ise kulun tercihinin bırakılan pratiklerdir. Bu nedenle araştırmamıza katılan bireylerin bu pratikleri yerine getirmesi bireylerin dini inanç ve tutumları hakkında bize bilgi vermeleri açısından önemlidir.

Tablo 89 : Kurban İbadeti Hakkındaki Düşünceler

	Sayı	%
Kurban bir ibadettir ve şartlarını taşıyan her Müslüman'ın y	55	11.0
Kurban gereksizdir	4	0.8
Kurban kesmek yerine fakirlere yardım yapılmalıdır	398	79.3
Cevapsız	17	3.4
Toplam	502	100

İslam dininde yapılması vacip olan maddi güce dayanan ibadetlerden birisi de kurban kesme pratiğidir. Tablomuza baktığımız zaman toplam 487 kişinin sorumuzu cevapladığını görmekteyiz. Toplamın % 78. 3'ü “kurban bir ibadettir ve şartlarını taşıyan her müslümanın

yapması gerekir” seçeneğini işaretlemiştir. Dolayısıyla kurban kesme ibadetinin araştırma alanımızda uygulanma oranının yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Tablomuzda dikkati çekebilecek diğer bir durum ise % 17.3 gibi bir oranla “kurban kesmek yerine fakirlere yardım edilmelidir” denmiştir. Genellikle bu cevabı verenler “diğer belirtiniz” seçeneğine aynı günler içerisinde kesilen kurbanların etlerinin çok fazla olduğunu, bunun yerine ihtiyacı olanlara para olarak verilmesi gerektiğini benzer ifadelerle not düşmüşlerdir. Sonuç olarak araştırma alanımızda bu şekilde düşünenler de mevcuttur.

Tablo 90: Oruç İbadetini Yerine Getirme Hakkındaki Düşünceler

	Sayı	%
Ramazanın tamamında tutarım	380	75.7
Ramazanın tamamında tutarım	6	1.2
Ramazanda bazı günler tutarım	27	5.4
Hiç oruç tutmam	75	14.9
Cevapsız	14	2.8
Toplam	502	100

Tablomuza baktığımız zaman toplam 488 kişi bu konudaki sorumuzu cevaplamıştır. Toplamın % 75.7’inin “ramazanın tamamını tutarım” seçeneğini işaretlediğini görmekteyiz. Yine tablomuzda ilgi çeken bir durum ise % 14.9 gibi bir oranın “hiç oruç tutmam” seçeneğini işaretlemesidir. Beden ile yerine getirilen, bir ifade eğitiminin söz konusu olduğu, farz olan bu ibadetin uygulanması araştırma alanımızdaki dini inanç ve tutumlar hakkında bize ışık tutan bilgiler vermektedir.

Tablo 91 : Oturulan Yer / Oruç İbadeti

Oruç ibadetini yerine getirme durumunuz aşağıdakilerden hangisine uygundur?	Başakşehir /Bahçeşehir			Toplam
		Başakşehir	Bahçeşehir	
Ramazanın tamamında tutarım	N	346	34	380
	%	95.6	27.0	77.9
Ramazanın yarısında tutarım	N	5	1	6
	%	1.4	0.8	1.2
Ramazanda bazı günler tutarım	N	7	20	27
	%	1.9	15.9	5.5
Hiç oruç tutmam	N	4	71	75
	%	1.1	56.3	15.4
Toplam	N	362	126	488
	%	100	100	100

$$\chi^2 = 275.173 \text{ s.d.} = 3 \quad p < 0,05$$

İslam dininde önemli bir yere sahip olan ibadetlerden biri de oruç tutmaktır. Bu pratik yalnızca ramazan ayında yerine getirilmesi yönüyle namaz pratiğine göre daha sınırlı bir zamanı içine almaktadır. İslam dinindeki ibadetleri bedenle yapılan ibadetler, malla yapılan ibadetler, hem bedenle hem de malla yapılan ibadetler olarak sınıflandırdığımız takdirde oruç ibadeti beden ile yapılan bir ibadettir. Oturulan yerle oruç ibadeti arasında anlamlı bir ilişki vardır. Ramazanın tamamını tutan katılımcılar % 95.1 oranında Başak mahallesinde otururken, % 27 oranında Bahçeşehir mahallesinde oturmaktadırlar. Ramazanda bazı günleri tuttuğunu ifade eden katılımcılar Başak mahallesinde % 1.9 iken, Bahçeşehir mahallesinde %56.3'tür. açıkça görülebileceği gibi oruç ibadetini yerine getirme açısından Bahçeşehir düşük bir orana sahipken, Başak mahallesi yüksek bir orana sahiptir. Oruç ibadetini yerine getirme açısından dindarlık düzeyinin Başak mahallesinde yüksek, Bahçeşehir mahallesinde düşük çıkması varsayımlarımız doğrultusunda çıkan bir sonuçtur.

Tablo 92: Öğrenim Durumu / Oruç İbadetini Yerine Getirme Durumu

Oruç ibadetini yerine getirme durumunuz aşağıdakilerden hangisine uygundur?	Öğrenim Durumunuz					Top lam
	Okur -Yazar değil		İlkokul- İlköğretim mezunu	Lise veya Dengi	Yüksekokul veya Fakülte mezunu	
Ramazanın tamamında tutarım	N	3	105	116	152	376
	%	100	86.8	81.7	70.7	78.2
Ramazanın yarısında tutarım	N		1	3	2	6
	%		0.8	2.1	0.9	1.2
Ramazanda bazı günler tutarım	N		9	8	10	27
	%		7.4	5.6	4.7	5.6
Hiç oruç tutmam	N		6	15	51	72
	%		5.0	10.6	23.7	15.0
Toplam	N	3	121	142	215	481
	%	100	100	100	100	100

$$\chi^2 = 26.988 \text{ s.d.} = 9 \text{ } p < 0,05$$

Öğrenim durumu ile oruç ibadetini yerine getirme durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır. Ramazan ayının tamamında oruç tutanlar en fazla okur-yazar değil, % 100 ve ilköğretim mezunu eğitim düzeyine sahiptir. (% 86.8). Hiç oruç tutmayanların oranı yüksek okul veya fakülte mezunu olanlarda en yüksek değerdedir. (% 23.7). Araştırma alanımızda öğrenim durumu yükseldikçe oruç ibadetini yerine getirme durumu da düşmektedir.

Tablo 93 :Yaş / Oruç İbadetini Yerine Getirme Durumu

Oruç ibadetini yerine getirme durumunuz aşağıdaki ifadelerden hangisine uygundur?	Yaşınız aşağıdaki guruplardan hangisine girmektedir					Toplam
		18-25 yaş	26-40 yaş	41-60 yaş	61 ve üstü	
Ramazanın tamamında tutarım	N	49	225	98	8	380
	%	67.1	76.8	89.9	61.5	77.9
Ramazanın yarısında tutarım	N	1	5			6
	%	1.4	1.7			1.2
Ramazanda bazı günler tutarım	N	3	14	5	5	27
	%	4.1	4.8	4.6	38.5	5.5
Hiç oruç tutmam	N	20	49	6		75
	%	27.4	16.7	5.5		15.4
Toplam	N	73	293	109	13	488
	%	100	100	100	100	100

$\chi^2 = 47.997$ s.d. = 9 p < 0,05

Yaş ile oruç ibadetini yerine getirme durumu arsında anlamlı bir ilişki vardır. “Ramazanın tamamını tutarım” seçeneğini işaretleyen katılımcılar en fazla % 89. 9 gibi bir oranla 41- 60 yaş arasında yer almaktadırlar. “Hiç oruç tutmam” seçeneğini işaretleyen denekler ise en çok % 27. 4 gibi bir oranla 18-25 yaşları arasında bulunmaktadırlar. Araştırma alanımızda yaş ile oruç ibadetini yerine getirme durumu karşılaştırması yaptığımız zaman yaş ilerledikçe oruç ibadetini yerine getirme oranının da yükseldiğini görmekteyiz.

Tablo 94: Bireylerin Yeterli Dini Bilgiye Sahip Olma Bakımından Kendilerini Hangi Düzeyde Gördükleri

	Sayı	%
Gerektiğinde fazla dini bilgiye sahibim	24	4.8
Gerektiği kadar dini bilgiye sahibim	245	48.8
Gerektiğinden az dini bilgiye sahibim	183	36.5
Dini bilgim yok	31	6.2
Cevapsız	19	3.8
Toplam	502	100

Bireylerin mensupları oldukları dinin hakkında bilgi sahibi olmaları ibadetlerini sağlıklı bir şekilde yerine getirmeleri için gerekli olan bir durumdur. Dini inanç ve tutumları tespit etmede bize ışık tutabileceğini düşündüğümüz “yeterli dini bilgiye sahip olma bakımından kendinizi hangi seviyede görüyorsunuz” sorusuna toplam 483 kişi cevap vermiştir. Toplamın % 48. 8’i “gerektiği kadar dini bilgiye sahibim” seçeneğini işaretlemiştir. % 136.5’i ise “gerektiğinden az dini bilgiye sahibim” seçeneğini işaretlemiştir. Verilen cevapların oranlarının birbirine yakın olması ilgi çekici bir durumdur.

Tablo 95: Öğretim Kurumlarında Öğretilen Dini Bilgileri Yeterli Bulma Durumları

	Sayı	%
Evet	69	13.7
Kısmen	157	31.3
Hayır	263	52.4
Cevapsız	13	2.6
Toplam	502	100

Tablomuza baktığımız zaman toplam 489 kişinin sorumuzu cevapladığını görmekteyiz. Toplamın % 52. 4'ü öğretim kurumlarında verilen dini bilgiyi yeterli bulmamaktadır. % 31.3'ü ise kısmen yeterli bulmaktadır. % 13.7'i ise yeterli bulunduğunu ifade etmektedir. “dini bilginin çocuklarınıza en çok nerede verilmesini istersiniz” sorusuna en çok “okulda” cevabının verilmesi de, eğitim kurumlarında verilen dini bilginin yeterli görülmediğini destekleyen bir durum olduğunu düşünmekteyiz. Anketimize cevap verenler dini bilginin en çok okulda verilmesini beklerken, verilen dini bilgileri de yeterli bulmamaktadırlar.

Tablo 96: Kura'n – Kerim'in Mealini Okuma Durumları

	Sayı	%
Tamamını okudum	93	18.5
Yarıya yakını okudum	99	19.7
Çok azını okudum	152	30.3
Hiç oruç tutmam	142	28.3
Cevapsız	16	3.2
Toplam	502	100

Dini bilgilerin oluşumu açısından bir dinin kutsal kitabının okunup anlaşılabilmesi önemli, bir konudur. Bu konuyla ilgili yönelttiğimiz sorumuza toplam 486 kişi cevap vermiştir. “Çok azını okudum” seçeneği % 30. 3 gibi bir oranla en çok işaretlenen seçenek olmuştur. % 28.3'ü ise hiç okumadığını ifade etmiştir. “diğer belirtiniz” seçeneğine düşülen notlarda, “okusam da pek anlamıyorum” ve buna benzer ifadeler yer almaktadır. Bu botların ışığında deneklerimizin anlamakta güçlük yaşadıkları için okumak istemediklerini söylemenin yanlış olmayacağı kanaatindeyiz.

Tablo 97 Kur'an-ı Kerim'deki Surelerin İsimlerini Bilme Durumları

	Sayı	%
Fatiha	12	2.4
Rum	122	24.3
Nebi	184	36.7
Fikrim yok	153	30.5
Cevapsız	31	6.2
Toplam	502	100

Dini bilgiye sahip olma durumlarını ölçmeye çalıştığımız bu sorumuza verilen cevapların ilgi çekici olduğunu söyleyebiliriz. “Aşağıdaki surelerden hangisi Kur'an-ı Kerimdeki surelerden değildir” sorusuna 471 kişi cevap vermiştir. Toplamın % 36.7'i Nebi seçeneğini işaretleyerek sorumuzu doğru cevaplarken, % 30.5'i ise “fikrim yok” demiştir. Anketleri uygularken deneklerin ifadeleri en çok Rum ve Nebi sureleri seçenekleri arasında kaldıkları ve bir karara varamadıkları için de “fikrim yok” seçeneğini tercih ettikleri doğrultusunda olmuştur. Rum cevabı verenlerin oranının % 24.3 gibi yüksek bir oranda olması da bu söylemleri destekler mahiyettedir. Araştırmamıza katılanların dindarlık durumunu dini bilgi boyutu açısından değerlendirmeyi uygun gördük ve bu amaçla temel dini bilgilerle ilgili ifadeler vererek bu ifadelerin doğru mu yanlış mı olduğunu sorduk.

Tablo 98: Temel Dini Bilgilere Sahip olma Durumları

İfade: Kur'an – Kerim'in en uzun suresi Bakara Suresidir.

	Sayı	%
Doğru	339	67.5
Yanlış	36	7.2
Cevapsız	127	25.3
Toplam	502	100

Tablomuza baktığımız zaman verdiğimiz ifadeye % 67. 5 oranında doğru cevap verildiğini görmekteyiz. % 7.2 oranında ise yanlış cevap verilmiştir. Tabloda ilgi çeken nokta ise cevapsız oranının % 25. 3 olmasıdır. Kanaatimizce cevaplarından emin olmayanlar veya bu konuda bir fikri olmayanlar ifademizi cevapsız bırakmışlardır.

Tablo 99: Kur'an – Kerim'in En Uzun Suresi Bakara Suresidir / Başak Mahallesi, Bahçeşehir Mahallesi Karşılaştırması

	Başakşehir-Bahçeşehir			Toplam
		Başakşehir	Bahçeşehir	
Doğru	N	293	46	339
	%	89.9	93.9	90.4
Yanlış	N	33	3	36
	%	10.1	6.1	9.6
Toplam	N	326	49	375
	%	100	100	100

$$\chi^2 = 0.785 \quad \text{s.d.} = 1 \quad p > 0,05$$

Tablomuz baktığımız zaman verdiğimiz ifadenin Başak mh.'de 326 kişi tarafından cevaplandığını görmekteyiz. İfadenin doğru olduğunu belirtenlerin oranı %89.9 iken, yanlış olduğunu belirtenlerin oranı ise % 10.1'dir. Bu oranlardan da görebiliyoruz ki Başak mahallesinde dindarlık durumunun önemli bir boyutu olan dini bilgi boyutu oldukça güçlüdür. Bahçeşehir mahallesine baktığımız zaman sorumuzu toplam 49 kişinin cevapladığını, % 93.9'unun doğru,% 6.1'inin yanlış cevap verdiğini görmekteyiz. Bahçeşehir mahallesinde oranların yüksek olması dini bilgi boyutunun güçlü olması anlamına gelmediği soruyu bilenlerin cevaplamayı tercih ettiğini, bilmeyenlerin boş bıraktığını düşünmekteyiz. Sorumuzu toplam cevaplayanların sayısının sadece 49 olması, düşüncemizi destekleyen bir sonuçtur.

Tablo 100: Temel Dini Bilgilere Sahip Olma Durumları

İfade: Cinlere İman “Amentü” Esaslarındandır.

	Sayı	%
Doğru	54	10.8
Yanlış	291	58
Cevapsız	345	68.7
Toplam	502	100

Verdiğimiz ifadenin doğru olduğunu belirtenlerin oranı % 10.8, yanlış olduğunu belirtenlerin oranı % 58'dir. Cevapsız bırakılanların oranı ise % 31.3'tür. Ortaya çıkan oranlardan anlaşıldığı gibi sorumuzu doğru cevaplayanlar % 58 yanlış cevaplayanlar % 10.8 oranındadır. Yine dikkati çeken nokta ise cevapsız oranının % 31.3 gibi yüksek bir orana sahip olmasıdır.

Tablo 101: Cinlere İman Amentü Esaslarından Biridir / Başak Mahallesi- Bahçeşehir Mahallesi Karşılaştırması

	Başakşehir-Bahçeşehir			Toplam
		Başakşehir	Bahçeşehir	
Doğru	N	35	19	54
	%	11.8	39.6	15.7
Yanlış	N	262	29	291
	%	88.2	60.4	84.3
Toplam	N	297	48	345
	%	100	100	100

$$\chi^2 = 24.187 \text{ s.d.} = 1 \text{ } p < 0,05$$

Tablomuzdaki veriler ifademizle ilgili anlamlı bir ilişkinin varlığını göstermektedir. ($p < 0.05$). Başak mahallesinde ifademizin doğru olduğunu belirtenlerin oranı % 11. 8, yanlış olduğunu belirtenlerin oranı % 88. 2'dir. Ayrıca ifademizi toplam cevaplayanların sayısı 297 kişidir. Bu veriler de bize yine Başak mahallesinde dindarlık oranının dini bilgi boyutundan hareketle yüksek olduğunu göstermektedir. Bahçeşehir mahallesine baktığımızda ifadenin doğru olduğunu belirtenlerin oranı % 39, yanlış olduğunu belirtenlerin oranının % 60. 4 olduğunu görmekteyiz. Yine verdiğimiz ifadeyi cevaplayanların sayısı sadece 48 dir. Bir önceki ifademizde olduğu gibi bu ifademizde de soruyu cevaplayanların sayısı çok düşüktür. Bu konuda hiçbir fikri olmayanlar ifadenin karşılığını boş bırakmışlardır. Sordüğümüz sorunun cevabının doğru bilinme oranının düşük olması da yine Bahçeşehir mahallesinde dindarlık oranının dini bilgi boyutu açısından düşük seviyede olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 102: Temel Dini Bilgilere Sahip Olma Durumları

İfade: Ehli Kitabın Kestiği Hayvanın Eti Yenir.

	Sayı	%
Doğru	260	51.8
Yanlış	75	14.9
Cevapsız	167	33.3
Toplam	502	100

Verilen ifadenin doğru olduğunu belirtenlerin oranı % 51. 8 iken, yanlış olduğunu belirtenlerin oranı % 14. 9'dur. Aynı şekilde cevapsız oranının % 33. 3 olması sorumuzun 335 kişi tarafından cevaplanması yine dikkati çeken bir durumdur.

Tablo 103: Ehli Kitabın Kestiği Hayvanın Eti Yenir / Başak Mahallesi- Bahçeşehir Mahallesi Karşılaştırması

		Başakşehir-Bahçeşehir		Toplam
		Başakşehir	Bahçeşehir	
Doğru	N	218	42	260
	%	76.8	82.4	77.6
Yanlış	N	66	9	9.75
	%	23.2	17.6	22.4
Toplam	N	284	51	335
	%	100	100	100

$$\chi^2 = 0.778 \text{ s.d.} = 1 \text{ } p > 0,05$$

Tabloya baktığımızda Başak mahallesinde ifademize “doğru” cevabını verenler % 76. 8 iken, “yanlış” cevabını verenlerin oranı % 23. 2’dir. Toplam cevaplayan sayısı ise 284 kişidir. Bahçeşehir mahallesine baktığımızda “doğru” cevabını verenlerin oranı % 82. 4, “yanlış” cevabını verenlerin oranı ise % 17. 6’dır. Toplam cevaplayan sayısı sadece 51 kişidir. Diğer ifadelerde olduğu gibi bu ifademizde de Bahçeşehir mahallesinde sorumuzun boş bırakılma oranı, kanaatimizce bu konuda bir fikre sahip olunmadığı için yine çok yüksektir. Ayrıca bu ifade için geçerli olabileceğini düşündüğümüz bir durum ise Ehli kitabın kestiği hayvanın etinin yenmesi konusunda Bahçeşehir mahallesinde daha hoşgörülü olduğu veya dini kurallar konusunda daha esnek davranıldığıdır. Ehli Kitabın kestiği hayvanın yenilebilmesi konusunda yaptığımız karşılaştırma anlamsız çıkmış gibi görünse de ($p > 0.05$) yukarıda saydığımız nedenlerden hareketle aslında anlamlı bir ilişkinin var olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 104: Temel Dini Bilgilere Sahip Olma Durumları

İfade: Fatura Ödeme Sırasında Başkasının Önüne Geçmek (Kul hakkıdır) Haramdır.

	Sayı	%
Doğru	383	76.3
Yanlış	31	6.2
Cevapsız	88	17.5
Toplam	502	100

Verilen ifadenin doğru olduğunu belirtenlerin oranı % 76. 3’tür. Yanlış olduğunu belirtenlerin oranı ise % 6. 2’dir. Toplam 414 kişi bu sorumuzu cevaplamıştır. Diğer ifadelere göre en fazla cevaplanan ve doğru cevaplanan bu ifade olmuştur.

Tablo 105 : Fatura Ödeme Sırasında Başkasının Önüne Geçmek (Kul Hakkıdır) Haramdır / Başak Mahallesi- Bahçeşehir Mahallesi Karşılaştırması

	Başakşehir-Bahçeşehir			Toplam
		Başakşehir	Bahçeşehir	
Doğru	N	299	84	383
	%	93.7	88.4	92.5
Yanlış	N	20	11	31
	%	6.3	11.6	7.5
Toplam	N	319	95	414
	%	100	100	100

$$\chi^2 = 2.979 \text{ s.d.} = 1 \text{ } p > 0,05$$

Tablomuza baktığımızda Başak mahallesinde ifademizin doğru olduğunu belirtenlerin oranı % 93. 7’dir. Yanlış olduğunu belirtenlerin oranı ise % 6. 3’tür. Toplam cevap verenlerin sayısı 319 kişidir. Bahçeşehir mahallesinde ise ifadenin doğru olduğunu belirtenlerin oranı % 88. 4, Yanlış olduğunu belirtenlerin oranı ise % 11. 6’dır. Toplam cevaplayanların oranı ise 95 kişidir. Başak mahallesinde ve Bahçeşehir mahallesinde birbirine yakın oranların çıkmasını konuya bakış açısının farklı olabileceği düşüncesiyle açıklayabiliriz. Başak mahallesinde diğer sorulara verilen cevaplardan hareketle konunun dini boyutu göz önünde bulundurularak cevap verildiğini söylememizin yanlış olmayacağı kanaatindeyiz. Bahçeşehir mahallesinde ise konuya pragmatist bakıldığını, konunun dini açıdan ya da hak ihlali açısından değerlendirilmediğini ifade edebiliriz. Ayrıca Bahçeşehir mahallesinde dinin inanç ve ibadet boyutu ile ilgili sorulara verilen cevaplarda da görüldüğü gibi Bahçeşehir’deki katılımcıların konuyu daha seküler bir bakış açısıyla değerlendirdiğini ifade edebiliriz. Ayrıca Bahçeşehir mahallesinde ifadelerimiz arasında en çok cevaplanan ifadenin bu konuyla ilgili olması düşüncelerimiz destekleyen bir durumdur. Aynı soruyu Cemile Zehra Köroğlu “Tüketim Kültürü ve Din” konulu doktora çalışmasında sormuş ve İzmir’de doğru cevabını verenlerin oranı %86,7 iken Konya’da %2,7 dir Gerek .Köroğlu’nun çalışma alanı olan İzmir’de, gerek bizim çalışma alanımız olan Bahçeşehir’de, dindarlık düzeyinin düşük olmasına rağmen, sorumuza doğrudur cevabını verenlerin oranının yüksek olması, konuya bakış açımızı güçlendirmektedir.

Tablo 106 Temel Dini Bilgilere Sahip Olma Durumları**İfade: Hz. Muhammed'in Babasının Adı İbrahim'dir.**

	Sayı	%
Doğru	52	10.4
Yanlış	363	72.3
Cevapsız	86	17.1
Toplam	502	100

İfademizin doğru olduğunu belirtenlerin oranı % 10. 4'tür. Yanlış olduğunu ifade edenlerin oranı ise % 72.3'tür. Sorumuzu cevapsız bırakanların oranı % 17. 1'dir. Toplam 416 kişi tarafından cevaplanan sorumuza yüksek oranda doğru cevap verilmesi, cevapsız oranının diğer ifadelere göre az olması bu konudaki dini bilginin araştırma alanımız içerisinde doğru olarak bilindiğini gösterir.

Tablo 107 Hz. Muhammed'in Babasının Adı İbrahim'dir / Başak mahallesi – Bahçeşehir Karşılaştırması

	Başakşehir-Bahçeşehir			Toplam
		Başakşehir	Bahçeşehir	
Doğru	N	15	37	52
	%	4.7	37.4	12.5
Yanlış	N	301	62	363
	%	95.0	62.6	87.3
Toplam	N	317	99	416
	%	100	100	100

 $\chi^2 = 73.651$ s.d. = 2 $p < 0,05$

Tablomuz baktığımız zaman Başak mahallesinde ifadenin doğru olduğunu belirtenlerin oranı % 4. 7 iken, yanlış olduğunu belirtenlerin oranı % 95'tir. İfademiz konusunda fikir belirtenlerin sayısı 317'dir. Bu sonuçlardan hareketle başak mahallesinde dini bilgi boyutunun oldukça güçlü olduğunu söyleyebiliriz. Bahçeşehir mahallesinde ifadenin doğru olduğunu belirtenlerin oranı % 37. 4 iken, yanlış olduğunu belirtenlerin oranı % 62. 6'dır. Yine bahçeşehir mahallesinde ifademiz konusunda fikir belirtenlerin toplam sayısı 99'dur. Bu sonuçlardan hareketle Bahçeşehir mahallesinde dini bilgi boyutunun Başak mahallesine oranla daha zayıf olduğunu görebilmekteyiz. Ayrıca Bahçeşehir mahallesinde ifademiz konusunda fikir belirtme oranının yüksek olması, ifademizin boş bırakılmaması aradaki farkı ortaya çıkarma açısından düşüncemiz destekleyen bir durumdur.

Tablo 108 Fal İle İlgili Düşünceler

	Sayı	%
Evet	39	7.8
Kısmen	45	9.0
Hayır	371	73.9
Cevapsız	47	9.4
Toplam	502	100

Tabloya baktığımızda fala inananların oranı % 7.8, inanmayanların oranı ise % 73.9 olduğunu görmekteyiz. Bu konuda kararsız tavır sergileyenlerin oranı ise % 9’dur. Bilindiği gibi fala inanma dinimizce yasaklanan ve yanlış olduğu bildirilen bir durumdur. Nitekim Kur’an- Kerim’de “Ey iman edenler! İçki, kumar, putlar, fal okları, hep şeytan iş murdar işlerdir. Onun için siz bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz” buyrulmaktadır. (Maide: 90) gayb âlemi insanoğlunun sürekli ilgisini çekmiş, dolayısıyla insanlar bu alem hakkında hep bir şeyler öğrenme isteği içerisinde olmuşlardır. İnsanların bu duyguları, falcı, kahin, medyum gibi isimlerle anılan şahıslar tarafından istismar edilmiştir. İslam dininde ise gaybı sadece Allah bilir. (Neml:27/65) Peygamberin bile gaybı bilmeyeceği Kur’an’da ifade edilir. (En’am: 6/50, A’raf: //188) O halde Allah’tan bir bildirme olmadığı sürece gaybı kimsenin bilmesi mümkün değildir. İnsan sadece sebep sonuç ilişkisi kurarak tahminlerde bulunabilir.

Tablo 109: Büyü İle İlgili Düşünceler

	Sayı	%
Evet	80	15.9
Kısmen	50	10
Hayır	295	58.8
Cevapsız	77	15.3
Toplam	502	100

Tablodaki verilere göre büyüye inananların oranı % 15. 9, inanmayanların oranı % 58. 8’dir. Kararsız kalanların oranı ise, % 10’dur. Sorumuzun cevaplanma oranı ise % 84. 7’dir. Büyü, gerçekte bir takım gizli yöntemlerle doğaüstü güçlere başvurma yoluyla toplumsal yaşama etki edeceğine inanılan bir durumdur. Dolayısıyla olayların istenilen yönde değiştirilebileceğine inanılır. Çok eski çağlardan beri bilim ve tekniğin, rasyonel düşüncenin gelişimlerinin oldukça büyük boyutlara ulaştığı günümüzün modern dünyasına kadar her toplumda rastlanmaktadır. Hatta tarih boyunca din ve büyüün konuları arasında yakınlık ve iç içelik görülmektedir. Bu durum büyüün mü dinden, dinin mi büyüden çıktığı hususunda birçok teorilerin ortaya atılmasına neden olmuştur. (A. Couiller, Sociologie des Religions,

Paris, Puf, 1972, S. 1113'den nakleden Ünver Günay- Erzurum ve çevre köylerinde Dini Hayat-, s. 232. Erzurum Kitaplığı. İstanbul, 1999.)

Tablo 110: Nazarla İlgili Düşünceler

	Sayı	%
Evet	247	49.2
Kısmen	98	19.5
Hayır	112	22.3
Cevapsız	45	9.0
Toplam	502	100

Tablodaki verilere göre nazara inanılma oranı % 49. 2'dir. İnanmayanların oranı ise % 22. 3'tür. Bu konuda kararsız kalanların oranı ise % 19. 5'tir ve sorumuz 457 kişi tarafından cevaplanmıştır. İslam dini nazarın var olduğunu bildirmektedir. “ve gerçek, o küfredenler, o zikri işittikleri vakit, az daha seni gözleriyle kaydıracaklardı. Bir de durmuşlar, o her halde bir mecnun diyorlar” (Kalem:68/511). E.Hamdi Yazır, bu ayetin tefsiriyle ilgili olarak, öfkenin bedende bir hükmü olduğu gibi gözlerin de karşıda bulunanlara, bakışlarına göre iyi ya da kötü bir hükmü olur. Bazıları elektrik gibi çarpar, bazıları mıknatıslar, manyetize eder. Hangisi gerçekleşirse gerçekleşsin, hedefine erdiği vakit, isabet-i ayn, göz değmesi veya nazar ile ifade edilir. (Elmalılı Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, İst. S. 293).

Nazar, “belli kimselerde olduğuna inanılan nazar, insanlara, özellikle çocuklara, evcil hayvanlara, eve, mala, mülke, cansız nesnelere zarar veren, bakışlardan fırlayan, çarpıcı, öldürücü olduğuna inanılan kuvveti, psikolojik temelinde kıskançlık, haset ve psikolojik duyguların yattığı bu vurucu kuvvet, ruhun dışa açılan ilk noktasından, yani gözlerden dışa fişkıran kurbanına isabet ettiğine inanılan bakışlardır. (Örnek, 1971, s.71).

Tablo 111: Muska İle İlgili Düşünceler

	Sayı	%
Evet	68	13.5
Kısmen	95	18.9
Hayır	273	54.4
Cevapsız	66	13.1
Toplam	502	100

Muska ile ilgili sorumuza toplam 436 kişi cevap vermiştir. İnananların oranı % 13.5, inanmayanların oranı % 54.4, bu konuda kararsız olanların oranı ise % 18.9'dur. “Muska, Arapça'da “yazılı şey” anlamına gelen “nüsha” kelimesinin halk ağzında bozulmuş biçimidir;

hastalıkları sağaltmaya ya da düşmandan gelebilecek kötülükler, görünmez kazalar vb. gibi herhangi bir zararı önlemek amacıyla üstte taşınan yazılı kağıda denir. (P. Naili Boratav, 100 Soruda Türk Folkloru, Gerçek Yayınevi, s. 145). Muskanın kaynağı putperestliğin en eski şekli olan Fetiş'tir. Bu inanca sahip olanlar bazı nesneleri uğur getiriyor veya uğursuz olanlardan koruyor diye taşıyorlar. Daha sonraki dönemlerde fetişlerin yerini kağıt parçaları, üzerine yazılmış dini formüller veya acayip işaretlerle çizilmiş muska ve tılsımlar almıştır. (Kemalettin Erdil, Yaşayan Hurafeler, T.D.V.Y., Ank.,1991, s. 19-20.) İslam Dini akıl ve ilimden yana bir dindir. Birçok ayetin “akletmez misiniz?”, “Düşünmez misiniz?” şeklinde ifadeler ile bitmesi bunun delilidir.

Tablo 112: Siyasi Tercihlerde Dindarlığın Önemi

	Sayı	%
Çok önemli	172	34.3
Orta derecede önemli	142	28.3
Az önemli	44	8.8
Hiç önemli değil	113	22.5
Cevapsız	31	6.2
Toplam	502	100

Tabloya baktığımız zaman “çok önemli” seçeneğini işaretleyenlerin oranı % 34. 3’tür. “Orta derecede önemli” seçeneğini işaretleyenlerin oranı ise çok önemli olduğu görüşünde olanlara yakın bir oranda % 28. 3’tür. “Hiç önemli değil” seçeneğini işaretleyenlerin oranı ise % 22. 5’tir. Alınan sonuçlardan hareketle siyasi tercih yapılırken siyasetçilerde dindarlık gibi bir özelliğin bulunmasının çalışma alanımızda çok fazla aranmadığını görmekteyiz. “Diğer, belirtiniz” seçeneğine düşülen notlarda “Öncelikle insani vasıfları taşıyın, sonra dindar olsun,” gibi ifadelerle rastlamamız düşüncelerimiz güçlendirmektedir. Dine karşı duyulan ilgi ile siyasal davranışlar arasında çok belirgin bir tavrın olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 113: İslam’ı En İyi Şekilde Yaşayabilmek İçin Bir Tarikat veya Dini Guruba Girme Hakkındaki düşünceler

	Sayı	%
Evet	86	17.1
Kısmen	110	21.9
Hayır	290	57.8
Cevapsız	16	3.2
Toplam	502	100

Tabloya baktığımız zaman en yüksek oranın % 57. 8 ile “hayır” seçeneğini işaretleyenler oluşturmaktadır. “Kısmen” seçeneği ise % 21. 9 gibi bir oranla ikinci sırada yer alırken, “evet” seçeneğini işaretleyenler % 17. 1 gibi bir oranla en az işaretlenen seçenek olmuştur. Dini inanç ve tutumların ortaya çıkmasından bir dini guruba aidiyet, dine olan yakınlığın ölçüsünü belirleyen etkenlerden biridir. Aynı itikâdî ve ameli konulara bağlı olmakla birlikte dinin farklı yönlerini ön plana alarak, birbirinden ayrılmış olan dini gruplara ilgi yine inanç ve tutumları ortaya çıkarma konusunda önem arz ettiğini düşünmekteyiz. Tabloda yer alan sonuçlara baktığımız zaman “hayır” seçeneğinin daha fazla işaretlenmesi araştırma alanımızda tarikat ve dini guruplara çok fazla ilgi olmadığını göstermektedir. “Hayır” seçeneğinin yüksek çıkmasının nedeni olarak çekingen tavırlar ve kendini güvende hissetmeme, dini hayatı deşifre olarak algılama gibi anlayışlarla açıklayabiliriz.

Tablo 114: Bir Tarikat veya Cemaate Üye Olma Durumu

	Sayı	%
Sempatim var	142	28.3
Hayır sempatim yok	285	56.8
Evet üyesiyim	38	7.6
Cevapsız	37	7.4
Toplam	502	100

Tabloya baktığımız zaman sorumuzun 465 kişi tarafından cevaplandığını ve en yüksek oranın “hayır sempatim yok” seçeneğini işaretleyenlerin oluşturduğunu görmekteyiz. “Sempatim var” seçeneğini işaretleyenlerin oranı ise % 28. 3’tür. “Evet üyesiyim” seçeneğini işaretleyenlerin oranı sadece % 7. 6’dır. Şunu da belirtmemiz gerekir ki “sempatim var” seçeneğini işaretleyenler, % 28. 3 gibi düşük bir orana sahip olsa da araştırma alanımızda düzenlenen birçok sosyal- kültürel faaliyetler belli dini guruplara, tarikatlere ait olduğu bilinen dernek ve kuruluşlar tarafından hazırlanmaktadır. İlkbahar aylarında düzenlenen kermesler, sosyal yardım için düzenlenen yemekler, kahvaltılar, alanında uzman kişileri konuk ederek düzenlenen kültürel faaliyetler araştırma alanımızda yoğun olarak gerçekleşen durumlardır.

Tablo 115: Bireylere Göre Arkadaşlık, Komşuluk İlişisine Girilecek İnsanların Dindarlığının Önemi

	Sayı	%
Hiç önemli değil	150	29.9
Orta derecede önemli	214	42.6
Çok önemli	118	23.5
Cevapsız	20	4.0
Toplam	502	100

Tabloya baktığımız zaman en çok tercih edilen seçeneğin % 42. 6 gibi oranla “orta derecede önemli” seçeneğinin olduğunu görmekteyiz. “Hiç önemli değil” seçeneğini işaretleyenler % 29. 9 iken, “çok önemli” seçeneğini işaretleyenler % 23. 5’tir. Tablodan çıkarabileceğimiz sonuç, deneklerin % 42. 6’sı dindarlığı sosyal ilişkilerinde orta derecede önemli görürken, % 29. 9’u ise arkadaşlık veya komşuluk ettiği kişinin dini yaşantısının kendisi için hiç önemli olmadığını ifade etmiştir. % 23.5’i ise dindarlığı sosyal ilişkilerinden belirleyici bir etken olarak görmüştür. Sema Yılmaz ın “Gaziantep’te Sosyo-Kültürel Hayat” isimli yüksek lisans çalışmasında sorduğu “Kendisiyle komşuluk ya da arkadaşlık kurduğunuz kişinin dindar olup olmamasına bakar mısınız” sorusuna aldığı cevaplara baktığımızda %43,5 oranında evet cevabı %55 oranında hayır cevabı aldığını görmekteyiz. Bizim çalışmamızda olduğu gibi oranların belirgin farklarla ayrılması dikkat çekicidir.

Tablo 116: Arkadaşlık Komşuluk İlişisine Girilecek İnsanların Dindarlık Durumunun Önemi / Bireyin Dini Yaşayışı

Dini yaşayışınız ile ilgili sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.	Arkadaşlık, komşuluk ilişkisine gireceğiniz insanların dindarlığı sizin için ne kadar önemlidir?				Toplam
		Hiç önemli değil	Orta derecede önemli	Çok önemli	
İnanan ve ibadetlerine bağlı biriyim	N	37	82	78	197
	%	25.2	38.7	67.2	41.5
İnanan ancak ibadetlerini aksatan biriyim	N	30	112	35	177
	%	20.4	52.8	30.2	37.3
İnanan ancak ibadetlerini yerine getirmeyen biriyim	N	77	16	3	96
	%	52.4	7.5	2.6	20.2
Dine karşı ilgisiz biriyim	N	3	2		5
	%	2.8	0.9		1.1
Toplam	N	147	212	116	475
	%	100	100	100	100

$$\chi^2 = 167.484 \text{ s.d.} = 6 \quad p < 0,05$$

Arkadaşlık ve komşuluk ilişkilerine girilecek insanların dindarlık durumunun inanan ve ibadetlerine bağlı olduğunu ifade eden katılımcıların % 67.2'si, çok önemli olduğunu ifade ederken, “inanan ancak ibadetlerini yerine getirmediğini ifade eden katılımcılar % 52.4 gibi yüksek bir oranda “hiç önemli değil” seçeneğini işaretlemişlerdir. “İnanan ancak ibadetlerini aksatan biriyim” seçeneğini işaretleyenler % 52. 8 oranında arkadaşlık ve komşuluk ilişkisine gireceği insanların dindarlık durumunun orta derecede önemli olduğunu ifade etmişleridir. Sonuç olarak dindarlık oranı arttıkça arkadaşlık ve komşuluk ilişkisine girecek insanların dindar olmasının tercih edildiğini görmekteyiz.

Tablo 117: Arkadaşlık Komşuluk İlişkisi / Ailenin Dindarlık Düzeyi

Size göre aileniz dindarlık bakımından hangi düzeydedir?	Arkadaşlık, komşuluk ilişkisine gireceğiniz insanların dindarlığı sizin için ne kadar önemlidir?				Toplam
		Hiç önemli değil	Orta derecede önemli	Çok önemli	
Çok dindar	N	14	29	38	81
	%	9.8	14.1	34.2	17.6
Orta derecede dindar	N	60	165	70	295
	%	42.0	80.1	63.1	64.1
Dindar değil	N	69	12	3	84
	%	48.3	5.8	2.7	18.3
Toplam	N	143	206	111	460
	%	100	100	100	100

$$\chi^2 = 145.612 \text{ s.d. } = 4 \quad p < 0,05$$

Arkadaşlık, komşuluk ilişkisine girilecek insanların dindarlık düzeyi ile ailenin dindarlık düzeyi arasındaki duruma bakınca anlamlı bir ilişki görmekteyiz. Kendilerini çok dindar olarak nitelendiren aileler için arkadaşlık, komşuluk yaptıkları kişilerin dindarlık düzeyi % 34. 2 gibi bir oranla çok önemli bir sırada yer alırken, orta derecede nitelendirilen aileler için % 80. 1 gibi bir oranla orta derecede önemlidir. Hiç dindar olmadıklarını ifadeden ailelerde ise arkadaşlık, komşuluk ilişkisine girecekleri ailelerin dindarlık düzeyleri % 48. 3 gibi bir oranla hiç önemli bulunmamıştır. Görüldüğü gibi dindarlık düzeyleri yükseldikçe, arkadaşlık, komşuluk ilişkisine girilecek kişilerin dindarlık durumları da önem kazanmaktadır.

Tablo 118: Bireylerin Dini İnanç Ve Tutumlarının Oluşmasında Etkili Olanlar

	Sayı	%
Ailem	290	57.8
Arkadaş ve dostlarım	86	17.1
Vaazlar ve hutbeler	39	7.8
Okuldaki öğretmenlerim	20	4.8
Okuduğum hikayeler	2	0.4
İzlediğim TV programları	4	0.8
Cevapsız	61	12.2
Toplam	502	100

Tabloya baktığımız zaman %57. 8 oranında ailem seçeneğinin tercih edildiğini görmekteyiz. İkinci sırada % 17. 1 gibi bir oranla arkadaş ve dostlarım seçeneğini işaretleyenler gelmektedir. Ailenin çocuğun gelişiminde ne kadar büyük bir rol oynadığını bu veriler bir kez daha ortaya koymuştur.

Tablo 119 Evde Bulunan Dini Kitaplar

	Sayı	%
Kur' an-ı Kerim ve Meali	130	25.9
Tefsir	1	0.2
Dua kitapları	22	4.4
İlmihal kitapları	3	0.6
Hadis kitapları	5	1.0
Hepsi	286	57.0
Cevapsız	42	8.4
Toplam	502	100

Tablodaki verilere baktığımız zaman en yüksek değerin hepsi seçeneğine ait olduğunu görmekteyiz. İkinci sırada ise % 25. 9 gibi bir oranla Kur'an-ı Kerim ve Meali yer almaktadır. Dindarlığın bir yönü de dini bilgi boyutudur. Dini bilginin düzeyini ortaya çıkarabilme açısından evde bulunan dini kitapları sordüğümüzda “hepsi” seçeneğinin % 57 gibi bir oranda çıkması araştırma alanımızda dini bilgi boyutunun önemsenecek derecede olabileceğini göstermiştir.

Tablo 120 Bira ya da Alkollü İçki Kullanma Durumu

	Sayı	%
Evet	18	3.6
Bazen	89	17.7
Hayır	383	76.3
Cevapsız	11	2.2
Toplam	502	100

Tablodaki verilere bakılınca en çok işaretlenen seçenek % 76. 3 gibi yüksek bir oranla “hayır” seçeneğidir. “Bazen” seçeneği ise % 17. 7’dir. “Evet” seçeneğini işaretleyenler % 3. 3’tür. Araştırma alanımızda bira ya da alkollü içki tüketilmekte oranının düşük olduğunu görmekteyiz. Bu sonuç bize, araştırma alanımızda dini yasaklara riayet açısından bir duyarlılık olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Araştırmamızın konusu İstanbul ili Başakşehir ilçesinde yaşanan sosyal ve dini hayattır. Bu bağlamda Başakşehir ilçesinin iki mahallesi olan Başak mahallesi ve Bahçeşehir (1. ve 2. Kısım) mahalleleri arasında sosyal hayatın bir parçası olan dini boyutta bir karşılaştırmaya gidilmiştir.

Araştırmanın giriş bölümünde araştırma hakkındaki varsayımlara, kullanılacak teknik ve yöntemlere kısacası araştırmanın metodolojisine yer verilmiştir. sosyal hayatın fiziki çerçeve ve koşullarla yakından ilgili olduğu göz önüne alınarak araştırma alanının tarihi gelişimi, coğrafi konumu, ekonomik ve demografik özelliklerine, idari yapısına ulaşımına yer verilmiştir.

Araştırmanın birinci bölümünde ailenin yapısı, kuruluşu, ailedeki karşılıklı ilişkileri, bazı sosyal gruplar ve karşılıklı ilişkiler, ailevi anlaşmazlıklar gibi konuları başlık edinerek teorik yönü ile sosyal yaşamı ele almaya çalıştık.

Araştırmanın ikinci bölümünde ise din-toplum ilişkileri, dinin sosyal kurumlarla ilişkisi, dini tecrübenin teorik pratik ve sosyolojik yönü, dini hayata etki eden sosyal faaliyetleri, geleneksellik ve modernlik bağlamında dini yaşamı konu edinerek ,teorik açıdan toplumsal yaşamın dini boyutunu ele almaya çalıştık.

Araştırmanın üçüncü bölümünde sosyal hayat ve dini hayat ile ilgili bulgulara yer verdik. Gerçekte dini tecrübenin teorik, pratik ve sosyolojik anlatımları, dışarıdan gelen toplumsal etkilerin sonuçlarına göre değişikliklere sahne oldukları gibi dininde pek çok toplumsal ilişkiler ve kurumlar üzerinde etkilerinin bulunduğu görülmektedir. Nitekim denekler, dini inançlarının tam olduğunu, dini pratiklerini yerine getirmelerde eksikliklerinin olduğunu ve pişmanlık duyduklarını ifade etmişlerdir.

Genellikle kadınlar, erkeklerden, ileri yaşlarda bulunanlar, hiç öğrenim görmemiş veya az öğrenim görmüş olanlar, ileri derecede öğrenim görmüş olanlardan daha dindardırlar. Ailenin dini yaşayış üzerindeki etkisi büyüktür. Geleneksel çevrelerin geniş aile yapısı, modernleşen şehirde çekirdek aile yapısına dönüşmüş olsa da aile hala sıkıntı ve dertlerin paylaşıldığı, din eğitiminin temellerinin atıldığı, ahlaki değerlerin öğrenildiği kurumdur.

Dini hayatın tezahürlerinden olan iman ve ibadet genellikle taklide dayanmakta, itikadi konularda bile yeterli bilgiye sahip olmayanlar çoğunluğu oluşturmakla birlikte bu konuda bir hareketlenmeyi de gözlemlemekteyiz. Dini duyguların temelini atıldığı aile, bireylere yeterli bir din eğitimi vermekten uzaktır. Okullarda ise din ve ahlak konularına, tatmin edici ders saati ve müfredat ayrılmamaktadır. Ahlaki çöküntünün büyük boyutlara ulaştığı şehir toplumunda, dini değerlerin yeniden yükselebilmesi için din eğitimine gereken önem verilmelidir.

Yine lüks bir yaşam tarzı olarak nitelendirebileceğimiz, düzenli aralıklarla saç bakım ve güzellik merkezlerine gitme, giyimde modayı takip etme davranışlarından elde edilen bulgulara göre dindarlık bu konuda da etken bir unsurdur. Aynı şekilde uzun süreli tatillerde aile ziyaretlerine veya tatil merkezlerine gitme gibi davranışlarda da dinin etkisi mevcuttur. Elde ettiğimiz bulgulara göre dindarlık oranı arttıkça uzun süreli tatilleri aile ziyaretleri şeklinde geçirme oranı da artmaktadır. Doğum günü sevgililer günü anneler, babalar günü gibi modern yaşam tarzında özel gün olarak benimsenmiş günleri kutlama davranışı çok dindarlarda daha az gözlenirken, dindarlık düzeyinin düşmesiyle bu özel günleri kutlama oranı artmaktadır.

Çalışma alanımızda Başak mahallesinde dindarlık düzeyinin yüksek çıkması, Bahçeşehir mahallesinde dindarlık düzeyinin düşük çıkması varsayımlarımız doğrultusunda çıkan bir sonuçtur. Eğitim düzeyi yükseldikçe dindarlık oranının düşeceği, yaş arttıkça dindarlık oranının artacağı, oturulan yer, cinsiyet, ekonomik duruma göre dindarlık oranının değişeceği şeklindeki varsayımlarımızda yine bu çalışmamızda çıkan sonuçlarla kanıtlanmıştır.

Yine varsayımlarımızdan biriside Başak mahallesinde zengin fakat zenginliğin kültürünü benimsiyememiş insanların olduğu; Bahçeşehir mahallesinde hem zengin hem de zenginlik kültürünü benimsemiş insanların çoğunlukta olduğu idi. Ancak bu amaçla sordığımız soruların (62. Ve 63. Sorular) çalışmaması sebebi ile belirgin bir şekilde ortaya konamamıştır. Sadece 29. Sorunun “diğer belirtiniz” seçeneğine düşülen notlarda bu varsayımımızın doğruluğu kısmen ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak araştırma alanımızda din, toplumsal yaşantı içindeki artırarak korumakta olup, dini hayat, toplumsal yaşamın bir bölümünü oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

1. AYDIN Mehmet S, (1992), Din Felsefesi, Selçuk, y. 3. Baskı, İstanbul.
2. BALABAN Ali Rıza (1982) Akrabalık ve Evlilik Türleri, önsöz, İzmir.
3. BİLEN Mürüvvet, (1978) ,Ailede Sağlıklı ilişkiler, Ankara.
4. BİLGİSEVEN, A.Kurtkan, (1976) Sosyoloji, Devlet Kitapları, İstanbul.
5. BİLGİSEVEN, A.Kurtkan, Eğitim Sosyolojisi İst. 1987, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayını
6. BOTTOMORE, T.B. (1984) Toplum bilim, ÇEV: OSKAY, Ü, 2. Baskı Beta
7. CELKAN Hikmet, (1989) Ziya Gökalp'ın Eğitim Sosyolojisi M.E.B.Y. İST.
8. DİKEŞLİGİL Beylû, (1991) Ailenin Güçlenmesinde Aile bireylerinin Sorumlulukları paneli, T.C Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu Başkanlığı,8 Mayıs 1991,Eğitim serisi 3,Paneller ve Konferanslar 1. Ank.
9. DODURGALI Abdurrahman, (1995) Eğitim Sosyolojisi, M.Ü.İ.F.Y., İst.
10. DÖNMEZER Sulhi, t.y. ,Toplumbilim, Beta yay. 11. Baskı,
11. ELİADE Mircea, (1995) Dinin Anlamı Ve Sosyal Fonksiyonu, çev. Mehmet Aydın Konya,
12. ERÖZ Mehmet, (1982) İktisat Sosyolojisine Başlangıç, Filiz Kitapevi, İst. 3.Baskı
13. FREYER Hans, (1964)Din Sosyolojisi, çev. Turgut KALPSÜZ, A.Ü.İ.F.Y. Ank.
14. GÖKÇE Birsen, (1992) Toplumsal bilimlerde Araştırma, 2.Basım Savaş Yay. Ank.
15. GÜNAY Ünver, (2000) Din Sosyolojisi, İnsan Yayınları.
16. GÜNAY Ünver, (1989) Din ve Sosyal Bütünleşme, E.Ü.İ.F. Dergisi, c.6, Kayseri
17. GÜNAY Ünver, GÜNGÖL Harun, ECER Ahmet Vehbi (1997), Laiklik, Din ve Türkiye, Adım yayınları, Ankara,
18. GÜNAY, Ünver , (1999), Erzurum ve Çevre Köylerinde Dini Hayat, Emek Matbaacılık, İst.,
19. HANÇERLİ OĞLU Orhan, (1973) İnanç Sözlüğü, İST.
20. HÖK ELEKLİ, (2001) Hayati, Din Psikolojisi,T.D.V.Y, Ank
21. KAĞITÇIBAŞI Çiğdem (1984) “Aile İçi Etkileşim Ve İlişkiler”, Bir Aile Değişimi Modeli Önerisi”, Türkiye’de Ailenin Değişimi (Toplumbilimsel incelemeler) Ankara.
22. KAĞITÇIBAŞI Çiğdem, İnsan, Aile, Kültür, Remzi Kitâbevi, 3. Baskı, s.58).
23. KARAMAN Ahmet, (1984)Dinler Tarihi, Marifet Y. 5. Baskı İstanbul.
24. KARASAR Niyazi (2002) Bilimsel Araştırma Yöntemi, 11. Basım, Beta Yay.
25. KÖKTAŞ M.Emin, (1993) Türkiye’de Dini Hayat, İşaret Yayınları, İstanbul.

26. KRECH Davit, Crutchfield Richard (1980) Sosyal Psikolojisi
çev:ErolGÜNGÖR,Ötüken y, İstanbul.
27. MENSCHING Gustav, (1994) Din Sosyolojisi, çev. Mehmet Aydın, Din Bilimleri Yayınları, Konya
28. MERTER Feridun, (1990) 1950-1988 Yılları Arasında Köy Ailesinde Meydana Gelen Değişmeler, Malatya Örneği, T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara.
29. NİRUN Nihat, (1994) Sistematik Sosyoloji Yönünden Aile ve Kültür, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, S. 73, Ank.
30. POWELL G. BİNGHAMSR, (1990) Çağdaş Demokrasiler, Katılma, İstikrar ve Şiddet, çev: Mehmet TURHAN,"S" Yayınları, Ankara.
31. SAHİHİ BUHARİ MUHTASARI, .(1988) Tecrit- i Sarih Tercemesi, çev: Kamil MİRAS, c.h,Ank
32. SARAN Nephana, (1979'dan ayrı basılmış,) Aile Hayatı ve Toplum Sosyal Antropoloji ve Ekoloji Dergisi, 3. Baskı,
33. SENCER M. Ve Irmak Y. ; (1984) Toplum Bilimlerde yöntem, 2. Baskı, İst..S.375
34. SERİM Timur,(t.y.) Türkiye'de Aile Yapısı,
35. SEZEN Yümni, (1988) Sosyoloji Açısından Din,M.Ü.İ.F.Y.,İst.
36. ŞENTÜRK Halil, (1995), Psikoloji Açısından Hz.Peygamber'in İbadet Hayatı, Bahar Yayınları, İstanbul.
37. TANYOL Cahit, .(1970) Sosyolojik Açından Din, Ahlak, Laiklik ve POLİTİKA üzerinde Diyaloglar, Okat Yayınevi, İstanbul.
38. TAPLAMACIOĞLU Mehmet, (1975) Din Sosyolojisi, A.Ü.B.E, Ank.
39. TEZCAN Mahmut, (1982) Sosyolojik Açından Boş zamanların Değerlendirilmesi, Ankara Üniv. Eğitim Bilim Fak. Yay. No:116 Ank.
40. TÜRKDOĞAN Orhan, (1977) Köy Sosyolojisinin Temel Sorunları, Dede Korkut Yayınları,2. Baskı İst
41. TÜRKİYE AİLE YILLIĞI, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ank, 1991
42. WACH Joachim, (1987) Din Sosyolojisine Giriş, çev: Batal İNANDI, A.Ü.İ.F.Y. Ank.
43. WACH, Din Sosyolojisi, (1990) Çev=Ünver Günay, Erciyes Ü-Y-No=4 Kayseri Yayınları.
44. YÖRÜKOĞLU Atalay, (1980), Çocuk ve Ruh Sağlığı, Remzi Kitabevi, Ankara.
45. YÜCEKÖK Ahmet,(1974),Türkiye'de Örgütlenmiş Dini Sosyo-Ekonomik Taban [1964-1968] Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara.

ANKET FORMU

Bu anketin sonuçları Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri ana bilim dalında hazırlanan "Başakşehir' de Sosyal ve Dini Hayat" konulu yüksek lisans tezinde kullanılacaktır. Ankete isim yazmadan sorulara objektif cevaplar vermeniz araştırmanın amacına ulaşmasına yardımcı olacaktır.

•1- Cinsiyetiniz:

A) Kadın B) Erkek

•2- Yaşınız aşağıdaki gruplardan hangisine girmektedir?

A) 18-25 Yaş B) 26-40 Yaş C) 41-60 Yaş D) 61 ve üstü

•3- Medeni durumunuz:

A) Bekar B) Evli C) Eşi Ölmüş D) Boşanmış

•4- Öğrenim durumunuz:

A) Okur-Yazar değil B) İlkokul-İlköğretim mezunu C) Lise veya dengi mezunu
D) Yüksekokul veya fakülte mezunu

E) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•5- İşiniz veya mesleğiniz:

A) Çiftçi B) İşçi C) Memur D) Ev Hanımı E) Emekli F) Esnaf
G) Öğrenci H) İşsiz

I) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•6- Ne zamandan beri Başakşehir ilçesinde oturmaktasınız?

A) 0-5 Yıl B) 6 ve üstü

•7- Evinizde kimlerle birlikte oturuyorsunuz?

A) Yalnız B) Eşimle C) Annem, babam ve kardeşlerimle D) Eşim ve çocuklarla
E) Eşim, çocuklarım ve diğer aile büyükleri

F) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•8- Size göre evlilik en çok hangi açıdan daha önemlidir?

A) Neslin devamı için B) Irz ve namusu korumak için C) İş bölümü-yardımlaşma için
D) Dinimiz emrettiği için E) Gelenek olduğu için F) Evliliğe gerek yok

G) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•9- Size göre aile mutluluğunun sağlanmasının en önemli şartı nedir?

A) Çocuk sahibi olmak B) Ekonomik refah ve rahatlık C) Aynı memleketten olmak
D) Huyu, suyu benzer olmak E) Dinin emirlerine uygun davranması

F) Karşılıklı sevgi-saygının bulunması

G) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•10- Size göre eşlerin kiminle evleneceğine kim-kimler karar vermelidir?

A) Anne-Baba B) Aile üyeleri birlikte C) Tamdık ve dostlar D) Eşlerin kendileri

E) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•11- Yakın akraba evliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

A) Tercih ederim B) Hoş görmem C) Fikrim yok D) Kesinlikle karşıyım
E) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•12- Çok eşlilik (Çok karılılık) konusundaki düşünceniz aşağıdakilerde hangisine uygundur?

A) Yanlış bir davranış B) Doğru ve gerekli bir davranış
C) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•13- Eşinizin ve çocuklarınızın nasıl giyinmelerini istersiniz?

A) İstedikleri gibi giyinmeliler B) Dini emirlere uygun giyinmeliler
C) Geleneklere uygun giyinmeliler
D) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•14- Kadının ev dışı ortamlarda çalışması ile ilgili düşünceniz nedir?

A) Her yerde ve her işte çalışabilir B) Sadece ev işleri yapabilir
C) Sadece hanımlara uygun olan iş ve işyerlerinde çalışabilirler
D) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•15- Aile içindeki problemlerin ve anlaşmazlıkların çözümü için hangi yollara başvurursunuz?

A) Aile içinde çözmeye başvururum B) Yakın komşuların yardımına başvururum
C) Hukuki yollara başvururum
D) Güvendiğimiz dinder insanların yardımına başvururum
E) Yakın akrabaların yardımına başvururum
F) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•16- Ailede önemli kararları kim verir?

A) Sadece baba B) Sadece anne C) Anne – baba birlikte D) Aile üyeleri birlikte
E) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•17- Evli olmayan kız veya erkeklerin özel yaşamlarında serbest hareket edebilmeleri (Flört) hakkında görüşünüz nedir?

A) Ayıptır B) Günahtır C) Çağımızda normal karşılanmalıdır
D) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•18- Dini nikah konusundaki tutumunuz aşağıdakilerden hangisiyle ifade edilebilir?

A) Gereklidir B) Gereksizdir C) İlk önce resmi, sonra dini nikah yapılmalı
D) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•19- Size göre en önemli boşanma nedeni hangisidir?

A) Uyumsuzluk B) Sorumsuzluk C) Zina D) Çocuk olmaması
E) Dayak, cana kast veya kötü muamele F) Dinin emirlerine riayetsizlik
G) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•20- Sizce çocukların yeterli dini bilgiye sahip olmaları gerekli midir?

A) Evet B) Kısmen C) Hayır

•21- Dini bilgilerin çocuklarınıza en çok nerede verilmesini istersiniz?

A) Ailede B) Okulda C) Camide D) Kur'an kursunda
E) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•22- Çocuklarınızın (Çocuğunuz yoksa olduğunda) evleneceği kişide hangi özelliklerin bulunmasını öncelikle istersiniz?

- A) Güzellik, yakışıklılık B) Dindar C) Tahsilli D) Zengin E) Soylu
F) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•23- Sizce miras paylaşımının en uygun yolu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kız-erkek arasında eşit biçimde B) Yürürlükteki yasaya uygun olarak
C) Dinin ölçülerine uygun olarak
D) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•24- “Benim kalbim temiz. İbadet etmesem de kalbimdeki iman bana yeter” ifadesine katılıyor musunuz?

- A) Evet B) Kısmen C) Hayır

•25- Kur’ an-ı Kerim’in, Allah’ın kitabı olduğu günümüze kadar geldiği ve bütün hükümlerinin bugün de geçerli olduğuna inanıyor musunuz?

- A) Evet B) Kısmen C) Hayır

•26- Bu dünyada işlenen bütün amellerin hesabının görülüp, karşılığının bulunacağı ve muhakkak bir adaletin gerçekleşeceği sonsuz bir ahiret hayatının varlığına inanıyor musunuz?

- A) Evet B) Kısmen C) Hayır

•27- Dini yaşayışınız ile ilgili sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

- A) İnanan ve ibadetlerine bağlı biriyim B) İnanan ancak ibadetlerini aksatan biriyim
C) İnanan ancak ibadetlerini yerine getirmeyen biriyim D) Dine karşı ilgisiz biriyim
E) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•28- Size göre aileniz dindarlık bakımından hangi düzeydedir?

- A) Çok dindar B) Orta derece dindar C) Dindar değil
D) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•29- Size göre Başakşehir ilçesinde dini yaşayış genel olarak nasıldır?

- A) Eskiden daha iyiydi B) Eskiye göre şimdi daha iyi C) Her zaman iyidir
D) Hiçbir zaman iyi değildir
E) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•30- Dua ile ilgili durumunuz aşağıdakilerden hangisine uygundur?

- A) Her zaman dua ederim B) Bazen dua ederim C) Başım sıkışınca dua ederim
D) Özel günlerde (Mevlid, Kandil vb.) dua ederim E) Hiç dua etmem
F) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•31- Faiz konusundaki düşüncenizi aşağıdakilerden hangisi en iyi şekilde ifade eder?

- A) Haramdır B) Günümüzde artık gereklidir
C) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•32- Kur’ an-ı kerim okuma ile ilgili durumunuz aşağıdakilerden hangisine uygundur?

- A) Çok sık okurum B) Ara sıra okurum C) Biliyorum, fakat hiç okumuyorum
D) Bilmiyorum ama öğrenmeyi istiyorum E) Bilmiyorum ve öğrenmekte istemiyorum
F) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•33- Namaz ibadetini yerine getirme durumunuz aşağıdaki ifadelerden hangisine uygundur?

- A) Her gün beş vakit namazımı muhakkak kılarım (Bay ve bayanlar için)
- B) Yalnızca cuma ve bayram namazlarını kılarım (Yalnız baylar için)
- C) Ara sıra vakit namazlarını kılarım (Bay ve bayanlar için)
- D) Hiç namaz kılmam (Bay ve bayanlar için)
- E) Özel günlerde (Mevlid, Kandil vb.) kılarım (Bay ve bayanlar için)
- F) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•34- Hacc ibadeti ile ilgili durumunuz aşağıdaki ifadelerden hangisine uygundur?

- A) Bir defa Hacc'a gittim B) Birden fazla Hacc'a gittim
- C) Hacc'a gitmedim, ancak gitmek isterim D) Hacc'a gitmeye gerek yok
- E) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•35- Zekat, fitre, sadaka, hayır yada yardım olarak yılda yaklaşık ne kadar verirsiniz? (Miktar belirtiniz): _____ .

•36- Aşağıdakilerden hangisi kurban ibadeti konusundaki düşüncenizi en iyi şekilde ifade eder?

- A) Kurban bir ibadettir ve şartlarını taşıyan her Müslüman'ın yapması gerekir
- B) Kurban gereksizdir C) Kurban kesmek yerine fakirlere yardım yapılmalıdır
- D) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•37- Oruç ibadetini yerine getirme durumunuz aşağıdakilerden hangisine uygundur?

- A) Ramazan'ın tamamında tutarım B) Ramazan'ın yarısında tutarım
- C) Ramazanda bazı günler tutarım D) Hiç oruç tutmam
- E) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•38- Yeterli Dini bilgiye sahip olma bakımından kendinizi hangi düzeyde görüyorsunuz?

- A) Gerektiğinde fazla dini bilgiye sahibim B) Gerektiği kadar dini bilgiye sahibim
- C) Gerektiğinden az dini bilgiye sahibim D) Dini bilgim yok
- E) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•39- Öğretim kurumlarında öğretilen dini bilgileri yeterli buluyor musunuz?

- A) Evet B) Kısmen C) Hayır

•40- Kur' an-ı Kerim'in mealini okudunuz mu?

- A) Tamamını okudum B) Yarıya yakın okudum C) Çok azını okudum
- D) Hiç okumadım
- E) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•41- Aşağıdakilerden hangisi Kur' an-ı Kerim'deki surelerden değildir?

- A) Fatiha B) Rum C) Nebi D) Fikrim yok

•42- Aşağıda verilen cümlelerin doğru olanların karşısına (D) harfi, yanlış olanların karşısına (Y) Harfi koyunuz.

- 1- Kur' an-ı Kerim'in en uzun suresi Bakara Suresi'dir. ()
- 2- Cinlere iman "Amentü" esaslarından birisidir. ()
- 3- Ehli Kitab'ın kestiği hayvanın eti yenir. ()
- 4- Fatura ödeme sırasında başkasının önünde geçmek (Kul hakkıdır) haramdır. ()

5- Hz. Muhammed'in babasının adı İbrahim'dir. ()

•43- Fal, büyü, nazar, muska konularındaki inancınız nedir?				
	Fal	Büyü	Nazar	Muska
A)	Evet	Evet	Evet	Evet
B)	Kısmen	Kısmen	Kısmen	Kısmen
C)	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır

•44- Sizce aileniz hangi ekonomik düzeydedir?

A) Zengin B) Orta halli C) Fakir

•45- Ailenizin aylık ayni ve nakdi geliri ortalama ne kadardır?

A) 1000 TL B) 1001-2000 TL C) 2001-3000 TL D) 3001-5000 TL
E) 5001 TL ve üzeri

•46- Size göre İslam'ı en iyi şekilde yaşayabilmek için bir tarikat veya dini gruba girmek gerekli midir?

A) Evet B) Kısmen C) Hayır

•47- Siyasi tercihinizi yaparken "Dindarlık" sizin için hangi düzeyde önemlidir?

A) Çok önemli B) Orta derecede önemli C) Az önemli D) Hiç önemli değil
E) Diğer (Belirtiniz): _____.

•48- Bir tarikat veya cemaate sempatiniz var mı veya üye misiniz?

A) Sempatim var B) Hayır sempatim yok C) Evet üyesiyim
D) Diğer (Belirtiniz): _____.

•49- Arkadaşlık, komşuluk ilişkisine gireceğiniz insanların dindarlığı sizin için ne kadar önemlidir?

A) Hiç önemli değil B) Orta derecede önemlidir C) Çok önemlidir
D) Diğer (Belirtiniz): _____.

•50- Size göre şu anki dini inanç ve tutumlarınızın oluşmasında aşağıdakilerden en çok hangisi etkili olmuştur?

A) Ailem B) Arkadaş ve dostlarım C) Vaazlar ve hutbeler
D) Okuldaki öğretmenlerim E) Okuduğum hikayeler
F) İzlediğim TV programları
G) Diğer (Belirtiniz): _____.

•51- Evinizde hangi dini kitaplar bulunmaktadır?

A) Kur'an-ı Kerim ve Meali B) Tefsir C) Dua kitapları
D) İlmihal kitapları E) Hadis kitaplar F) Hepsi G) Hiçbiri
H) Diğer (Belirtiniz): _____.

•52- Bira yada alkollü içki kullanıyor musunuz?

A) Evet B) Bazen C) Hayır

•53- Fast Food ürünlerini hangi sıklıkla tüketirsiniz?

A) Sık sık B) Ara sıra C) Nadiren D) Hiç
E) Diğer (Belirtiniz): _____.

•54- Eşiniz, çocuklarınız ve misafirlerinizle dışarıda yemek yer misisiniz?

- A) Çok sık B) Ara sıra C) Hiç
D) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•55- Yerli veya ithal aynı fonksiyonlara sahip, daha hesaplı markalar yerine, lüks ve pahalı arabalara binilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

- A) İsraftır ve günahtır B) Milli ekonomiye bir zarardır
C) Gereksizdir ve yazıktır D) Parası olan binsin

•56- Saç bakım ve güzellik merkezlerine hangi sıklıkla gidersiniz?

- A) Çok sık B) Ara sıra C) Hiç
D) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•57- Giyimde modayı takip eder misiniz?

- A) Çok sık B) Ara sıra C) Hiç
D) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•58- Sevgililer günü, anneler günü, babalar günü, doğum günü gibi özel günlerde hediyeler alır mısınız?

- C) Çok sık B) Ara sıra C) Hiç
D) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•59- Bayram tatilleri, yaz tatili gibi uzun süreli tatilleri nasıl değerlendirirsiniz?

- A) Aile ziyaretlerine giderim B) Tatil merkezlerine giderim D) Evimde geçiririm
C) Yurt dışına çıkarım
E) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•60- Komşularınızla ev oturması, birlikte markete gitmek vb. şekillerdeki görüşmeleriniz hangi sıklıkta gerçekleşmektedir?

- A) Çok sık B) Ara sıra C) Hiç

•61- Jeepini yolun ortasında sürerek, diğer sürücülere yol vermeyen bir kişinin davranışını nasıl değerlendirirsiniz?

- A) Jeeplere yol vermek gerekir B) Bu durum trafik kurallarına ihlalidir, yasaktır.
C) Bu durum kul hakkının ihlalidir, günahtır
D) Bu durum kadına yakışmayan bir davranıştır, ayıptır
E) Diğer (Belirtiniz): _____ .

•62- Bir yanlış davranışı yüzünden kulağı çekilen bir öğrenci velisinin öğretmenine “Sen benim çocuğumun kulağını nasıl çekersin! Ben seni paramla döverim, paramla ben çocuğumu istediğim okulda ve sınıfta okuturum” diyen bir kişinin davranışını nasıl değerlendirirsiniz?

- A) Adam haklı, parası olan olmayan belli olsun
B) Yasalar, yönetmelikler var bu öğretmene karşı bir suçtur
C) Öğünmek, böbürlenmek, kibir Müslüman’a yakışmaz, günahtır
D) Öğretmenin vurduğu yerde gül biter, velinin bu davranışı ayıptır
E) Diğer (Belirtiniz): _____ .

Özgeçmiş

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	AYSUN ÇELİK			
Doğum Yeri:	YUSUFELİ			
Doğum Tarihi:	15.05.1975			
Medeni Durumu:	EVLİ			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	HALİTPAŞA İ.Ö.O.		YUSUFELİ	1984
Ortaöğretim	YUSUFELİ İMAM HATİP LİSESİ	ORTA KISIM	YUSUFELİ	1987
Lise	YUSUFELİ İMAM HATİP LİSESİ	LİSE	YUSUFELİ	1992
Lisans	SELÇUK Ü.İLAHİYAT FAKÜLTESİ	İLAHİYAT	KONYA	1995-2000
Yüksek Lisans	SELÇUK Ü.SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM DALI	KONYA	
Becerileri:	EL SANATLARI			
İlgi Alanları:	KİTAP OKUMA, BİLGİSAYAR			
İş Deneyimi:	ÖĞRETMEN			
Aldığı Ödüller:				
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	KAZIM KARABEKİR İ.Ö.O. MÜDÜRÜ ORHAN KAYA			
Tel:	05057538436			
E-Posta:	Baysun75@hotmail.com			
Adres	BAŞAKŞEHİR4. ETAP 1. KISIM D: 24 DAİRE:39 BAŞAKŞEHİR/İSTANBUL			